

परमेश्वर के चाहनुहुन्छ ?

माइकल एस् आइजर

For Nepali Translation

नेपाली अनुवादको निम्ति उल्लेख गरिएका बाहेक सबै बाइबलीय उद्धरणहरू नेपाल बाइबल सोसाइटीबाट प्रकाशित पवित्र बाइबल (१९९७) बाट लिइएका हुन् ।

For English Version of the book:

Unless otherwise indicated, all Scripture quotations are from The Holy Bible, English Standard Version[®] (ESV[®]), copyright © 2016 Crossway Bibles, a division of Good News Publishers. Used by permission. All rights reserved.

Occasionally Scripture quotations are from The Holy Bible, New Living Translation, copyright © 1996, 2004, 2007. Used by permission of Tyndale House Publishers, Inc., Carol Stream, Illinois, 60188. All rights reserved.

ISBN-13: 978-0692199046 (Blind Spot Press)

ISBN-10: 0692199047

All rights reserved.

Cover: Molly Joy Heiser

लेखकका अन्य पुस्तकहरू

अलौकिक: अदृश्य संसारको बारेमा बाइबलले के भन्छ र यो किन महत्वपूर्ण छ

अदृश्य क्षेत्र: बाइबलको अलौकिक विश्व दृष्टिलाई पुर्ण: प्राप्ति गर्नु

स्वर्गदूतहरू: परमेश्वरको स्वर्गीय दलको विषयमा वास्तवमा बाइबलले के सिकाउँछ

दुष्टहरू: अन्धकारका शक्तिहरूका विषयमा बाइबलले वास्तवमा के सिकाउँछ

म चाहन्छु तिमी मलाई बाइबलबाट दिक्क लगाउँदैनौ

नचालिएको बाइबल: धर्मशास्त्रकै शब्दावलीहरू अनुसार हेर्दा

हेर्मानलाई उल्ट्याउँदा: एनोक, दर्शकहरू र येशू ख्रीष्टको बिर्सिएको मिशन (ध्येय)

पोख्त बाइबल अध्ययनको संक्षिप्त शिक्षाहरू (६० सेकेण्ड विज्ञ सृंखला)

पोख्त बाइबलको संक्षिप्त शिक्षाहरू (६० सेकेण्ड विज्ञ सृंखला)

पोख्त बाइबल सिद्धान्तको संक्षिप्त शिक्षाहरू (६० सेकेण्ड विज्ञ सृंखला)

द फिकादे

द पोर्टेन्ट

बाइबलका पुस्तकहरूको संक्षिप्त नामवली (आवश्यकता अनुसार)

पुरानो करार

नयाँ करार

उत्त. (उत्पत्ति)

मत्त. (मत्ती)

प्रस. (प्रस्थान)

मर्क. (मर्कूस)

लेव. (लेवीहरू)

लूक. (लूका)

गन्ती (गन्ती)

यूह. (यूहन्ना)

व्यव. (व्यवस्था)

प्रेर. (प्रेरित)

यहो. (यहोशू)

रोम. (रोमी)

न्याय (न्यायकर्ता)

१-२ कोर. (१-२ कोरिन्थीहरू)

रुथ

गला. (गलाती)

१-२ शामू. (१-२ शामूएल)

एफ. (एफिसी)

१-२ राजाहरू

फिल. (फिलिप्पी)

१-२ इति. (१-२ इतिहास)

कल. (कलस्सी)

एज्रा

१-२ थेस. (१-२ थेसलोनिकीहरू)

नहे. (नहेम्याह)

१-२ तिम. (१-२ तिमोथी)

एस्तर

तित. (तितस)

अयू. (अयूब)

फिल. (फिलेमोन)

भ.सं. (भजनसंग्रह)

हिब. (हिब्रूहरू)

हितो. (हितोपदेश)

याक. (याकूब)

उप. (उपदेशक)

१-२ पत्र. (१-२ पत्रूस)

श्रेष्ठ. (श्रेष्ठगीत)

१-२-३ यूह (१-२-३ यूहन्ना)

यशै. (यशैया)

यह. (यहूदा)

यर्मि. (यर्मिया)

प्रका. (प्रकाश)

विलाप

इज. (इजकिएल)

दान. (दानिएल)

होशे

योएल

आमोस

ओव. (ओबदिया)

योना

मिका

नहूम

हब. (हबकूक)

सप. (सपन्याह)
हागै
जक. (जकरियाह)
मलाकी

समर्पण

विश्वासको यात्रा सुरु गर्नेहरू सबैमा, र
उनीहरू प्रतिपनि जसले धेरै पहिले यो यात्रा सुरु गरेका थिए,
तर अझ पनि उही स्थानमा भएको महशुस गर्छन् ।

विषय सूची

प्रस्तावना

परिचय

भाग १ : कथा

अध्याय एक : परमेश्वरले एउटा परिवार चाहनुहुन्छ

अध्याय दुई : परमेश्वरले अझ पनि एउटा परिवार चाहनुहुन्छ

अध्याय तीन : परमेश्वरले उहाँको परिवारबाट धोका पाउनुभएको थियो

अध्याय चार : परमेश्वर उहाँको मानवीय परिवारसँग जोडिनुभयो

अध्याय पाँच : परमेश्वरले उहाँको परिवार खोज्नुहुन्छ

अध्याय छ : परमेश्वर सधैंभरी उहाँको परिवारसँग हुनुहुन्छ

भाग २ : सुसमाचार

अध्याय सात : सुसमाचार भनेको के हो ?

भाग ३ :

अध्याय आठ : चेलापन भनेको के हो ?

अध्याय नौ : एकजना चेलाले के गर्छ ?

महत्वपूर्ण नाउँ र शब्दहरू (शब्दार्थ)

अलौकिको शब्दहरूको सारांश

प्रस्तावना— कृपया यो पढ्न नछुटाउनुहोला

मलाई आशा छ यसले तपाईंको ध्यान तान्यो होला । मलाई थाहा छ... पुस्तकको प्रस्तावना चाहिँ कुनै कुराको निम्ति लाइनमा पर्खिनु, वा टेलिभिजनको कुनै कार्यक्रम हेर्नु (जस्तो सी—स्पाण), वा बाटोमा ट्राफिक जाममा पर्नु जस्तै हो । यो उत्साहजनक हुन्छ भनेर त म भन्न सकिदैन तर यो महत्वपूर्ण चाहिँ छ ।

यो पुस्तक परमेश्वरको प्रेम, तपाईंले उहाँमा अनन्त जीवन आउनु, र तपाईंले अरु मानिसहरूलाई परमेश्वरको परिवारमा ल्याउनको निम्ति कसरी मद्दत गर्न सक्नुहुन्छ— यसबारे बाइबलले *वास्तवमा* के भन्छ भन्ने बारेको परिचय हो । यो साधारण छ... तर तपाईं यो बारे सुपरिचित हुनुहुन्न, त्यतिमात्र हो । यो ख्रीष्टियान विश्वासको बारेमा एक आधारभूत ज्ञानदिने पुस्तक होइन । पहिले तपाईंले कहिल्यै नसुनेका कुराहरू यहाँ समेटिएका छन् । अरु थुप्रै सुपरिचित कुराहरूको विषयमा मेरो धारणा केही भिन्न हुनेछ ।

मेरो मनमा दुई प्रकारका पाठकहरू हुनुहुन्छ । एक प्रकारका पाठकहरू जो येशूमा विश्वास गर्ने नयाँहरू हुनुहुन्छ । यदि त्यो तपाईं हो भने, बाइबलको बारेमा तपाईं अलिक डाराएको हुनुहुन्छ होला । बाइबलमा धेरै कुराहरू लोकप्रिय नलाग्ने सक्छन् र विषयहरू नौला हुनसक्छन् । मलाई विश्वास गर्नुहोस्, म यो अवस्थालाई राम्ररी बुझ्छु । जब म पनि एक नयाँ विश्वासी थिएँ, मलाई पनि बाइबलको विषयमा केही थाहा थिएन । मैले येशू, नोआ, आदम र हव्वाको बारेमा सुनेको थिएँ । त्यति मात्र हो । मैले सुसमाचार सुनेपछि कसैले मलाई यो पुस्तक दिएको भए हुन्थ्यो जस्तो लाग्छ । बाइबलका कथाहरू र महत्वपूर्ण अवधारणाहरू स्पष्ट बुझ्न यसले मद्दत गर्नेछ ।

मेरो मनमा भएका दोस्रो प्रकारका पाठकहरू चाहिँ येशूलाई विश्वास गरेको केही समय भइसकेको तर कुनै विन्दूमा अडकिएकाहरू हुन् । तपाईंले येशूमा विश्वास गर्नुभएको छ र मण्डली जानुभएको केही समय भइसक्यो (वा लामो समयनै भएको हुनसक्छ) । तर तपाईंलाई यस्तो लाग्छ कि, अझ यस भन्दा बढी हुनुपर्ने हो— यो समयसम्म बाइबलबा तपाईंले पाउनुभएको भन्दा अझ बढी थाहापाउनुपर्ने हो । येशूलाई पछ्याउनु भनेको के हो भन्ने बारे विचार गर्दा तपाईं आफैँलाई हराएको झैं पाउनुहुन्छ । शनिबारको आरधना सेवा, ख्रीष्टियान साथीहरूको संगत, मण्डलीका साना गतिविधीहरूमा सहभागिता भन्दा अलिक बढी केही पाउनुपर्ने हो । म तपाईंलाई बताउ, तपाईंका यी सोचाइहरू उचित छन् । यस पुस्तकले तपाईंलाई अघि बढ्न मद्दत गर्नेछ ।

यो विवादास्पद जस्तो सुनिएला, तर यस पुस्तकले केही जान्ने हुँ भन्नेहरूलाई पनि महत्वपूर्ण विचारहरू चिनाउने (पुनःसमझाउने) छ । म सधैं विचार गर्छु मेरा पाठकहरू वौद्धिक हुनुहुन्छ । तपाईंहरू कतिजनालाई यस पुस्तकले ताजा बनाएर केही सिक्न पुनः मद्दत गर्नेछ । अरु कति जनाको निम्ति सुरुवात हुनसक्छ । तर हामी सबैले केही न केही सुरु गर्ने पर्छ । हामी त्यसैले यहाँ छौं ।

म आशा गर्छु यो पुस्तकले तपाईंलाई मेरा अन्य पुस्तकहरू पढ्नको निम्ति डोर्न्याउनेछ । तपाईंले यो पुस्तक पढिसक्नुभएपछि, तपाईंले *अलौकिक: अदृश्य संसारको बारेमा बाइबलले के भन्छ र यो किन महत्वपूर्ण छ* शिर्षकको पुस्तक पढ्नुहोस् भन्ने सल्लाह दिन्छु । अंग्रेजी पाठकहरूको निम्ति यो पुस्तक *अमेजन.डटकम* (Amazon.com) वा (Laxham Press) *लेखक प्रेस* मा उपलब्ध छ । यस पुस्तकमा प्रस्तुत गरेका

अवधारणाहरूको बारेमा मैले छलफल गरेका भिडियोहरू पनि उपलब्ध छन् । अरु भाषाका पाठकहरूको निम्ति त्यो पुस्तक सिँतैमा पढ्न मा <https://www.miqlat.org/translations-of-supernatural.htm> जान सक्नुहुन्छ ।

अलौकिक पुस्तक पढि सकेपछि पाठकहरू अन्य केही पुस्तको निम्ति तयार हुनुहुनेछ । मैले बाइबल, परमेश्वर र मण्डलीको बारेमा लेखेका अन्य पुस्तकहरू *म चाहन्छु तिमी मलाई बाइबलबाट दिक्क लगाउँदैनौ, नचालिएको बाइबल: धर्मशास्त्रकै शब्दावलीहरू अनुसार हेर्दा, अदृश्य क्षेत्र: बाइबलको अलौकिक विश्व दृष्टिलाई पूर्ण: प्राप्ति गर्नु, स्वर्गदूतहरू: परमेश्वरको स्वर्गीय दलको विषयमा वास्तवमा बाइबलले के सिकाउँछ, दुष्टहरू: अन्धकारका शक्तिहरूका विषयमा बाइबलले वास्तवमा के सिकाउँछ* आदि छन् ।

म आशा गर्छु तपाईं केरो *नेकेड बाइबल पोडकास्ट*को पनि स्रोता बन्नुहुनेछ । यस नाउँ आफैले पनि मेरो स्रोताहरूलाई बाइबलको विषयवस्तुहरू त्यस बेलाको सन्दर्भमा, आधुनिक सम्प्रादायीक छनौट, अनुमानमा आधारित आधुनिक पश्चिमी टर्म्यालाई छोडेर त्यसैबेलाको ट्याक्कै उही भाषामा व्याख्या गर्ने मेरो लक्ष्यलाई दर्शाउँछ । बाइबलका खण्डले अहिलेको परम्पारको आधारमा होइन, तर त्यसको आफ्नै सन्दर्भमा के भन्छ भन्ने कुरालाई म चासो राख्छु । हरेक महिना हजारौं स्रोताहरूले बाइबललाई पहिलो पटक नयाँ ढंगले पढ्न सिकिरहेका छन् । यो नयाँ खोज केही हो जुन प्रत्येक विश्वासीले नियमित अनुभव गर्नेपछि । म जे गरिरहेको छु, यसैकारण नै त्यो म गर्छु ।

यो पढिदिनु भएको निम्ति धन्यवाद !

परिचय

परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ ?

यो एक साधारण प्रश्नजस्तो देखिन्छ, तर यसलाई साँच्चिकै सोच्ने हो भने, यो साधारण प्रश्न होइन ।

किन ? सबैभन्दा पहिले, यो प्रश्न कसले सोध्दैछन् भन्ने तपाईंलाई थाहा हुनुपर्छ । मानिसहरूले धेरै कारणहरूले यो प्रश्न सोध्नेगर्छन् । के यो केही पिडामा भएको मानिसको चर्को रुवाई हो ? हुनसक्छ यो कसैको गहिरो दुःखमा भएको हलुका मात्र सुन्नसकिने कानेखुसीको आवाज हो । के यो उत्साहजनक जिज्ञासा हो ? कि यो सोचाई र विचार प्रतिको गहिरो इच्छाको प्रतिबिम्ब हो ? यो प्रश्न किन सोधिएको छ भन्नेकुराले यसको सही उत्तर दिने वा नदिने भन्नेकुरामा भरपर्छ ।

यहाँ यो प्रश्न मैले नै सोधेको कारण, यो स्पष्टपार्न सजिलो छ । तर पहिले म यो स्पष्ट पारौं कि मलाई कुन कुराले प्रेरित गरिरहेको छैन । म यो प्रश्नको उत्तर मलाई थाहा नभएको कारणले सोधिरहेको छैन । मलाई थाहा छ । मलाई यसको उत्तर सबैको निम्ति नै थाहा छ । कम्तिमा पनि परमेश्वर स्वयंमले हामी सबैको निम्ति कुन रूपमा यसको उत्तर दिनुहुन्छ भन्नेसम्म थाहा छ । यसैकारण ट्याक्कै त्यही रूपमा मैले सोधिरहेको छु । तपाईंले पनि केही अर्थपूर्ण कुरा सोच्नुभएको होस् भन्ने कारणले पनि मैले यो प्रश्न सोधिरहेको छु । जब म सोध्छु, "परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ ?" मैले वास्तवमै सोधेको चाहिँ, *जब मानिस जातिमा प्रत्येक व्यक्तिको कुरा आउँछ, परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ ?* जब मेरो र मेरो जीवनको अनि तपाईं र तपाईंको जीवनको कुरा आउँछ उहाँले के चाहनुहुन्छ ?

यसको उत्तरमा पुग्नुभन्दा पहिले, यो प्रश्न केही हदसम्म धार्मिक हुन आवश्यक नै छ । परमेश्वरको विषयका प्रश्नहरू त्यस झोला भित्र भरिएको हुन्छन् । मैले यो प्रश्न उठाएँ र म यसको उत्तर दिनेछु कारण म परमेश्वरको विषयमा चासो राख्छु । अरु धेरै मानिसहरू पनि त्यस्तै छन्, जबकी उनीहरू मण्डलीको विषयमा चाहिँ मतलव राख्दैनन् । ठीकै छ, पहिलेका विषयमा कुरा गर्नको निम्ति पछिल्ला विषयहरू आवश्यक हुँदैनन् । म एक पास्टर वा पुजाहारी होईन तर मैले बाइबल अध्ययनमा नै मेरो भविष्य बनाएँ (हो, यो सम्भव छ) । यसैकारण मैले यो प्रश्न सोधेको कारण मेरो उत्तर पनि बाइबलीय नै हुनेछ । यसले विषयको जोडलाई अझ साँघुरो बनाउँछ । मेरो लक्ष्य यही हुनेछ कि, बाइबलले "परमेश्वर के चाहनुहुन्छ" भनि कसरी उत्तर दिन्छ त्यसको व्याख्या गर्नु ।

अहिलेको लागि उत्तर एकदमै सजिलो छ, उहाँले *तपाईं* चाहनुहुन्छ ।

यसले तपाईंलाई छक्क पार्न सक्छ । यस विषयमा तपाईं शंका गर्न पनि सक्नुहुन्छ । तर यही नै सही उत्तर हो । इमान्दार भएर भन्नुपर्दा यो पर्याप्त उत्तर चाहिँ होइन नै । त्यो एक वाक्यमा यसको अद्भूतपना र गहिराईको भाव बुझ्नुहुन्छ । यसको पछाडी कति प्रेम छ भनि कदर गर्न तपाईंको निम्ति केही सन्दर्भ बुझ्नु आवश्यक हुन्छ । वास्तवमा, यस उत्तरको पछि लामो र उल्लेखनीय *कथा* छ ।

त्यसैकारण, यो पुस्तक परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ भन्ने बारेमा मात्र होइन, तर परमेश्वरले तपाईंले के थाहापाएको चाहनुहुन्छ भन्ने बारेमा पनि हो । हो, उहाँले तपाईं चाहनुहुन्छ, तपाईंले यस कुरालाई कदर गर्नको निम्ति र परमेश्वरको बारेमा उस्तै महशुस गर्नको निम्ति (सायद), तपाईंले सन्दर्भलाई बुझ्नु आवश्यक हुन्छ ।

हो, त्यही नै मेरो काम हो । हामी परमेश्वरको कथाबाट सुरु गर्नेछौं । यसमा धेरै उत्तार-चढावहरू छन्, तर त्यसले तपाईंको (धन्यवादी भएर भन्नुपर्दा, वा मेरो) बारेमा भएको परमेश्वरको विचारलाई कहिल्यै परिवर्तन गरेन । को कथा बताई सकेपछि (यो पुस्तक त्यस बारेमा मात्र होइन, यदि तपाईं उत्सुक पाठक होइन भने, तपाईं भाग्यमानी हुनुहुन्छ), म यस कथामा भएका केही खास महत्वपूर्ण भागहरूलाई उत्खनन गर्नेछु । तर यदि तपाईंले केवल कथाको भागमात्र पढ्नुभयो भने, हामिले सुरु गर्दैगर्दा सोधेको प्रश्नको उत्तर पाउनुहुनेछ । मलाई लाग्छ, तपाईं अझ अघि पढ्दै जानुहुनेछ । म साँच्चै आशा गर्छु, यो एकदमै उपयोगी छ ।

अघि बढ्नु पहिले, म सँग एउटा चेतावनी छ । यदि तपाईंले जीवनको धेरै समय मण्डलीमा बिताउनु भएको छ भने, तपाईंलाई लाग्छ कि तपाईंलाई यो कथा पहिल्यै थाहा थियो । निश्चयनै यसको केही भाग तपाईंलाई थाहा छ, तर म तपाईंलाई सुनिश्चित गराउँ कि, केही छक्कपर्ने कुराहरू पनि आउनेछन् । दुर्भाग्यवश, प्रायजसो यो कथामा अचम्ममा पार्ने कुरा चाहिँ धर्म हो । कतिपयक कथा भन्दा पनि मण्डली वा सम्प्रादायको प्राथमिकताहरू चाहिँ बढी महत्वका विषय भइदिन्छन् । यहाँ त्यस्तो हुनेछैन ।

मैले केही पाठकहरू बाइबलसँग परिचित हुनुहुन्छ भन्ने माने पनि, म निश्चित छु कि तपाईंले पुराना सत्यताको विषयमा केही नयाँ सत्यता र बाटाहरू भेट्नुहुनेछ । र यदि तपाईं कहिल्यै मण्डली जानुभएको छैन वा बाइबलको बारेमा धेरै सुन्नुभएको छैन भने, तपाईं सही पाठक हुनुहुन्छ । नसिक्नु वा पुनःसिक्नुमा पनि केही फरक छैन । यो जहिलेपनि ताजै हुन्छ । जसोभएपनि, परमेश्वरले के- र किन चाहनुहुन्छ भन्ने बारेमा यहाँ तपाईंले सिकाईको उत्साह पाउनुहुनेछ ।

भाग १: कथा

अध्याय १

परमेश्वरले एउटा परिवार चाहनुहुन्थ्यो

मेरो पुरानो सोचाईमा परमेश्वर आकाशमा भएको एक अदृश्य पिता हुनुहुन्छ भन्ने जस्तो थिएन । परमेश्वर सृष्टिकर्ता हुनुहुन्थ्यो, जो टाढा हुनुभएको शक्ति जस्तो । मलाई लाग्थ्यो उहाँले मलाई जान्नुहुन्छ, र बाँकी अरू सबैलाई पनि, तर उहाँले मेरो बारेमा र अरूहरूको बारेमा के सोच्नुहुन्छ (यदि सोच्नुहुन्छ भने) भन्ने केही थाहा थिएन । उहाँ हुनुहुन्छ भन्नेबारेमा मैले कहिल्यै शंका गरिँन— जस्तो एउटा कोठामा वास्तविक उपस्थिति भएजस्तो होइन । बरू परमेश्वर धेरै—थोररूपम कहीं टाढाको एक अवलोकनकर्ता हुनुहुन्थ्यो, जसको ध्यान बेलाबेलामा (सायद कष्टको बेलामा) मतिर हुन्थ्यो । मैले परमेश्वरलाई मसँग साथमा भएको रूपमा सोचिन । मेरो तर्फबाट, परमेश्वर वास्तविक हुनुहुन्छ भन्ने स्वीकार गरेँ, र ऊहाँ पराई हुनुहुन्छ भनि सोच्ने कुनै कारण नै थिएन । हो ठीक त्यस्तै थियो । जस्तो एउटा बनाई पनि छ, यदि दृष्टिभन्दा अलग छ भने सोचाई भन्दा पनि अलग नै हुन्छ ।

मैले परमेश्वरको बारेमा धेरै सिक्नु थियो । मैले उहाँको बारेमा नखोजेकोले, मलाई लाग्थ्यो उहाँले पनि मलाई खोज्दैहुनुहुन्छ । यदि कसैले मलाई सोधेको भए, मैले भन्ने थिएँ परमेश्वरले अझ असलै गर्नुहुनेथियो । मलाई लाग्थ्यो मैले केही (ठीक वा बेठिक) गरिरहेको छैन, जसले अझ ध्यान आकर्षण गरोस् ।

म गलत थिएँ । परमेश्वरले मलाई खोजिरहनुभएको थियो । केवल मलाई यो थाहा थिएन । मलाई अहिले थाहा छ परमेश्वरले मलाई खोज्नुहुन्छ कारण यो उहाँको स्वाभाविक गुण हो कि उहाँले हामीलाई खोज्नुहुन्छ । उहाँ हामीप्रति समर्पित हुनुहुन्छ ।

हामी परमेश्वरको बारेमा यी कुराहरू कसरी थाहा पाउँछौं ? (यो प्रश्न म एकपटक भन्दा धेरै सोध्नेछु, यसकारण कृपया यसको आशा गर्नुहोला !) एउटा उदाहरणबाट सुरु गरौं । यो स्वभाविक कुरा हो— हाम्रो स्वभावको एउटा अंश— हामीले आफुले बनाएको कुराको बारेमा चासो लिन्छौं, यदि त्यो कुराको निम्ति गम्भिर प्रयासको खाँचो छ भने, वा अझ यो हामीले साँच्चै सोचेको विषय हो भने अझ बढी वास्ता राख्छौं । यो स्वभाविक कुरा हो कि हामीले बनाएको, प्राप्त गरेको वा विचार गरेको कुरालाई यदि कसैले ठट्टा गर्‍यो, भत्कायो, वा आफ्नो दावी गर्‍यो भने हामी रिसाउँछौं वा दुःखी हुन्छौं । यस्तो भावना आउनु अस्वभाविक होइन ।

त्यसरी नै बनाइएकाहरू भएका कारण हामी यसरी महशुस गर्छौं । हामी आफैँ सचेत छौं । हामी सबैको भित्री पाटो छ, हामी विचार भएकाहरू हौं । हामी कुन कुराले पिडा र दुःख ल्याउँछ भन्ने कुराको निम्ति हाम्रो बौद्धिकताको प्रयोगगरी हामी के चाहन्छौं र कुन कुराले आनन्द ल्याउँछ त्यसको छनौट गर्छौं । हामी उद्देश्यहिन, वा अन्जानमा होइन तर जानीबुझी नै व्यवहार गर्छौं । हामी तर्कसंगत र अन्तर्ज्ञानबाट संचालित हुन्छौं ।

यो किन र कसरी हुन्छ भन्ने कुराको उदाहरणहरू प्रशस्त छन् । हामीले सबैभन्दा कम महत्वका ठानेका विषयहरू पनि कुनै न कुनै कारणहरूद्वारा नै निर्देशित हुन्छन् । हामी हाम्रो दाँत नियमित ब्रस गर्छौं किनकी हामी *क्याभिटी* वा दुर्गन्धित श्वास रूचाउँदैनौं । हामी विहान उठ्छौं कारण हामी हाम्रो काममा जान्छौं (वा

अझ, हामी मनोरञ्जन गर्न चाहन्छौं) । हामी दाहिनेको साटो देब्रैतिर फर्किन्छौं कारण हामी जाने स्थान छ । कति पटक हामीले गरेका कुराहरूले खासै अर्थ राख्दैनन् (जस्तो सामाजिक संजालमा कसैप्रति जनाइएको प्रतिक्रिया जुन त्यो व्यक्तिले कहिल्यै देख्दैनन्), यद्यपि हामी हाम्रो केही इच्छा पुरा गर्न खोज्छौं (आफु ठूलो पल्टिन, वा कुनै पाठ सिकाउन) । हामी अप्रिय काम पनि गर्छौं, कारण हामीलाई लाग्छ त्यसले केही राम्रो गरिहाल्छ कि । किन कोही खानाको परहेजमा (जइट) बस्छन् ? हामी स्वभावैले उद्देश्य प्रेरित मानिसहरू हौं, उद्देश्यरहित होइनौं ।

फेरी पनि, यदि यसभन्दा उल्टो भयो भने त्यसले कुनै समस्या छ भन्ने संकेत गर्दछ ।

बाइबलको परमेश्वरले यस प्रकारको आचरण देखाउनुहुन्छ । परमेश्वरले जे गर्नुभएको छ त्यो कुरामा उहाँ रमाउनुहुन्छ । परमेश्वरमा कुनै पक्ष अधुरो भएको कारणले उहाँले मानिसलाई बनाउनुभएको होइन । उहाँ एकलो हुनुहुन्थेन, उहाँ अपूर्ण हुनुभएको कारणले वा कुनै साथीको खाँचो भएको पनि होइन । परमेश्वरलाई केही खाँचो थिएन... हो... उहाँ परमेश्वर हुनुहुन्छ । परमेश्वरले आफ्नो हातले बनाएको कुरामा उहाँ रमाउनुहुन्छ, यसैकारण उहाँ बोल्नुभयो । परमेश्वरले सबैभन्दा बढी वास्ता गर्नुहुने कुरा चाहिँ बाइबलले भन्छ उहाँले आफु झैं बनाउनुभएका "उहाँका स्वरूपहरू" हुन् (उत. १:२६) । त्यो चाहिँ तपाईं र म हौं ।

जहाँ हाम्रो कथा सुरु हुन्छ

हाम्रो कथा— परमेश्वरले किन हामीलाई चाहनुहुन्छ भन्ने कथा— परमेश्वर हाम्रो सृजनाहार हुनुहुन्छ भन्ने कुराबाट सुरु हुन्छ । यसलाई हामी सम्पूर्ण रूपमा बुझ्न त सक्दैनौं, तर यसको सबैभन्दा आधारभूत तथ्यचाहिँ परमेश्वरले हामीलाई चाहनुभएको कारणले हामी यहाँ छौं । परमेश्वरले त्यत्तिकै—विनाकारण काम गर्नुहुन्छ । उहाँले उद्देश्यसहित काम गर्नुहुन्छ । जब परमेश्वरले मानिसलाई बनाउँदै हुनुहुन्थ्यो उहाँले आफूमा भएको कुनै अभावलाई पुरा गर्दैहुनुहुन्थेन । जान्नेपर्ने सत्यता, उहाँलाई हामी चाहिएको भएर होइन, तर पनि उहाँले हामीलाई बनाउनुभयो, उहाँले किन हामीलाई बनाउनुभयो भन्ने एउटै तर्कपूर्ण जवाफ छ । हामीले आनन्द पाऔं भन्ने हेतुले (र त्यसको साटोमा हामी उहाँमा रमाऔं) उहाँले हामीलाई बनाउनुभयो ।

परमेश्वरले हामीलाई बनाउनुभएको कारणले, बाइबलले यसलाई उहाँ हाम्रो "पिता" हुनुहुन्छ भनि बताउँदछ र आदम पछिका मानिसहरू उहाँका छोराछोरीहरू हुन् । यसैकारण बाइबलले परमेश्वर र हाम्रो सम्बन्धलाई एक परिवारको रूपमा चित्रण गर्दछ ।¹ यो कुनै संयोग मात्र होइन ।

तर म यहाँ केही अघि बढ्न चाहन्छु । बाइबलमा भएको परिवार केन्द्रित भाषाको सन्दर्भ बुझ्नको निम्ति, परमेश्वरले पृथ्वी र मानिस जातिलाई बनाउनुभएको भन्दा पनि अघि गएर हेर्नु आवश्यक छ । यसले तपाईंलाई अचम्मपार्न सक्छ, तर परमेश्वर पनि त्यहाँ एकलो हुनुहुन्थ्यो । परमेश्वरले आफ्नो एकलोपनाको समाधानको निम्ति मानिसलाई बनाउनुभएको होइन भन्ने यो अर्को कारण पनि हो ।

बाइबलले भन्दछ परमेश्वरले पृथ्वी बनाउनुभन्दा पनि पहिले अन्य बुद्धिमान् प्राणीहरू बनाउनुभएको थियो । बाइबलले तिनिहरूलाई "परमेश्वरका छोराहरू" भन्दछ । हामी तिनीहरूलाई स्वर्गदूतहरू भन्दछौं । अयूबको

¹ यशै. ६३:१६, ६४:८, लूक. ३:३८, प्रेर. १:७:२८-२९, रोमी १:७, १कोर १:३

पुस्तकले बताउँदछ जब परमेश्वरले पृथ्वीको जग बसाल्नुभयो तब परमेश्वरका छोराहरू "आनन्दले कराए" (अय. ३८:४-७) । उनीहरू त्यहाँ पहिल्यै थिए, र उनीहरूले हेरिरहेका थिए ।

यो वाक्यांशको बारेमा सोच्नुहोस्: "परमेश्वरका छोराहरू" । यही हिब्रू शब्द "छोराहरू"को निम्ति पनि अनुवाद भएको छ, जसले "छोराछोरीहरूलाई जनाउँदछ । "परमेश्वरका छोराछोरीहरू"ले के जनाउँछ ?

परिवार ।

जब परिवारको कुरा गरिन्छ तब तपाईं "छोराछोरी" शब्दको प्रयोग गर्नुहुन्छ । अयूब ३८:४-७ को खण्डमा, परिवारले स्वर्गीय अलौकिक परिवारको विषयमा कुरा गरिरहेको छ । परमेश्वर, अदृश्य क्षेत्रमा सृजना गर्नुभएको बुद्धिमान् प्राणीहरूको पिता हुनुहुन्छ ।

परमेश्वरको अलौकिक परिवार पहिल्यै थियो भन्ने सत्यताले परमेश्वरले उत्पत्तिको कथावस्तुमा पहिलो मानिसहरू आदम र हव्वालाई बनाउनुको अभिप्रायलाई बुझ्न अझ मद्दत गर्छ । परमेश्वरको अलौकिक परिवारको साथै उहाँले मानवीय परिवारपनि चाहनुहुन्थ्यो । अदनको कथाले बताउने अविश्वासनीय कुरा त, परमेश्वरले यी दुई परिवारहरू परमेश्वरको उपस्थितिमा सँगै रहेको चाहनुहुन्थ्यो । यसको अर्थ, स्वर्गदूतहरू झैं, खासमा मानिसहरू पनि परमेश्वरको उपस्थितिमा उहाँसँगै रहनको निम्ति सृजिएका थिए ।

तर यो सबै हामीले कसरी थाहा पाउँछौं ? (म फेरी पनि त्यहाँ जान्छु) । एकपटक हेरो है त ।

बाइबलको पहिलो पुस्तक, उत्पत्ति सृष्टिसँगै सुरु भएको छ । मानिसलाई (आदम र हव्वा) बनाउनुभएको समयसम्म आइपुग्दा परमेश्वरले सृष्टिको धेरै कामहरू गरिसक्नुभएको छ । कथाको पर्दा विस्तारै यसरी खुल्छ, परमेश्वरले बोटविरुवाहरू बनाउनुभयो, जीवहरू बनाउनुभयो, जमिनमा हुने जनावरहरू पनि बनाउनुभयो । यी मध्ये कुनै पनि सृष्टि परमेश्वरसँग सम्बन्धमा रहन योग्यका थिएनन् । उनीहरू परमेश्वरसँग वार्तालाप गर्न सक्दैन थिए । उनीहरू परमेश्वरसँग आफ्ना विचारहरू बाँड्न सक्दैन थिए । उनीहरू परमेश्वरलाई आभार प्रकट गर्न सक्दैन थिए । परिवारका सदस्यहरू एकअर्कासँग सम्बन्धित हुन्छन् । उनीहरू वृद्धि र भावनात्मक रूपमा एकअर्कासँग अन्तरक्रिया गर्छन् । उनीहरू सम्बन्ध बनाउँछन् । उनीहरू जति शानदार भएपनि छोराछोरीको भूमिका निभाउन सक्दैनन् । उनीहरू परिवारका सदस्य थिएनन् । परमेश्वरले उहाँको स्वरूपमा भएकाहरू सृजना गर्नु आवश्यक थियो । परमेश्वरले यही नै चाहनुहुन्थ्यो ।

परमेश्वरका स्वरूप-प्रतिरूपहरू

परमेश्वरले सबै प्रकारका वोटविरुवाहरू र जनावरहरूले पृथ्वी भर्नुभएपछि, परमेश्वरले अझ काम गर्न बाँकी थियो । परमेश्वरले नयाँ सृष्टिलाई उहाँको स्वरूप र प्रतिरूपमा बनाउन चाहनुहुन्थ्यो (उत्त.१:२७) । उनीहरू उहाँका पृथ्वीका परिवार हुनेथिए ।

"परमेश्वरको प्रतिरूप" बाइबलमा भएको एउटा महत्वपूर्ण विचार हो । मानिसजाति परमेश्वर जस्तै हुनको निम्ति सृजिएका हुन् । परमेश्वरको "प्रतिरूप"लाई एउटा क्रियापदको रूपमा विचार गर्नुहोस्, तब तपाईं यो

विचार बुझ्नको निम्ति सही बाटोमा हुनुहुन्छ । हामी परमेश्वरलाई प्रतिबिम्बित गर्नको निम्ति बनाइएका हौं, उहाँको छायाँजस्तै— उहाँको प्रतिनिधि पात्रको रूपमा ।

परमेश्वरको प्रतिरूपको अर्थ के हो ? उत्पत्ति १:२७—२८ ले हामीलाई उत्तर दिन्छ:

“यसैकारण परमेश्वरले मानिसलाई आफ्नै स्वरूपमा सृष्टि गर्नुभयो । परमेश्वरकै प्रतिरूपमा उहाँले तिनलाई सृष्टि गर्नुभयो । नर र नारी नै गरी उहाँले तिनीहरूलाई सृष्टि गर्नुभयो । परमेश्वरले तिनीहरूलाई आशिष दिनुभयो, र तिनीहरूलाई भन्नुभयो, फल्दै—फुल्दै, वृद्धि हुँदै, पृथ्वीमा भरिँदै र त्यसलाई आफ्नो वशमा पाउँजाओ । समुद्रका माछाहरू, आकाशका पक्षीहरू तथा पृथ्वीका सबै जीवित प्राणीहरूमाथि अधिकार गर ।”

परमेश्वरले उहाँको संसारको वास्ता आफैँ गर्न सक्नुहुने थियो । उहाँ परमेश्वर हुनुहुन्छ । उहाँको परिधि भन्दा बाहिर केही छैन । तर यसको साटो उहाँले संसारमा एउटा परिवार सृजनुभयो । उहाँका छोराछोरीको भूमिका परमेश्वरको सृष्टिको हेरचाह गर्नु थियो । यसको निम्ति उनीहरूको निरीक्षण हुने थियो, र उनीहरूले मद्दत पनि पाउनेथिए । सोचुहोस्, परमेश्वरले चाहनुभएको कुरा चाहिँ, उहाँको संसारमा उहाँको प्रतिनिधि पात्रहरू । परमेश्वर आफैँले आफ्नो निम्ति गर्नसक्नुहुने काम उहाँले मानिसलाई जिम्मा दिनुभयो । तर परमेश्वरले उहाँका सन्तानहरू उहाँसँगै सहभागी भएको चाहनुहुन्थ्यो । परमेश्वरको काम चाहिँ पारिवारीक काम हो । अदन केवल परमेश्वरको घर थिएन, उहाँको गृहकार्यालय पनि थियो । हामी परमेश्वरका सहकर्मी हुनको निम्ति बोलाइएकाहरू हौं ।

परमेश्वरले कल्पना गर्नुभएको काम यस पृथ्वीमा मानिसले गर्न सक्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्नुभयो । उहाँले आफ्ना गुणहरू (उहाँका क्षमता र चरित्रहरू) पनि उनीहरूसँग बाँड्नुभयो — जस्तो बुद्धि र सृजनसिलता आदि । बाइबलले हामीलाई बताउँदछ कि, मानिस चाहिँ परमेश्वर मुनिको अर्को प्राणी हो, अर्थात् परमेश्वरको छाँया संस्करण । नयाँ संसारमा सहशासक, सहकर्मी भएर परमेश्वरसँग सहभागी हुनको निम्ति परमेश्वरले मानिसलाई उहाँको प्रतिरूपमा बनाउनुभयो ।

कल्पना गर्नुहोस् परमेश्वर बारेको विचार केही कारणहरूले महत्वपूर्ण छ । हामीलाई यसले एक सुरक्षित, र शक्तिशाली पहिचान दिँदछ । प्रत्येक मानिसजाति परमेश्वरको बालक र सहकर्मी होस् भन्ने परमेश्वरको सुरुको इच्छा थियो । परमेश्वरले मानिसलाई त्यसरी हेर्नुहुन्छ । हामीले पनि अरू मानिसहरूलाई यसरी नै विचार गर्नुपर्ने हो । हामी प्रत्येकले एक-अर्कालाई एउटै पारिवारका सहोदर सदस्य मानौं भन्ने परमेश्वरले चाहनुहुन्छ । परमेश्वरले उहाँको प्रतिरूपहरूलाई एउटा परिवारमा भएका सदस्यहरू झैं समान हैसियतका देख्नुहुन्छ । जातिय विभेद, लडाईँ, झगडा आदि परमेश्वरले मानिसजातिको निम्ति तयार गर्नुभएका कुराहरू होइनन् । यी विद्रोह र पापका परिणाम हुन् । परमेश्वरले प्रेम गर्नुभएका मानिसहरूमा पापले ल्याएका परिणामहरूलाई उहाँ घृणा गर्नुहुन्छ । हामी आफू र अरूहरूमा पनि नैतिक पतन देख्दा हामीले यो कुरालाई याद गर्नु आवश्यक छ ।

कल्पना गर्नुहोस् परमेश्वरले हामीलाई उद्देश्य पनि दिनुहुन्छ । हाम्रो एउटा मिशन (ध्येय) छ । प्रत्येक व्यक्ति, चाहे त्यो सानो होस् या ठूलो, कमजोर वा थोरै उमेरको, जे भए पनि अरूको जीवनको निम्ति

केही भुमिका खेल्नुपर्छ । हामीले ध्यान लगाउने प्रत्येक कामले परमेश्वरको आदर गर्नुपर्छ, र हामी सहकर्मी प्रतिरूपहरूले आत्मिक बोलावट पाउनुपर्छ । परमेश्वरको विचारमा, पास्टर, सेवक, वा पुजाहारीको भुमिका अरु बोलावट भन्दा ठूलो हो भन्ने होइन । हामी जसरी जिउँछौं त्यसले कि त हाम्रा सहकर्मी प्रतिरूपधारीहरूलाई कसरी परमेश्वरसँग मिलापमा जिउने भन्ने आशिष मिल्छ, वा नत्र उनीहरूलाई श्राप मिल्छ । हामीले जे गर्छौं त्यसले खासमा अर्थ राख्छ— प्रायजसो: सानो, र नगन्य तरिकाले ।

हो यही कारणले मैले सुरुमा प्रश्न यसरी नै सोधेको थिएँ । परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ ? परमेश्वरले तपाईं चाहनुहुन्छ । परमेश्वरले एउटा परिवार चाहनुहुन्छ । परमेश्वरले तपाईंले आफूको हो सो थाहा पाएको चाहनुहुन्छ र उहाँको निम्ति तपाईंको जीवनको मूल्य छ ।

तर यहाँ हामीले केवल सुरुवात मात्र गरेका छौं । यस कथामा धेरै कुराहरू अझ बाँकी नै छन् । जीवनको हाम्रो संसारमा— हो हाम्रो आफ्नै घरमा पनि— परमेश्वरको दृष्टि ट्याक्कै देखिँदैन । कुनै कुराले यो सबै भत्काइदिएको छ । यदि परमेश्वरले झण्डै मानिसजातिलाई पुरै त्यागि दिनुभएको भए यो अझ हृदय विदारक हुनेथियो ।

अध्याय दुई

परमेश्वरले अझ पनि एउटा परिवार चाहनुहुन्थ्यो

अघिल्लो अध्यायमा मैले बताएको थिएँ, परमेश्वरले मानिसलाई पृथ्वीमा उहाँको प्रतिरूप हुनका निम्ति बनाउनुभएको थियो । उहाँले मानिसहरूसँग आफ्नो गुणहरू (उहाँका आचरण र क्षमताहरू) बाँडेर यो काम गर्नुभयो । यो जस्तो चाखलाग्दो थियो (र छ पनि), यो कुरा झन् चाखलाग्दो— र डरलाग्दो पनि छ । परमेश्वरको एउटा गुण चाहिँ स्वतन्त्रता हो— जसलाई प्रायः हामी स्वतन्त्र इच्छा भन्छौं । तपाईंलाई कहिल्यै यस्तो लाग्छ कि किन यस संसारमा दुष्टता छ, बाइबलले यसको उत्तर दिन्छ ।

विद्रोह : १

जब परमेश्वरले आफ्ना सन्तानहरूसँग उहाँको गुणहरू पनि बाँड्ने निधो गर्नुभयो यसको अर्थ के हो भन्ने उहाँलाई थाहा थियो । परमेश्वरले सबैकुरा जान्नुहुन्छ, त्यसैकारण के हुनेछ भन्ने उहाँ प्रष्टै जान्नुहुन्थ्यो । परमेश्वरले बनाउनुभएको स्वर्गीय प्राणीहरूलाई पनि त्यसरी नै बनाउने निर्णय गर्नुभएको थियो । उनीहरूसँग वौद्धिकता र स्वतन्त्रता जस्ता क्षमताहरू थिए । उनीहरूले यी दान उनीहरूका सृष्टिकताहरूबाट पाए ।

परमेश्वरलाई थाहा थियो कि ढिलो—चाँडो उहाँको दान दुरुपयोग हुनेछ । परमेश्वर राम्ररी जान्नुहुन्थ्यो, उहाँका सन्तानहरू (आत्मिक संसारका र यस संसारका पनि) उहाँ जस्तै त छन्, तर उनीहरू उहाँ नै चाहिँ होइनन् । उनीहरू उहाँभन्दा तल नै छन् । उनीहरू असिद्ध थिए, तर उहाँ चाहिँ सिद्ध हुनुहुन्छ । कुनै बिन्दुमा पुगेर, उहाँको कुनै एक (वा त्यो भन्दा बढी) सन्तानले डरलाग्दो गल्ती गर्नेछ वा स्वइच्छाको विचारहीन कार्यमा सहभागी हुनेछन र परमेश्वरले चाहनुभएको वा नचाहनुभएको कुराको विरुद्धमा लाग्नेछ ।

हो अदको बगैँचमा ट्याक्यै त्यही भयो । आदम र हव्वाले विद्रोह गरे । उनीहरूले परमेश्वरको आज्ञा उल्लंघन गरेर बगैँचामा नखानुभनी भन्नुभएको रूखको फल खाए । उनीहरूले पाप गरे र परमेश्वरको उपस्थितिबाट अनन्त जीवन गुमाए । यसपछि जन्मिएका सबै मानिस अदनको बगैँचा बाहिर जन्मिए र उनीहरू परमेश्वरबाट अलग भए । प्रेरित पावलले यस विषयलाई भन्छन्: "पापको ज्याला मृत्यु हो" (रोमी ६:२३) ।

यो त्रासदिपूर्ण अवस्था, यसभन्दा अझ अधिको विद्रोहले ल्याएको थियो । परमेश्वरको एउटा अलौकिक सन्तानले परमेश्वरको निर्णयको अनादर गर्दै हव्वालाई परिक्षामा पारेर मानविय परिवार बनाउन चाह्यो । यसको आशा थियो परमेश्वरले आदम र हव्वालाई नाश गर्नुहुनेछ । ऊ सर्पको रूपमा हव्वाकहाँ आयो (उत.३:१-७) । बाइबलले सर्पलाई शैतान र दुष्टको रूपमा उल्लेख गर्छ (प्रकाश १२:९) । उसले हव्वालाई परिक्षामा पार्न सफल भयो, तर मानिसलाई सदाको निम्ति अन्त्यगर्ने कुरामा चाहिँ ऊ असफल भयो ।

यहाँ केही सत्यताहरू छन्, त्यसमध्ये पहिलो चाहिँ जीवनमा सबैमानिसले सोध्ने प्रश्नको उत्तर हो: किन संसारमा दुष्टता छ ? परमेश्वरले उहाँ जस्तै मानिस बनाउनुभएको कारणले आज संसारमा दुष्टता छ । मेरो आशय यो होइन कि परमेश्वरमा दुष्टता छ । मेरो आशय यो हो कि, परमेश्वरले मानिसलाई पूर्व निर्धारित कार्यक्रम जडान भएको यन्त्रमानव झैं बनाउनुभएन ।

यो कुरा एकदमै महत्वपूर्ण छ । हामी परमेश्वरको स्वरूपमा हुनु एकदमै अर्थपूर्ण छ । यदि हामी आफैं स्वस्फूर्त निर्णय लिन सक्ने थिएनौं भने, हामी परमेश्वर झैं हुनसक्दैन थियौं । परमेश्वर यन्त्रमानव झैं हुनुहुन्छ, र हामी परमेश्वर झैं हुनको निम्ति बनाइएका हौं । वास्तविक स्वतन्त्रविना हामी परमेश्वरलाई आफैं प्रेम गर्न वा उहाँका आज्ञाकारी हुन सक्दैन थियौं । यदि निर्णयहरू पूर्वनिर्धारित कार्यक्रमहरू हुने भए, ति हाम्रो निर्णय हुने थिएनन् । प्रेम र आज्ञाकारिता जस्ता निर्णयहरू वास्तविक र प्रमाणिक हुनको निम्ति ति साँचो सम्भावित विकल्प सहति बनाइएका हुनुपर्छ ।

परमेश्वरले मानिसलाई दिनुभएको अद्भूत स्वतन्त्रताको दानलाई दुरुपयोग गरेको परिणाम चाहिँ आज दुष्टता अस्तित्वमा छ र यो आफ्नो खुसी, बदला र स्वायत्तताको निम्ति प्रयोग भएको छ । यो दुरुपयोग अदनको बगैचामा सुरु भएको हो ।

तर परमेश्वर छक्क पर्नुभएन । उहाँलाई दुष्टताको बारेमा थाहा थियो । उहाँलाई थाहा थियो यो हुनेछ, त्यसै अनुरूप उहाँले योजना गर्नुभएको थियो । परमेश्वरले उहाँका मानव सन्तानहरूलाई उनीहरूको विद्रोहको निम्ति नष्ट गर्नुभएन । यसको साटोमा, उहाँले उनीहरूलाई क्षमा र उद्धार गर्नुभयो । बाइबलले बताउँदछ कि, विद्रोह हुनुभन्दा अघि नै परमेश्वरले यसबारेमा जान्नुहुन्थ्यो— पृथ्वीको जग बसाल्नुअघि नै (एफ.१:४, हिब.१:२६-१०:७, १पत्र.१:२०) र त्यही अनुसार क्षमा र उद्धारको योजना पनि तयगर्नुभएको थियो ।

यस योजनालाई पुरागर्नको निम्ति परमेश्वर मानिस भएर आउनु पर्थ्यो । हामी चाँडै कथाको त्यो भागमा पनि आउनेछौं । कथावस्तुको त्यो उत्कर्षमा पुग्नु अघि, अदनको बगैचामा भएको घटनाको निम्ति त्यसको मूल्य चुकाउनु आवश्यक थियो । परमेश्वरले आदम र हव्वालाई उहाँको उपस्थितिबाट निकालिदिनुभयो (र, त्यसैकारण उनीहरूका सन्तानहरूलाई पनि) । अदन अब रहेन । अब मानिसजातिले पितासँग अनन्त जीवन पाउनुको साटो उनीहरूले मृत्यु पाए (रोम.५:१२) । जीवनको श्रोत— परमेश्वर— बाट निकालिनु भनेको त्यही हो, यही नै सबैभन्दा ठूलो मूल्य हो ।

यसको असर, परमेश्वरले उहाँका सन्तानलाई घरबाट निकालिदिनुभयो । शैतानले आशा गरेको भन्दा यो असल परिणाम थियो । शैतानले त मानिसजातिलाई नै संसारबाट सिध्याउन चाहेको थियो । परमेश्वरले उहाँको योजनालाई त्यसै छोड्नुभएन, तर विद्रोहको मूल्य चुकाउनै पर्थ्यो । परमेश्वरले शैतानलाई पनि दण्ड दिनुभयो । परमेश्वरको संसारमा मृत्युल्याएको परिणाम स्वरूप, ऊपनि मृतकहरूको क्षेत्रको प्रभु भयो । जसलाई पछि नरक भनेर चिनिन्छ ।

सम्भाव्य (व्याकअप) योजना नहुनु

तपाईंलाई अचम्म लाग्न सक्छ कि किन परमेश्वरले मानव परिवारको योजनालाई त्यत्तिकै फ्याँकिदिनुभएन । खासमा मानिस हजारौं वर्ष समस्यामा, हिंसामा, स्वार्थमा र यसै कयौं खराब कुराहरूमा फँस्छ भन्ने थाहा हुँदाहुँदै पनि परमेश्वरले मानिसलाई नै स्वतन्त्र छनौटको अवसर दिनुभएको थियो । हुनसक्छ तपाईंके आफ्नै कष्ट, वा तपाईंको वरिपरिभएको कोही अरुको समस्या देख्दा यस्तो लाग्न सक्छ बरु परमेश्वरले किन सबै नष्ट गरिदिनुभएन ।

चाहे मान्नुहोस् वा नमान्नुहोस्, परमेश्वरले यो भावनालाई बुझ्नुहुन्छ । तपाईंले देख्नुभएको दुष्टतालाई र अज्ञान्यसभन्दा पनि बढी नै उहाँले जान्नुहुन्छ । तर तपाईं भन्नुहुन्छ, उहाँ परमेश्वर हुनुहुन्छ त किन उहाँले सबैकुरा नियन्त्रण गर्नुहुन्छ ? यो त्यति सजिलो छैन । यो बारेमा सोच्नुहोस् । परमेश्वरले दुष्ट्याई गर्ने सबैलाई नष्ट गरेर मात्र सबै दुष्टताको नाश गर्नसक्नुहुन्छ । अर्को शब्दमा, यदि परमेश्वरले हामी सबैलाई सिध्याउनुभयो भने सबै दुष्टताको अन्त्य हुनेछ । सबैले पाप गरेका छन् (रोम. ३:१०-१२), र बाइबलले भन्छ, परमेश्वरको महिमा सम्म पुग्नबाट चुकेका छन् (रोमी ३:२३) । हो, परमेश्वरले त्यसो गर्न सक्नुहुन्थ्यो । तर उहाँले त्यसो गर्नुभएन । त्यो एउटा विकल्प भए तापनि परमेश्वरले मानिसजातिलाई साह्रै माया गर्नुहुन्छ ।

यो सबै एउटा अचम्मको सत्यतामा आएर टोकिन्छ: हामीलाई उहाँको स्वरूपमा बनाउँदा के हुन आउनेछ सो थाहा पाएर पनि उहाँले मानव परिवार नै नबनाउने छनोट चाहिँ लिनभएन । परमेश्वरले पाप र हाम्रो संसारको कष्टलाई देख्नुहुन्छ र यसको कारण को हो सो पनि उहाँ जान्नुहुन्छ । यसले उहाँ दुःखी हुनुहुन्छ । परमेश्वरले मानिस जातिलाई धेरै माया गर्नुहुन्छ र उहाँको पहिलो योजनाबाट उहाँ पछि हट्नुभएको छैन । दोस्रो योजना छैन । केवल सुरुको योजना मात्र छ । अदनमा हुन आउने विद्रोह, त्यस लगत्तैका असफलता र पापहरू पहिल्यै देखेर— हाम्रै आफ्नै पापहरू देखेर पनि— परमेश्वरले अझ पनि मानवीय परिवार चाहनुहुन्छ ।

अदनमा के भयो सो त कथाको सुरुवात मात्र हो । परमेश्वरले आदम र हव्वालाई उहाँको घरबाट निकालि दिनुभयो (उत्त.३:२२-२४) । उहाँले सर्पलाई सराप दिनुभयो (उत्त ३:१४-१५) र उहाँको उपस्थितिबाट निकालिदिनुभयो (यशै.१४:१२-१५, इज.२८:१६) । यसको सन्देश साधारण र जबरजस्ती जस्तो छ: विद्रोहलाई दण्ड दिइन्छ । तपाईंलाई लाग्छ यो पाठ सबैले सिकनेछन् । तर त्यसो होइन । यो भन्दा पनि अझ खतम भयो ।

विद्रोह : २

तपाईंले कहिलेकाहीँ सुन्नुभएको होला कि बाइबलले सिकाउँछ मानिस अदनको बगैँचामा भएको पतनको कारणले संसारमा अति नै धेरै दुष्टता छ । यो आधा सत्यमात्र हो । अदनको बगैँचामा भएको त्यो त्रासदीपूर्ण घटनापछि, मानिस जातिको इतिहासमा अरु दुईवटा भागहरू पनि आउँछन् जसले भ्रष्टता र अराजकतालाई अझ गहिराईमा लैजान्छन् ।

यी मध्ये पहिलो चाहिँ उत्पत्ति ६:१-४ मा बताइएको छ । यो बाइबल भरिकै एउटा अपरिचित घटना र विवादपूर्ण भाग हो । (मलाई विश्वास गर्नुहोस्, मैले एउटा पुरै पुस्तक यही विषयमा लेखेको छु) । यसको विषयवस्तु चाहिँ, कसरी अलौकिक सन्तानहरूले (परमेश्वरका छोराहरूले) उनीहरूका आफ्नै मानव छोराछोरी उत्पादन गरेर परमेश्वरको नक्कल गर्न खोजे भन्ने बारेमा हो । उनीहरूले यसको निम्ति मानवीय स्त्रीहरूलाई लिए (मानिसका छोरीहरू) । यसले उनीहरूलाई परमेश्वर, जो उनीहरूकै पिता हुनुहुन्छ उहाँसँग प्रतिद्वन्दी बन्यो । परमेश्वरको मानव परिवारमा भएका मानिसहरूसँग खुसी हुनुको साटो, उनीहरूले परमेश्वरले झैं आफ्नै मानव परिवारको इच्छा राखे । त्यो परमेश्वरको मनमा भएको योजना थिएन । परमेश्वरले एउटा परिवार चाहनुहुन्थ्यो, कमाराहरू होइन ।

यी पाप गर्ने स्वर्गदूतहरू स्वर्गबाट (२पत्र. २:४) खसालिए र पृथ्वीमा आए । उनीहरूले, उनीहरूलाई दिइएको अधिकारको स्थानलाई त्यागे, उचित वासस्थान त्यागेका थिए (यहूदा ६) । परमेश्वरले उनीहरूलाई त्यसको परिणाम स्वरूप नरकमा पठाउनुभयो (२पत्र २:४, यहू. ६), काम त गरियो, र यसको परिणाम पनि भयानक नै भयो । बाइबलले यो विद्रोहको विषयमा के भन्छ, बाइबलका यी दुईवटा पदहरू हेर्नुहोस् :

पृथ्वीमा मानिसहरूको दुष्टता बढी भएको र तिनीहरूका हृदयका विचारको जुनसुकै पनि भावना निरन्तर खराबै मात्र भएको परमप्रभुले देख्नुभयो । पृथ्वीमा मानिसलाई बनाउनुभएकोमा परमप्रभुले अफसोस गर्नुभयो, र उहाँ मनमा साँच्चै दुःखित हुनुभयो ।

यसबारे सोच्नुहोस् । निरन्तर सबैजनाको हरेक विचारहरू खराबै मात्र थियो । परमेश्वरले मानिसलाई बनाएको मा उहाँ मनमा साँच्चै दुःखित हुनुभयो ।

भ्रष्टता र त्यसले ल्याउने दुःखको परिभाषा हो यो । अलौकिको पहिलो विद्रोहले मानिसको परमेश्वरसँगको अनन्त जीवनलाई सिध्यायो (यो आफैँमा साँच्चै खराब थियो) । अहिलेको यो दोस्रो विद्रोहले पापको असरलाई अर्को स्तरमा ल्यायो, मानिसको स्वविनासलाई अझ बढायो । यो सबै घटनाहरूबाट परमेश्वर दुःखित हुनुभयो मानिसजाति सदाको निम्ति पतन भएको थियो ।

परमेश्वरले कुनै अर्को समाधान देख्नुभएन, यसैकारण उहाँले जलप्रलय पठाएर मानिसजातिलाई नष्ट गर्नुभयो (उत्त. ६:१७) । जलप्रलयको कथामा परमेश्वर रिसाउनुभएको थियो भनि कहींपनि उल्लेख गरिएको छैन । यति मात्र भनिएको छ कि जे भईरहेको थियो त्यसमा उहाँ साँच्चै दुःखित हुनुहुन्थ्यो । परमेश्वरले मानिसलाई मानवीय स्वतन्त्रता दिन चाहनुभयो । परमेश्वरले मानिसबाट यो स्वतन्त्र छनौट लाई फिर्ता लिन चाहनुभएन, कारण त्यसो भएको भए हामी परमेश्वर झैं हुनेथिएनौं— मानिस वास्तवमा मानिस नै रहने थिएन । एकमात्र विकल्प परमेश्वरका छोराहरूको विद्रोहले निम्त्याएको परिणामको अन्त्य गर्नु र फेरी नयाँ सुरुवात गर्नु हो ।

परमेश्वरको दृष्टिमा एउटा मात्र मानिस धर्मी थिए— नोआ (उत्त.६:९) । केवल एकजना चाहिँ थिए । परमेश्वरले उनलाई लिनुभयो । परमेश्वरको मानव परिवारको योजनाको निम्ति उनलाई लिनुभयो ।

परमेश्वरले नोआलाई एउटा जहाज बनाउन भन्नुभयो ता कि उनी, र उनको परिवार साथै सबै जनावरहरू उनीसँगै बाँच्न सकून् । मानिसको हृदय भित्र भ्रष्टता अझ बाँकी नै रहेता पनि परमेश्वरले उहाँको एउटा मानव परिवार चाहनुहुन्थ्यो । परमेश्वरको कृपामा नोआ १२० वर्ष बाँचे, र जलप्रलयको निम्ति तयारी गर्नसके (उत्त. ६:३) । उनले मानिसहरूलाई अब के हुन गइरहेको छ सो पनि भनिदिए ता कि मानिसहरू भ्रष्टताबाट फर्किएर क्षमादानमा फर्किउन् (२ पत्र. २:५) ।

तर मानिसहरूले उनको कुरा सुनेनन् । उनीहरूले परमेश्वरको अनुग्रही चेतावनीलाई इन्कार गरे । फेरी पनि, परमेश्वरका सन्तानले उहाँलाई पिठिउँ फर्काए । उनीहरू यसको निम्ति स्वतन्त्र पनि थिए । के परमेश्वरको मन दुख्नु हुनै अनौठो कुरो भयो त ? कस्तिमा पनि त्यहाँ नोआ र उनको परिवार चाहिँ थियो । परमेश्वरले जलप्रलयपछि फेरी पनि पहिलो आज्ञाबाट नै सुरु गर्नुभयो जुन उहाँले आदम र हव्वालाई अदनको बगैँचामा दिनुभएको थियो, फल्दै फुल्दै वृद्धि हुँदै र संसारमा भरिँदै जाओ (उत्त. ९:१) ।

परमेश्वरले फेरी उनीहस्बाट सुरु गर्नुभयो । परमेश्वरले नोआसँग करार बाँध्नुभयो, र त्यही कुरा सारा मानवजातिसँग पनि विस्तार गर्नुभयो । करार चाहिँ एक प्रकारको प्रतिज्ञा वा वाचा हो । यो करार एकतर्फी थियो । परमेश्वरले एउटा करार बाँध्नुभयो कि उहाँले फेरी मानिस जातिलाई नष्ट गर्नुहुनेछैन (उत्त. ९:११) । अचम्मको कुरा, परमेश्वरले अझ पनि मानवीय परिवार चाहनुहुन्थ्यो ।

त्यति अचम्मलाग्दो त होइन— तरैपनि केही अविश्वसनीय— परमेश्वरको भलाईको दुरुपयोग निरन्तर भइरह्यो । जलप्रलयपछि फेरी अर्को विद्रोह दोहोर्यो । यसैमा बाँकी बाइबलको कथा समेटिएको छ र त्यसले नै अझ पनि परमेश्वरको निरन्तर धैर्यता र प्रेम देखाउँछ ।

विद्रोह : ३

आदम र हव्वा तथा नोआको जलप्रलयको कथाहरू जस्तै, तपाईंले बाबेलको धरहराको कथा सुन्नुभएको होला । यदि सुन्नुभएको छैन भने पनि ठीकै छ, कारण प्रायः मण्डलीमा जानेहरूले नै पनि त्यहाँ वास्तवमा के भएको थियो त्यो वास्ता गर्दैनन् ।

बाबेलको धरहराको कथा उत्पत्ति ११:१-९ मा लेखिएको छ । जलप्रलयपछि परमेश्वरले नोआका सन्तानहरू वृद्धिहुन् र पृथ्वीमा भरिएकाहुन् भन्ने चाहनुहुन्थ्यो । आदम र हव्वाझैँ उनीहरू परमेश्वरको सृष्टिको रेखदेख गर्ने सहकर्मीहरू हुनुपर्नेथियो । त्यसो गर्नुको साटो, उनीहरू बाबेलमा भेला भए र उनीहरूको आफ्नो महिमाको निम्ति धरहरा बनाउन सुरु गरे (उत्त.१-४) ।

कथाको पारिवारीक संस्करण हो यो, तर यसको वास्तविक अर्थ बाइबलको अर्को पुस्तकको पदहरूमा दिइएको छ । त्यो यस प्रकार छ :

जब सर्वोच्चले जाति-जातिहरूलाई उनीहरूका अंश दिनुभयो, जब उहाँले सबै मानिस-जातिलाई विभाजन गर्नुभयो, तब उहाँले इस्राएलीहरूका सन्तानको संख्याअनुसार जाति-जातिका सिमाना ठहराइदिनुभयो । परमप्रभुको निज हिस्सा उहाँका मानिसहरू हुन्, याकूब उहाँका अंशको भाग हुन् ।

यी दुईपदहरूले बताउँदछन् कि बाबेलको धरहराको एउटा न्यायचाहिँ मानिस जातिको विभाजन हो । कथाको यो भागसम्म, मानिस जातिसँग एक समूहको रूपमा व्यवहार गरिरहनुभएको थियो । बाबेल पछि अब यो परिवर्तन भयो । मानिस जाति अब भाषा र भूगोलमा विभाजन हुनेछन् ।

त्यसभन्दा पनि नराम्रो चाहिँ, परमेश्वरले आफूलाई मानिसबाट अलग राख्नुभयो । मानिसको आफ्नो स्वतन्त्र इच्छाबाट दिक्क भएर, मानिस जातिको संख्यालाई उहाँको अलौकिक परिवार— परमेश्वरका छोराहरूको जिम्मा दिनुभयो । यी चाहिँ पतनअघि अपराधगर्नेहरू भन्दा भिन्न समूह थिए । परमेश्वरले मानिसलाई आफ्नो परिवारबाट निकालिदिन सक्नुभएन । परमेश्वर यो पहिल्यै अदनबाट निकाल्दा गरिसक्नुभएको थियो । जलप्रलय पछि फेरी मानिस जातिलाई कहिल्यै नष्ट नगर्ने करार उहाँले बाँध्नुभएको थियो (उत्त.९:११) । त्यसकारण फेरी यो अर्को प्रकोप दोहोरिने थिएन । त्यसोभए उहाँले फेरी के गर्नुहुनेछ त ? उहाँले समग्रमा यसो भन्नुभयो, “भो अब पुग्यो ! यदि तिमीहरू मलाई तिमिहरूको परमेश्वरको रूपचा चाहँदैनौ भने, म तिमिहरूमाथि मेरा स्वर्गीय सहायकहरू खटाउनेछु ।”

यो न्यायको थुप्रै रूपहरू प्रकट भए । यो कतिलामो थियो सो हामीलाई बताइएको छैन तर बाइबलले भन्दछ, जातिहरूमाथि परमेश्वरका अलौकिक छोराहरू नियुक्तगरिनुले केही थोरै काम चाहिँ भयो । उनीहरू एकदमै भ्रष्ट भए (भ.सं.८२:१-५), यसकारण परमेश्वरले उनीहरूको पनि न्याय गर्नु पर्‍यो । उहाँले एकदिन उनीहरूको अनैतिकताको साटो फेरी जातिहरूलाई फिर्ता लिनुहुनेछ (भ.सं.८२:६-८) । यहाँ हाम्रो खातिर, परमेश्वरको निराशाले उहाँलाई मानव परिवारको सन्तानविहीन बनायो । उहाँले यसै गर्नुभएको भए हुन्थ्यो । अझ पनि उहाँले हारखानु भएको छैन । ...अहँ ।

लगातार परमेश्वरको प्रेम

बाबलेको धरहरामा भएको विनाश लगत्तै के भयो अनुमान लगाउनुहोस् त ? परमेश्वर अब्राहामकहाँ देखा पर्नुभयो (जो पहिले हब्राम थिए), एकजना वृद्ध मानिस जसको सारासँग विवाह भएको थियो, उनी पनि उमेरमा वृद्ध थिइन् र सन्तान जन्माउन असमर्थ थिइन् । परमेश्वरले अब्राहामसँग एउटा करार बाँध्नुभयो । परमेश्वरले यि वृद्ध मानिस र उनकी पत्नीलाई छोरो दिने प्रतिज्ञा गर्नुभयो । परमेश्वरले एउटा आश्चर्यकर्म गर्नुहुनेथियो । उनीहरूको छोरोबाट पृथ्वीमा परमेश्वरको नयाँ परिवारको सुरुवात हुनेथियो (उत्त. १२:१-९, १५:१-६, १८:१-१५) ।

मानिस जाति चाहिँ स्वर्गीय दलको रेखदेखमा बाँडिएको अवस्थामा परमेश्वरले फेरी अब्राहामसँग उहाँको निम्ति आफ्नो एउटा मानव परिवारको सुरुवात गर्न चाहनुभयो । अब्राहामले परमेश्वरका प्रतिज्ञाहरूमा विश्वास गरे (उत्त. १५:६) । उनले परमेश्वरको चासो वा उहाँको पक्षलाई कमाउनु परेन । नयाँ सुरुवातको निम्ति परमेश्वरले नै अब्राहामलाई चुन्नुभएको थियो । अब्राहाम र परमेश्वर बीचको सम्बन्ध परमेश्वरले नै सुरु गर्नुभएको थियो । अब्राहामले विश्वास गरे ।

परमेश्वरको बोलावटबाट र अब्राहामको विश्वासबाट सुरु भएको करारको सम्बन्ध पछि, यो यसलाई शारीरिक चिन्ह अर्थात् खतनाद्वारा सम्झनाको स्थापना गरियो (उत्त. १७:१-१४, रोमी ४:१-१२) । अब्राहामको पुरै परिवारले उनको उदाहरण पछ्याए (उत्त. १७:२३) । यो चिन्ह शरीरमा राख्नुले उनीहरू परमेश्वरले चाहनुभएको उहाँको परिवारका सदस्यहरू हुन अब्राहामका सन्तान हुँदथिए । अब्राहामका वंशका स्त्रीहरूको निम्ति पनि खतना एउटा चिन्ह हुनेथियो । उनीहरूले उही जातिका मानिसहरूसँग मात्र विवाह गर्नुपर्थ्यो, यसले उनीहरूलाई कसरी परमेश्वरले अब्राहाम र सारालाई उनीहरूको आफ्नै सन्तानको चाहना गर्दा परमेश्वरले अलौकिक रीतिले परमेश्वरले सृजना गर्नुभयो सो सम्झाउँदथ्यो ।

यो बुझ्नु एकदमै आवश्यक छ कि अब्राहामसँग परमेश्वरको करार, परमेश्वरका प्रतिज्ञाहरूमाथि उनको विश्वासको जगमा थियो । अब्राहाम एक असल नियमपालना गर्ने भएका कारण परमेश्वरले उनलाई लिनुभएको होइन । उद्धार हाम्रो आचरणमा आधारित हुँदैन । हामी हाम्रो मुक्ति कमाउन सक्दैनौं । यदि त्यसो हुने भए त, परमेश्वर *हाम्रा* असल गुणहरूको ऋणी हुनुहुनेथियो । हाम्रो उपलब्धीको कारणले उहाँ हाम्रो निम्ति ऋणी हुनुहुनेथियो । सोच्नुहोस् त यो कति अर्थहीन लाग्थ्यो । त्यसो नभएर अब्राहाम र उनका सन्तानहरूले परमेश्वरको प्रतिज्ञामाथि विश्वास गरेर करारको चिन्हलाई पालन गरे । उनीहरूको भित्री वफादारीताको यो बाहिरी चिन्ह थियो ।

प्रेरित पावलले अब्राहामलाई एक वफादार विश्वासीको उदाहरणको रूपमा लिएका छन् (रोम. ४:१-१२) । कुनै व्यवस्था पालन गर्नु अघि नै अब्राहामले विश्वास गरे र परमेश्वरले स्वीकार गर्नुभयो । नियमहरूले चाहिँ उनको विश्वासलाई देखाउँछ । नियमहरूले विश्वासलाई विस्थापित पनि गर्दैनन् । विश्वास एक महत्वपूर्ण पक्ष थियो । त्यो विश्वासमा- परमेश्वरप्रतिको वफादारिताको विषयमा फेरी हामी पछि कुरा गर्नेछौं । आजको भाषामा हामी यसलाई चेलापन भन्छौं । विश्वास र वफादारिता यी दुई भिन्न कुराहरू हुन् । यी एकअर्कापसमा सम्बन्धित छन् र एउटै कुरा होइनन् । उद्धार र चेलापनमा पनि उही कुरा लागु हुन्छ ।

अब्राहामलाई छोरोको प्रतिज्ञा गर्नु (र ऊ बाटै एउटा नयाँ परिवारको सुरुवात भएर एउटा महान् जातिको रूपमा वृद्धि हुनु) अदनको बगैँचाको प्रकोपपछिको यो परमेश्वरको दोस्रो करार थियो । पहिलो चाहिँ नोआसँग थियो । यी दुवै करारहरू परमेश्वरको मानव परिवार निर्माणको सपनालाई जोगाउनका निम्ति थिए । तर यी करारहरू परमेश्वरको त्यागको विषयमा मात्र थिएनन् तर यी चाहिँ अनन्त जीवन मानिसहरूसम्म विस्तार गर्नको निम्ति पनि थिए । परमेश्वरले मानव जातिलाई त्यागिदिनु भएको छैन । उहाँले मानिसहरूलाई प्रेमगर्न छोड्न सक्नुहुन्न । परमेश्वरले अझ पनि मानव परिवार चाहनुहुन्छ ।

परमेश्वरले अब्राहामसँगको प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो । उनी र उनकी पत्नी साराको एउटा छोरो इसाहाक जन्मिए (उत्त. १७:१९-२१, २१:१-७) । परमेश्वरको मानव परिवार जो अब्राहामका सन्तानहरूको परिवार हो त्यसलाई पुरानो करारमा प्रायः "इस्राएल" भनेर चिनिन्छ (उत्त. ३२:२८, व्यव. ३२:९, यश. ४४:१) । तर अन्य जातिका मानिसहरू, जसलाई परमेश्वरले बाबेलको धहराको विद्रोहपछि परमेश्वरका छोराहरूको जिम्मामा दिनुभएको थियो उनीहरूको बारेमा चाहिँ के हुन्छ त ? बाइबलमा पुरानो करारमा उनीहरूलाई "अन्यजातिहरू" भनिन्छ, जसको छोटो अर्थ, "इस्राएलका होइनन्" भन्ने हुन्छ । बाबेलमा जे भएको थियो त्यसपछि पनि, परमेश्वरले ती मानिसहरूलाई बिर्सनुभएको थिएन ।

परमेश्वरले फेरी नयाँ मानिस (इस्राएल) बाट अर्को सुरुवात गर्नुहुने मात्र होइन, तर परमेश्वरले अब्राहामलाई यो पनि भन्नुभयो कि कुनै दिन उनका सन्तानहरू अरु जातिहरूका निम्ति आशिष बन्नेछन् (उत्त. १२:३) ! यसको धेरै वर्ष पछि, येशू, जो अब्राहामको परिवारबाटको हुनुहुन्थ्यो, जो एक निश्चित सन्तान हुनुहुन्थ्यो उहाँले नै सबै जातिहरूलाई परमेश्वरकहाँ फर्काउनुहुनेथियो (गल. ३:१६-१८, २६-२९) । दृश्यमा येशू देखापर्नुभन्दा पहिले पनि, अन्यजातिहरूले अन्य देवताहरूलाई इन्कार गरेर, उहाँमाथि विश्वासद्वारा र परमेश्वरको करारको चिन्ह शरीरमा लिएर उहाँको परिवारमा आउन सक्दथे ।

अब्राहाम र येशूको बीचमा धेरै समय बितिसकेको थियो । इस्राएलको इतिहासमा "प्रभुको भाग" (व्यव. ३२:९) पनि त्यति राम्रो थिएन । उनीहरू परमेश्वरका मानिस थिए तर दुःखको कुरा उनीहरू वफादारीतामा सधैं चुके भन्नसकिन्छ । अझ अँध्यारो कालखण्ड आउन बाँकी नै छ ।

अध्यायन ३

परमेश्वरलाई उहाँको परिवारले धोखा दियो

बाइबलमा इस्राएलको कथा लामो छ, महान् विजयी र त्रासदिपूर्ण घटनाका समिश्रण पनि । परमेश्वर छक्क पर्नुभएन । मानिसहरूसँग के कुराको आशा गर्ने सो उहाँलाई थाहा थियो । उहाँ कोसँग व्यवहार गर्दैहुनुहुन्छ सधैं उहाँलाई थाहा छ ।

तपाईंको स्वागतबाट लगाउनु

परमेश्वरले अब्राहामलाई थाहा दिनुभयो कि उसको सन्तानहरूको भविष्य अपट्यारामा हुने थियो । उहाँ इमान्दार हुनुहुन्थ्यो । उहाँले "तब परमप्रभुले अब्रामलाई भन्नुभयो, यो निश्चय जानिराख्, कि तेरा सन्तानहरू कुनै एउटा देशमा प्रवासी भएर बस्नेछन्, जुन देश तिनीहरूको होइन, र त्यस देशका मानिसहरूका कमारा-कमारी हुनेछन्, र चार सय वर्षसम्म तिनीहरू थिचोमिचोमा पर्नेछन्" (उत्त. १५:१३) यो खराब समाचार थियो । परमेश्वरले केही आशा पनि दिनुभयो, तर तिनीहरू जुन जातिका दास बन्नेछन्, उनीहरूको पनि म इन्साफ गर्नेछु, र पछिबाट तिनीहरू धेरै धन-सम्पत्ति लिएर निस्किएर आउनेछन् । (उत्त. १५:१४) ।

पछि, अब्राहामको नाति जसको नाउँ याकूब थियो, परमेश्वरले उनको नाउँ इस्राएल राखिदिनुभयो, उनैको अगुवाईमा अब्राहामका सन्तानहरू मिश्रका राजा फारोको अनुमतिमा मिश्र देशमा पुगे (प्रस. १) । उनीहरूले अनिकालबाट बच्न परमेश्वरको अनुमतिमा त्यहाँ पुगेका थिए (उत्त. ४५:५-११) । उनीहरूले गरेको गल्तीचाहिँ अनिकालको अन्त्यपछि परमेश्वरले दिनुभएको जमिनमा फेरी फर्किएर आएनन् । उनीहरू मिश्रमा नै धेरै लामो समयसम्म बसोबास गरे ।

मिश्रमा इस्राएल जाति संख्यामा धेरै नै बढे, त्यसकारण मिश्रका राजा फारो इस्राएलीहरूको संख्यासँग डराएर उनीहरूलाई सताउन लागे (प्रस. १:८-१०) । फारोले इस्राएलीहरूलाई कठिन काममा लगाए र साना जन्मिएका बालक (छोराहरू)लाई मार्न लगाए (प्रस. १:१४-१६) । तर परमेश्वरले हस्तक्षेप गर्नुभयो र उनीहरूलाई अझ शक्तिशाली बनाउनुभयो (प्रस. १:८-२१) ।

इस्राएल मिश्रमा ४०० वर्ष सम्म अपट्यारो परिस्थितिमा रह्यो । परमेश्वरले अन्ततः हस्तक्षेप गर्नुभयो र एउटा इस्राएली बालकलाई जोगाउनुभयो, जसको नाउँ मोशा राखियो । परमेश्वरले परिस्थितिलाई तयारी गर्नुभयो र मोशालाई फारोको दरबारमा, फारोकै नाक मुनि हुर्कने वातावरण बनाउनुभयो (प्रस. २:१-१०) । मोशा सुविधासम्पन्न जीवनमा हुर्किए, तर एकदिन उनले एकजनाको हत्या गरे । एकजना इस्राएलीको मदत गर्नेक्रममा अर्को व्यक्तिको हत्या भयो । उनी न्यायबाट उम्कन मिश्र देश छोडेर भागे ।

मोशाले उजाड स्थानको एउटा ठाउँ मिद्यानमा नयाँ जीवन पाए । परमेश्वरले मोशालाई सिनैमा जलिरहेको पोथ्रामा भेट्नुभयो, त्यस जम्काभेटपछि उहाँका मानिसहरू र संसारको इतिहास पनि परिवर्तन हुनेवाला थियो (प्रस. ३:१-१५) । परमेश्वरले मोशालाई मिश्रमा राजा फारोकहाँ फर्काउनुभयो । उनले फारोकहाँ परमेश्वरका मानिसहरूको छुटकाराको माग गर्नु थियो । परमेश्वरले मोशालाई सुरक्षित राख्ने र सशक्तिकरण गर्ने प्रतिज्ञा पनि गर्नुभयो (प्रस. ३:१६-२२) ।

बाँकी कथा संसारमै सबैभन्दा प्रख्यात कथा भित्र पर्छ । यदि तपाईंले बाइबल कहिल्यै पढ्नुभएको छैन भने पनि सम्भवतः कुनै चलचित्रमा यि कथाहरू सुन्नु वा हेर्नुभएको होला । जब फारोले इस्राएलीहरूलाई जना दिन इन्कार गरे तब परमेश्वरले मिश्र र त्यस देशका देवहरूको विरुद्धमा विपत्तीहरू पठाउनुभयो (प्रस ७-१२) । परमेश्वरले असंख्य इस्राएलीहरूलाई मिश्रको दासत्वबाट जानदिन बलजफतिको निम्ति मोशालाई प्रयोग गर्नुभयो । उजाडस्थानमा इस्राएलीहरूलाई लखेट्दै मार्नको निम्ति पिछा गर्ने मिश्रीहरूलाई उहाँले लालसमुन्द्रमा मार्नुभयो तर इस्राएलीहरूलाई चाहिँ लालसमुन्द्र दुई भाग गरेर बचाउनुभयो (प्रस. १३:१७ देखि १४ अध्याय) । लालसमुन्द्र पारगर्नु ठूलो कुरा थियो र यो बाइबलको एक ठूलो आश्चर्यकर्म हो । तर त्यो एक प्रदर्शनको नमूनामात्र थिएन । यो उहाँका मानिसहरूको रक्षा पनि थियो । परमेश्वरले उहाँको परिवार चाहनुहुन्छ ।

व्यवस्था र वफादारीता

परमेश्वरले पहिले मोशासँग जहाँ बोल्नुभएको थियो उहाँले मानिसहरूलाई त्यहाँ ल्याउनुभयो । त्यहाँ परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई व्यवस्था दिनुभयो— जसलाई दश आज्ञा पनि भनिन्छ । परमेश्वरले उनीहरूसँग करार बाँध्नुभयो । यो कुरा जान्नु आवश्यक छ कि, खासमा परमेश्वरले दश आज्ञा दिनुभन्दा पहिले नै इस्राएलीहरू परमेश्वरका मानिस थिए । जब परमेश्वरले मोशाद्वारा फारोलाई हप्काउनुभयो, उहाँले इस्राएलीहरू उहाँका मानिसभएको जनाइ सक्नुभएको थियो (प्रस. ३:७, १०, ४:२३, ५:१, ६:७, ७:४) । व्यवस्था परमेश्वरको परिवारको स्थान कमाउने विषयमा थिएन । इस्राएलीहरू पहिल्यै परमेश्वरका परिवारमा थिए ।

हामीले यो भिन्नतालाई केलाउनु पर्छ । यो अलिक महत्वपूर्ण छ । परमेश्वरको परिवारमा स्थान कमाउनुको साटो, परमेश्वरले व्यवस्था दिनुको अर्थ उनीहरू *परमेश्वरको परिवारमा रहन चाहन्छन्* भन्ने कुराको प्रमाण थियो । व्यवस्थाको अर्थ उनीहरू परमेश्वरबाट वेइमान भएर आफुलाई संसारका देवहरूको पक्षमा उनीहरूले उभियाउने छैनन् भन्ने विषय थियो । परमेश्वरका वफादार विश्वासीहरू हुनुको अर्थ परमेश्वरले उनीहरूलाई "पुजाहारीहरूको राज्य"को रूपमा संसारका अरू जातिमाझ प्रयोग गर्नुहुनेथियो (प्रस. १९:५-६) । परमेश्वरले उहाँको परिवारमा मानिस चाहनुहुन्थ्यो । परमेश्वरले एउटा समूहबाट सुरु गर्दैहुनुहुन्थ्यो— इस्राएल । यदि उनीहरू वफादार विश्वासी भए भने, उनीहरू बाँकी अन्य जातिहरूको निम्ति आशिष बन्ने थिए (उत्त. १२:३) ।

यो करारको अर्को एउटा कोणपनि बुझ्नु आवश्यक छ । परमेश्वरको व्यवस्थाले आशय उनीहरूलाई असल बनाएर परमेश्वरको प्रेमप्राप्त गर्ने योग्यका बनाउनु पनि थिएन । परमेश्वरले पहिल्यै इस्राएललाई प्रेम गर्नुहुन्थ्यो (व्यव. ७:७-८) । परमेश्वरले बुढो अब्राहाम र सारालाई अलौकिक रीतिले बालक दिनुभयो जसबाट समयसँगै इस्राएलको स्थापना थियो । परिवारको निर्माण हुनु चाहिँ मुख्य विषय थियो । परमेश्वरले परिवार बन्ने योग्यताको निम्ति नियमहरूको सूची दिनु भएको होइन । उनीहरू उहाँको परिवार थिए । परमेश्वरको व्यवस्थाको आशय उनीहरूले पराई देवताहरूलाई इन्कार गरुन्, र खुसी, शान्तिमा एकअर्कासँग रहनु भन्ने थियो । यसले उनीहरू प्रति परमेश्वरको स्वभावलाई केही फरक पार्ने थिएन ।

परमेश्वरले मानिसको स्वतन्त्र छनौटलाई बन्देज लगाउनुभएन । परमेश्वरले केवल उहाँमा, र उहाँ को हुनुहुन्छ भन्ने कुरामा विश्वास गरुन् भनि प्रेममा उनीहरूलाई सृजना गर्नुभयो । इस्राएलका कोहीपनि सदस्यले

चाहेमा परमेश्वरलाई इन्कार गर्न सक्थे । उनीहरू विश्वास नगर्ने छनौटको निम्ति स्वतन्त्र थिए । उनीहरूले अरु कोही पराई देवताको आरधना गर्ने छनौट पनि लिन सक्थे । हामी हेर्ने छौं धेरैल् त्यसो गरेका पनि थिए ।

जसै इस्राएलीहरूले सिनै पर्वत (जहाँ परमेश्वरले व्यवस्था दिनुभएको थियो) छोडे परमेश्वरले स्वर्ग दूतलाई मानिसको रूपमा पठाएर प्रतिज्ञाको देशको निम्ति अगुवाई गर्नुभयो (प्रस. २३:२०-२३) । बाटोमा मानिसहरूले पर्याप्त खाना र पानी नभएको भनि निरन्तर गनगन गरिरहे । परमेश्वरले जुटाउनुभयो (प्रस. १२:२२-२७, १६:१-३०) । उनीहरूले त्यस देशका खतरनाक शत्रूहरूसँग आफ्नो जीवन रक्षाको निम्ति लड्नुपर्ने थियो । परमेश्वरले उनीहरूलाई विनाशबाट रक्षा गर्नुभयो (व्यव. २-३, यहो. ११-१२, भ.सं. १३६:१०-२४, प्रेर. १३:१३) ।

ओरालो घुम्ति

तपाईंले सोच्नुहोला जब परमेश्वरले इस्राएललाई प्रतिज्ञाको देशमा ल्याउनुभयो, उनीहरूको परमेश्वरप्रतिको प्रेम अत्याधिक मात्रामा बढ्यो होला— ता कि उनीहरूको वफादार विश्वास सधैंभरी उच्च रहनेछ । खासै त्यस्तो भएन । तर उनीहरूले निधो गरे कि दुष्टतापनि सँगै अस्तित्वमा रहनेछ । उनीहरूले त्यस देशबाट मूर्तिपुजकहरूलाई (जो अन्य देवताहरूको मूर्तिपुजा गर्थे) धपाउन इन्कार गरे । यस्तो लाग्थ्यो कि इस्राएलीहरूले विगतलाई भुले कि विद्रोहले विनाश निम्त्याउँछ । उनीहरूको गैर वफादारीता र परमेश्वर प्रतिको प्रेमको अभावले अनैतिक दृश्य निम्त्यायो ।

परमप्रभुका दूत गिलगालबाट बोकीममा उक्लेर गए, र भने, "मैले तिमीहरूलाई मिश्रदेशबाट लिएर आएँ, र मैले तिमीहरूका पिता—पुर्खाहरूलाई दिन्छु भनी शपथ खाएको यस देशमा ल्याइपुऱ्याएँ । मैले भनें, 'जुन करार मैले तिमीहरूसँग गरेको थिएँ त्यो कहिल्यै भङ्ग गर्नेछैन । तिमीहरूले पनि यस देशका बासिन्दाहरूसँग करार नबाँध्नु । तिमीहरूले उनीहरूका वेदीहरू भत्काइदिनु' । तर तिमीहरूले मेरो आज्ञापालन गरेनौ । हेर, तिमीहरूले के गऱ्यौ ? यसैले म भन्दछु, 'म उनीहरूलाई तिमीहरूका सामुन्नेबाट धपाउनेछैन । उनीहरू तिमीहरूका लागि काँढा र उनीहरूका देवताहरू तिमीहरूका निम्ति पासो बन्नेछन्' ।" (न्याय. २:१-३)

फेरी पनि परमेश्वरले उहाँका मानिसहरूको न्याय गर्नु पऱ्यो... । उहाँले सामान्यतया यसो भन्नुभयो, "म यहाँ छैन । तिमीहरूले मलाई चाँहदैनौ भने, हेरौं के गर्दा रहेछौं ।" हामीले यस्तो पहिलो पनि देखेका थियौं । हामिले पहिले यो पनि देखिसकेका छौं कि, परमेश्वरको उपस्थिति नहुँदा परमेश्वरका मानिसहरूले साँच्चै दुष्टकाम गरेकाथिए । जसै हामी इतिहासलाई दोहोऱ्याई रहेका छौं, परमेश्वरको जवाफ पनि उस्तै देखिन्छ । परमेश्वरले निरन्तर मानिसहरूलाई समस्याबाट निकाल्नुहुन्छ । हामी सबैलाई यस्ता मानिसहरूको बारेमा थाहा छ । सायद तपाईं पनि ति मध्येको एक हुनुहुन्छ । तपाईंले कोही मानिसलाई प्रेम गर्नुभएको कारण दिक्कै लाग्ने अवस्थासम्म पनि मद्दत गरिरहनुहुन्छ । परमेश्वरले के गर्नुभयो भनि सोच्नुभयो भने तपाईंलाई पागलपना झैं लाग्ला । तर परमेश्वरले जसरी भए पनि मानव परिवार नै चाहनुहुन्छ । परमेश्वरको प्रेमले तर्कलाई समेत चुनौती दिन्छ ।

बाइबलमा भएको न्यायकर्ताहरूको पुस्तक पुरै यहाँ माथि उल्लेख गरिएको दृश्यहरूले भएको छ । मानिसहरूको आत्मिक विद्रोह, त्यसले निम्त्याएको कष्ट, परमेश्वरमा सहायताको निम्ति पुकार, र फेरी परमेश्वरको प्रेम यो चक्र कहिल्यै नसिधने जस्तो देखिन्छ । यो चक्र केही शताब्दीसम्म निरन्तर दोहोरिएको छ । यो चक्र आफैमा एउटा चरमबिन्दुमा पुग्छ, जहाँ इस्राएलीहरूले राजाको माग गर्छन् । न्यायकर्ता, पुजाहारी र अगमवक्ता शमूएलले एकजना राजालाई उनीहरूको शासकको रूपमा अभिषेक गर्छन् ।

मानिसहरूको राजाको छनौट (शाऊल) उनीहरूकै निम्ति प्रकोप बन्नु कुनै छक्क पर्नुपर्ने कुरा थिएन । मानिसहरूको रोजाई, लुकिरहेको स्थानबाट जिम्मेवारी लिन आउनुपर्ने अवस्थामा सबै कुराहरू ठीक हुनेछन् भनि आशा गर्नु उचित होइन भन्ने तपाईंलाई थाहा हुनुपर्ने हो (१ शमू. १०:२२) । निश्चय नै चाँडै परमेश्वरले शाऊलको साटोमा दाऊदलाई चुन्नुभयो । दाऊद नैतिक चरित्र भएका थिएनन्, तर उनी शाऊलभन्दा असल थिए । दाऊदमा परमेश्वरको निम्ति वफादारीता वा परमेश्वरको निम्ति प्रेममा कुनै कमी त थिएन तर उनले परमेश्वरका थुप्रै नैतिक व्यवस्थाहरू पालन गरेनन् । तरैपनि उनले पश्चताप गरे र अन्य देवताहरूको आरधना कहिल्यै गरेनन् । यसैकारण परमेश्वरले दाऊदसँग करार बाँध्नुभयो, कि केवल दाऊदको सन्तानमात्र इस्राएलको राजा हुनको निम्ति चुनिनेछन् ।

यो करारले दाऊदको वंशलाई राजाको रूपमा स्थापित गर्ने थियो । परमेश्वरले उनको एउटा सन्तानलाई आधिकारिक राजाको रूपमा लिनुहुने थियो । दुःखको कुरा, बाइबलमा हेर्दा इस्राएलको इतिहासमा धेरै मानिसहरू जसको राजाहुने हक थियो, उनीहरू राजाको निम्ति अयोग्य ठहरिए । परमेश्वरले दाऊदको थुप्रै सन्ततिलाई राजाबाट हटाउनुभयो कारण उनीहरू परमेश्वरप्रति वफादार थिएनन् । उनीहरूले अन्य देवताहरूको आरधना गर्न छनौट गरे । दाऊदको सिंहासनमा बस्ने राजाले परमेश्वरलाई प्रेम गरेर परिवार भित्रको हुनुपर्नेथियो । यसैकारण प्रत्येक राजाले परमेश्वरको व्यवस्थाको एउटा प्रति आफूसँग राख्नुपर्नेथियो (व्यव. १७:१८, २ राजा ११:१२) । राजा चाहिँ वफादार विश्वासीको एक उत्तम उदाहरण बन्नुपर्ने थियो ।

दाऊदको छोरो, शोलोमन यदि भूमी र सम्पत्तिलाई आधार मान्ने हो भने इस्राएलको इतिहासका सबैभन्दा महान् राजा थिए । दुःखको कुरा उनको परमेश्वर प्रतिको वफादारीता चाहिँ डगमगायो । उनले अन्य देवताहरूको निम्ति वलि चढाए र अन्य देशका राजाका छोरीहरूसँग राजनीतिक वैवाहिक सम्बन्ध राखेर इस्राएलमा अन्य पराई देवताहरू भित्र्याए (१ राजा ११:१-८) । अर्को शब्दमा, शोलोमनले आत्मिकी सम्झौताका चक्रहरू निरन्तर दोहोर्‍याएर विद्रोह गरे, जसले इस्राएल राज्यलाई बर्बाद बनायो ।

अन्तिम धोखा

शोलोमनको मृत्युपछि बाह्र मध्येका दश कूलहरूले शोलोमनको उत्तराधिकारीका विरुद्ध विद्रोह मच्चाए (१ राजा ११:४१-१२:२४) । कूलहरू र भूगोलको आधारमा इस्राएल राज्य दुई भागमा विभाजित भयो । भन्नुपर्दा, परमेश्वरको परिवार अब टुक्रिएको अवस्थामा गयो । यो समस्याग्रस्त अवधिका धेरै राजाहरूले आफ्नो जीवनकालमा परमेश्वरको व्यवस्थाको प्रति हेर्दापनि हेरेनन् (२ राजा २२:८-१३) ।

विभाजित राज्यको उत्तरी भाग (दशवटा कूलहरू जसले राजनीतिक विद्रोह गरेका थिए) चाहिँ तुरुन्तै आत्मिक विद्रोहमा लाग्यो (१ राजा १२:२५-३३) । जुन साँचो परमेश्वरले उनीहरूलाई देश दिनुभयो र

अलौकिक रीतिले उनीहरूलाई अस्तित्वमा ल्याउनुभयो, उहाँप्रति वफादार बन्नुको साटो प्रायः इस्राएलीहरूले उहाँलाई धोखा दिए । यसैकारण देशमा प्रचारगर्ने साँचो अगमवक्ताहरूले उनीहरूलाई आत्मिकी व्यभिचार गरेकामा चेतावनी दिइरहे । यो स्पष्ट तुलनात्मक चित्र थियो । दक्षिणी राज्य (बाँकी दुई कूल) केही विस्तारो गतीमा आत्मिकी विद्रोहमा लाग्यो । तर क्रमिक पाप पनि पाप नै हो ।

परमेश्वरलाई त्याग्नुले कहिल्यै राम्रो परिणाम निम्त्याउँदैन । जस्तो बाइबलमा एकठाउँमा यसरी लेखिएको छ, "पापले अवश्य फेला पार्नेछ" (गन्ती ३२:२३) । परमेश्वरले अन्य ठाउँमा झैं मानिसहरूलाई स्वतन्त्रताको उपभोग गर्न र त्यसको परिणाम चुकाउन दिनुभयो । इ.पू. ७२२ मा परमेश्वरले उत्तरी राज्य इस्राएललाई अशशेरियाको अधिनमा सुम्पिदिनुभयो (अशशेरियालाई म पुरानो करारका किलगनहरू, जो युदगर्ने अर्को ग्रहका लडाकुहरू जस्तै हुन्) भन्न रूचाउँछु । यदि तपाईंलाई लर्ड अफ द रिगस्को बारेमा परिचित हुनुहुन्छ भने, अशशेरियालाई मोर्डोस्को भूण्ड स्टार ट्रेक जस्तै मान्न सक्नुहुन्छ ।

मैले यो उदाहरणसँग तुलना गर्नुको कारण चाहिँ अशशेरिया उसको निर्दयीताको व्यवहारले चिनिएको थियो । उनीहरूले दस कूलका परिवारलाई बिभाजन गरे, उनीहरूको सम्पत्ति लुटे र प्राचिन संसारभरी नै तितरबितर बनाइदिए । त्यसको करिब सय वर्ष पछि तिर इ.पू. ५८६ मा राज्यको दक्षिण तर्फको बाँकी दुई कूल चाहिँ बेबिलोनीहरूले अधिनमा लगे । हजारौं इस्राएली परिवारहरू बलजफतका साथ बेबिलोनी कैदमा लगिए ।

हामी इमान्दार बनौं । हामी मानौं कि, यो बेला परमेश्वरले मानिसहरूलाई बिर्सिदिनुभएको थियो । अब्राहामको समय देखि पछिल्लो करिब एक हजार वर्षमा पटक पटक उनीहरू परमेश्वरको विद्रोही भएका थिए । उनीहरूले पाएको सजायको योग्य नै उनीहरू थिए भन्ने निष्कर्ष निकाल्न त्यति गाह्रो छैन । तर परमेश्वरले त्यसरी व्यवहार गर्नुहुन्न ।

यद्यपी परमेश्वरले त्यसो गर्नुभएन र यसलाई हामी भनौं कि परमेश्वरले अझपनि मानव परिवार नै चाहनुहुन्छ । तर उहाँमा मानिस— र बाँकी मानव संसारको निम्ति अर्को कार्यनीतिको आवश्यकता थियो । परमेश्वरले मानिसहरूसँग बिभिन्न करारहरू बाँध्नुभएको थियो— करारहरूको सृखला नै थियो । तर वास्तवमा, मानिसहरू केवल मानिस नै थिए । प्रायः निरन्तर नै उनीहरू धेरै पटक चुके । बाँकी मानव जाति परमेश्वरका अलौकिक छोराहरूको अधिनमा दिइएका थिए (परमेश्वरका छोराहरू, व्यव. ३२:८), उनीहरू अहिलेसम्ममा त परमेश्वरका शत्रूहरू भएका थिए । यो अवस्था निक्कै जटिल बनिसकेको थियो ।

यी सबैको निम्ति परमेश्वरको दुई भागमा समाधानको उपाय थियो । जसै परमेश्वरको परिवारको अन्तिम परिवार कैदको निम्ति जाँदैथिए, परमेश्वरले सम्पूर्ण रूपमा विर्सिनुभएको छैन भनि सम्झाउन उहाँका दुईजना अगमवक्ताहरू पठाउनुभयो (यर्मिया र इजकिएल) । परमेश्वरको आत्माद्वारा उहाँका सन्तानहरूसँग फेरी परमेश्वरले नयाँ करार बाँध्नुहुनेछ (यर्मिया ३१:३१-३४, इजकिएल ३६:२२-२८) । नयाँ दिन आउँदै थियो ।

तर "नयाँ दिन आउँदैछ" भन्नुले परमेश्वरले कसरी पुराना करारहरूलाई परिवर्तन नगरी वा नत्यागी यो काम गर्नुहुनेछ भन्ने प्रश्नको उत्तर दिँदैन थियो । धेरै इस्राएलीहरूले परमेश्वरलाई त्यागेका थिए, र अन्य देवताहरूको आरधना गर्थे । उनीहरूले परमेश्वरको व्यवस्था तोडेर उनीहरूको असन्तुष्टि जाहेर गरेका थिए ।

यसले परमेश्वरलाई दुःखित बनाएको थियो । परमेश्वरले उहाँका प्रतिज्ञाहरूको आदर गर्न चाहनुहुन्थ्यो तर उहाँका धेरै सन्तानहरू अन्य जातिका देवीदेवताहरूको आराधना गर्न लिप्त भएका थिए ।

त्यो मृत्युको बाटो थियो । याद गर्नुहोस्, अदनको बगैँचामा जे भएको थियो त्यसले प्रत्येक मानिसलाई मृत्युको गन्तव्यमा पुऱ्याएको थियो र जबसम्म साँचो परमेश्वरमा विश्वास गरेर, उहाँलाई मात्र प्रेम गर्न उनीहरू फर्कदैनन् तबसम्म उनीहरूले अनन्त जीवन पाउने थिएनन् । उनीहरूले आफैँ जतिबेला मनलाग्छ त्यतिबेला देवताहरू छनौट गरेर हिँड्न सक्दैन थिए । उनीहरूले साँचो परमेश्वरमा विश्वास गर्नु र विश्वास गरिरहनु पर्ने थियो ।

जब यो विषय इस्राएली राजाहरूकहाँ आयो, तब अझ समस्या बन्यो । परमेश्वरले दाऊसँग प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो कि उनका उत्तराधिकारी नै अब देखि उसो सिंहासनमा बस्नेछन्, तर ति मध्ये धेरै जसो परमेश्वरबाट अर्को तिर लागे । यो सबै हेर्दा गलत विचार थियो भन्ने जस्तो लाग्छ— परमेश्वरले सबै कुरा जान्नुहुन्छ, उहाँले खराब निर्णय लिनुहुन्न ।

परमेश्वरले उहाँलाई त्याग्ने मानिसहरूसँग, जो उहाँलाई त्यागेर गलतबाटोमा हिँडेका छन्, उनीहरूसँग आफ्नो करारलाई कसरी आदर गर्नुहुन्छ ? उनीहरूलाई नयाँ हृदयको आवश्यकता छ । उनीहरूलाई अगुवाई गर्नको निम्ति परमेश्वरको उपस्थितिको खाँचो छ । यसको निम्ति अब्राहामको सन्तान, र राजा दाऊदको उत्तराधिकारीको आवश्यकता छ, जो त्यो राजा र परमेश्वरको सिद्ध प्रतिरूप हुन सक्नुहुन्छ । यस सन्तानले मानिस जाति माथि परेको मृत्युको सरापलाई पनि सच्याउनु आवश्यक छ । तर कसरी केवल मानिसले मृत्युलाई जित्न सक्छ ? उहाँ परमेश्वर पनि हुन आवश्यक छ । यो सबै कसरी हुन सक्छ ?

समस्या छैन..

अध्याय चार

परमेश्वर उहाँको मानवीय परिवारसँग जोडिनुभयो

ख्रीष्टियानहरूलाई येशूको आगमनको विषयमा सबै थाहा छ । उनीहरू जान्दछन् कि येशूको जन्म आश्चर्यरीतिले मरियमको कोखबाट भयो, जो एक जवानी कुमारी स्त्री थिइन् (मत्ती १:१८-२५) । प्रायः संसारलाई डुँडको बालकको विषयमा थाहा छ, खासगरी ख्रीष्टमस् सजावटको विषयमा । केही पुराना तर लोकप्रिय ख्रीष्टमस् गीतहरूले येशूको विषयमा पुरानो करारका भविष्यवाणीहरूको विषयमा उत्सव प्रचार गर्दछन् ।

क्रूसभन्दा पनि अझ बढी येशूको बारेमा

येशूको संसारमा जन्मको विषयमा सम्पूर्ण रूपमा केन्द्रित भएपछि अन्ततः उहाँको मृत्यु क्रूसमा भयो । उहाँ हाम्रो निम्ति क्षमाको माध्यम हुनुहुने थियो, ताकि हामी फेरी परमेश्वरको परिवारमा फर्किन सकौं (यूहन्ना ३:१६) । अर्को शब्दमा, जब प्रायः मनिसहरूले येशूको बारेमा सोच्छन्, उनीहरूको मनमा क्रूसको विषय हुन्छ । त्यसले केही कुरालाई भुल्छ ।

परमेश्वर मानिस येशूको रूपमा आउनुले थोरै क्रूसको जोडलाई बिर्सिन्छ । प्रायः ख्रीष्टियानहरूले परमेश्वर मानिसको रूपमा आउनुको *आवश्यकता*लाई ख्याल गर्दैनन्: उहाँ पुरानो करारको कराहरू (प्रतिज्ञाहरू) पुरा गर्नका निम्ति आउनुभयो ताकि उहाँले हामिले पहिले नै कुरा गरेको अलौकिक विद्रोहको परिणामलाई फेरी सुधार्न सक्नुभएको होस् ।

मानिस जाति एक दिन परमेश्वरसँग हुन सकून् भन्ने आशा अझ पनि जिवित् नै छ कारण परमेश्वरले मानिस जातिलाई सधैंको निम्ति हटाइदिनुभएको छैन । परमेश्वर मानिसकहाँ निरन्तर आउनुभयो, मानिसलाई क्षमा दिएर उनीहरूसँगको सम्बन्ध कायम राख्नुभयो । परमेश्वरले चाहनुहुन्थ्यो कि मानिसले उहाँमा विश्वास गरून् र त्यसको निम्ति निरन्तर एकअर्कासँग मिलापमा रहून् र परमेश्वरसँग पनि सम्बन्धमा रहून् । तर हरेक मोडमा मानिसहरूले परमेश्वरलाई निरन्तर इन्कार गरे । त्यैपनि परमेश्वरले हरेक पटक यसो भन्नुभयो, "तिमीहरू अझ पनि मसँग हुनसक्छौं— विश्वास गर र तिमिहरूको हृदय के मा छ त्यो देखाओ," तर समस्या अझै बढ्दै गयो । बाइबलले यो अवस्थालाई व्याख्या गर्न गोठालो बिनाका हराएको भेडाको दृष्टान्तको रूपमा बताउँदछ (यशै. ५३:६, मत्त. ९:३६) ।

यसअघिको अध्यायको अन्त्यतिर मैले उल्लेख गरेको झैं, परमेश्वरका सन्तानहरूलाई नयाँ हृदय चाहिएको थियो र यसको निम्ति सहायता गर्न उनीहरूमाझ परमेश्वरको आत्माको उपस्थिति । उनीहरूलाई आफैँबाट उद्धार पाउनको निम्ति एउटा माध्यम चाहिएको थियो । उनीहरूका आफैँमा परमेश्वर प्रतिको प्रेम र अनन्त जीवन थिएन । मानिसमा भएको मृत्युको सरापलाई बदल्नको निम्ति र उहाँका मानिसहरूलाई निरन्तर विश्वासमा मद्दत गर्नको निम्ति परमेश्वरसँग एउटा उपाय हुनुपर्थ्यो, जसले उहाँको प्रतिज्ञाको करारलाई आदर गर्दछ ।

समस्याको निम्ति परमेश्वरको समाधान नितान्त भिन्न थियो । उहाँ मानिस बनेर आउनुपर्थ्यो । उहाँ मानिस जातिमा सहभागी हुनुपर्ने थियो । *यो ठिक यही येशू कथामा प्रवेश गर्नुभयो* । येशू परमेश्वर मानव बन्नुभयो (यूहन्ना १:१, १४-१५, कल. १:१५-२०, २:६-९) ।

मानिस जातिमा भएको मृत्युको सरापलाई उल्ट्याउने एउटै मात्र उपाय मानिस जातिको तर्फबाट मर्नुपर्थ्यो । त्यसको अर्थ मृत्युपछिको पुनरुत्थान पनि आवश्यक थियो, र यो केवल परमेश्वरले मात्र गर्न सक्नुहुन्थ्यो । *अदनमा भएको घटनाको समाधान येशू हुनुहुन्थ्यो* ।

अब्रहामसँगको परमेश्वरको करार सम्झनुहुन्छ ? परमेश्वरले अब्राहाम र सारालाई छोरौं दिनको निम्ति अलौकिक रीतिले हस्तक्षेप गर्नुभएको थियो । त्यही नै इस्राएल जातिको सुरुवात थियो । परमेश्वरले प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो कि अब्राहामका सन्तानहरू मध्ये एकजनाचाहिँ बाबेलमा परमेश्वरले त्याग्नुभएका जातिहरूको निम्ति आशिष बन्नेछन् । तर कसरी केवल मानिसले यो गर्न सक्छ ? केवल परमेश्वरमात्र अब्राहामको वफादार सन्तान बन्न सक्नुहुनेथियो, जसले त्यो करारको प्रतिज्ञा अनुसार जातिहरूलाई आशिष दिन सक्नुहुन्थ्यो । *येशू अब्राहामको सन्तान हुनुहुन्थ्यो* (मत्त. १:१, लूका ३:३४) । उहाँ नै प्रतिज्ञा गरिएको त्यो सन्तान हुनुहुन्छ, जसले अलग गरिएका जातिहरू (अन्यजातिहरू)लाई अन्य देवताहरूबाट छुटाएर फेरी परमेश्वरको परिवारमा ल्याउन सक्नुहुन्छ (गला. ३:१६-१८, २६-२९) । *अब्राहामसँगको करारलाई पूरा गर्ने समाधान केवल येशू हुनुहुन्थ्यो* ।

येशू दाऊदको पनि सन्तान हुनुहुन्छ, यसैकारण उहाँ राजाको निम्ति योग्यको हुनुहुन्छ (मत्त. १:१, लूक. १:३२, रोम. १:३) । *परमेश्वरले दाऊदसँग गर्नुभएको करारको समाधान पनि केवल येशू हुनुहुन्छ* । उहाँका पूर्खाहरू ठिक थिए र सिद्धरूपले वफादार पनि । उहाँ कहिल्यै परमेश्वरको अनाज्ञाकारी हुनुभएन । उहाँले कहिल्यै पाप गर्नुभएन (२ कोर. ५:२१, हिब. ४:१५, १ पत्र. २:२२) । उहाँ पापरहित हुनुहुन्थ्यो भन्नुको अर्थ उहाँ परमेश्वरको सिनै पर्वतको करार अर्थात् व्यवस्थाको सिद्ध उदाहरण पनि हुनुहुन्थ्यो । येशू परमेश्वरको उच्च प्रतिरूपधारी हुनुहुन्थ्यो (२ कोर. ४:४, कल. १:१५) । उहाँ परमेश्वरको स्वरूपको उदाहरण हुनुहुन्छ । परमेश्वरको अघि येशू हाम्रो निम्ति एक उदाहरण हुनुहुन्छ (२ कोर. ३:१८, कल. ३:१०) । उहाँको चेला हुनुको अर्थ यही नै हो भन्नेबारेमा पछि फेरी हामी हेर्नेछौं (१ पत्र. २:२१) ।

परमेश्वर मानिस भएर आउनुभएको सत्यतालाई बुझ्न गाह्रो छ । परमेश्वरको व्यक्तित्व एकभन्दा बढी भएको कारण उहाँ मानिस भएर आउन सक्नुहुन्थ्यो । परमेश्वर स्वभावमा सम्पूर्ण रूपले एकसमान तर तीन व्यक्तित्व हुनुहुन्छ । बाइबलले प्रयोग गर्ने शब्दावलीमा "पिता", "पुत्र" र "पवित्र" आत्मा तीन भिन्न व्यक्तित्व हुनुहुन्छ । ख्रीष्टियनहरूले यसलाई त्रिकता भनि नाउँ दिएका छन् । "पुत्र परमेश्वर" मानिस येशू बन्नुभयो (यूहन्ना १:१, १४-१५) । ईश्वर शास्त्रीहरूले यसलाई *मानव अवतार* भन्छन्, अर्थात् परमेश्वर "मानिसको शरीरमा" आउनुभयो । केवल येशूमात्र मानिस परमेश्वर हुनुहुन्थ्यो जसमा पिता परमेश्वरले सबै करारको पूर्णताको निम्ति भरपर्ने सक्नुहुन्थ्यो ।

तपाईंलाई याद होला कि मैले पहिले नै भनेको थिएँ, संसारको जग बसाल्नुभन्दा पनि पहिले नै परमेश्वरले जान्नुहुन्थ्यो कि उहाँले आफ्नो पुत्र, येशूलाई यस संसारमा पठाएर मानिसहरूलाई उहाँको परिवारमा फर्काएर ल्याउनुपर्नेछ (एफ. १:१-१४, १ पत्र १:२०) । यो अचम्मको कुरा हुनको निम्ति पुत्र मानिस बनेर आएर

दुःख भोग्न र मर्न खुसी साथ तयार हुनुहुन्थ्यो ताकि परमेश्वरले उहाँको मानव परिवार पाउनुभएको होस् । नयाँ करारको एउटा पाठले त्यस वार्तालापलाई यसरी बताउँदछ :

यसकारण संसारमा आउनुहुँदा ख्रीष्टले भन्नुभयो, बलि र भेटीहरू तपाईंले चाहनुभएन, तर तपाईंले मेरो निम्ति एउटा शरीर तयार पार्नुभएको छ । ...तब मैले भने, 'हेर्नुहोस्, हे परमेश्वर, पुस्तकको मुट्टोमा मेरो बारेमा लेखिएजस्तै तपाईंका इच्छा पूरा गर्न म आएको छु' । (हिब्रू १०:५, ७)

यो राम्रो कुरा हो कि पुत्र परमेश्वर येशू भएर आउनुको निम्ति खुसीसाथ तयार हुनुहुन्थ्यो । केवल करारहरू मात्र जोखिममा थिएनन्, तर अलौकिकहरूले विद्रोह गरेर निम्त्याएका विपत्तहरू पनि छँदैथिए । हामीले बुझ्नु आवश्यक छ कि, यी विद्रोहहरूको निम्ति पनि परमेश्वर मानव भएर आउनु आवश्यक थियो । परमेश्वर मानव परिवारमा जोडिनुभएकोले आत्मा आउनुहुनको निम्ति आवश्यक तयारी पुरा भयो ।

पतनभन्दा पनि अझ बढी ठीक बनाउनु

परमेश्वर मानिस भएर आउनुभएको कारण मर्न सम्भव थियो । यो एकदमै महत्वपूर्ण थियो किनकि मृत्यु केवल पुनरुत्थानले मात्र पराजित हुनसक्थ्यो । मृत्युपूर्व पुनरुत्थान सम्भव छैन । येशू परमेश्वर पनि हुनुभएको कारण उहाँमा आफैँलाई जीवनमा ल्याउने शक्ति थियो (यूहन्ना १०:१७-१८) । येशूको मृत्यु परमेश्वरको योजना भएको कारण, संसारको जग बसाल्नुभन्दा पहिले नै परमेश्वर जान्नुहुन्थ्यो कि उहाँले येशूलाई मृत्युबाट फेरी जीवनमा ल्याउनुहुनेछ (प्रेर. २:२३-२४, ३२, ३:१५, १०:४०, गला. १:१) ।

पुनरुत्थानको कारणले, परमेश्वरसँगको हाम्रो दूरीमा पूल निर्माण भयो । मृत्यु पराजित भयो । यी अदनको विद्रोहका असरहरू थिए । सर्पको (शैतानको) परिक्षाको कारण आदम र हव्वाका समस्याहरू जे थिए ति सबै समाधान गरिए । येशूको मृत्यु र पुनरुत्थानले उपलब्ध गराएको पापको क्षमादानमा विश्वासगर्नेहरू सबैले अनन्त जीवन पाउनेछन् र सदाको निम्ति परमेश्वरको परिवारमा हुनेछन् (रोम. ४:१६-२५, ८:१०-११, १०:९-१०, कोर. ६:१४) ।

येशू मृत्युबाट पुनरुत्थान हुनुभएपछि फेरी स्वर्गमा फर्किनुपर्ने थियो (उठाईनु पर्नेथियो) । येशू स्वर्गमा उचालिनुभयो र पिताको छेऊमा सिंहासनमा विराजमान हुनुहुन्छ (मर्क. १:१९, यूह. २०:१७, कल. ३:१, हिब. १२:२) । पवित्र आत्मा, जो विश्वासीहरूमा वास गर्नुहुन्छ, उहाँलाई पठाउनको निम्ति यो आवश्यकपनि थियो (प्रेर. २:३३, रोम. ८:९-११) येशूले छोडेर जान आवश्यक थियो ताकि पवित्र आत्मा आउनुभएको होस् (यूह. १४:२५-२६, १५:२६, १६:७, लूक. २४:४९) ।

पवित्र आत्मा आउनु चाहिँ इजकिएल र यर्मियाले बताएका नयाँ करारको पूर्णता थियो (यर्मि. ३१:३१-३४, इज. ३६:२२-२८) । पवित्र आत्मा नै भ्रष्टतामाथि विजयी हुनुहुने आत्मा हुनुहुन्छ (गला. ५:१६-१७), र उहाँको काम आफैँमा येशूको भन्दा महान् काम हुनेछ (यूह. १४:१२) । परमेश्वरको नयाँ करारको पुर्णताको निम्ति येशूको मृत्यु र पुनरुत्थान मुख्य कुरा हुन् भन्ने येशू जान्नुहुन्थ्यो । यसैकारण येशूले अन्तिम रात्रीभोजमा चेलाहरूलाई भन्नुभयो उहाँको रगत "नयाँ करारको रगत" हुनेछ जो उनीहरूको छुटकाराको

निम्ति बहाइन्छ (मत्त. २६:२८, मर्क. १४:२४, लूक. २२:२०) । जसै येशू माथि उचालिनुभयो र पवित्र आत्मा तल पृथ्वीमा आउनुभयो, अब मानव जाति भ्रष्टताको विरुद्धमा असाह्य छैनन् ।

यसको न्युनतम माग चाहिँ परमेश्वरले मानिसको सदाको असफलता र विद्रोहलाई— सफा गरेर उहाँको मानव परिवार बनाउनु हो । यसैको निम्ति उहाँ मानिस बनेर आउनुपर्थ्यो र परमेश्वरको करारको सबै सर्तहरू उहाँ आफैँले पुरा गर्नुपर्थ्यो ।

यस पुस्तकमा मैले पहिले सोधेको प्रश्नको विषयमा विचार गर्नुहोस्: परमेश्वरले के चाहनुहुन्छ ? उहाँले तपाईं चाहनुहुन्छ । यसैकारण उहाँले मृत्यु र पापको समस्यालाई ठीक गर्न आफ्नो अद्वितीय पुत्र येशूको रूपमा पठाउनुभयो । मानिस जातिसँगको करार पूरा गरेर सदासर्वदाको निम्ति तपाईंलाई परमेश्वरसँग ल्याउनको निम्ति उहाँ आउनुभयो । परमेश्वर मानवीय परिवारसँग जोडिनुभयो । यसको निम्ति कुनै अर्को उपाय पनि थिएन । सुसमाचारको खासमा हाम्रो व्यवहारसँग— परमेश्वरको प्रेम र उद्धार कमाउन, कुनै सरोकार छैन भन्नुको थुप्रै कारणहरू छन् । ति मध्ये यो चाहिँ सबैभन्दा ठूलो कारण हो । हाम्रो असिद्ध व्यवहारले यो कमाउन सकिन्छ भनेर सोच्नु चाहिँ पागलपन हुन्छ । यदि हामीले उद्धार कमाउन सक्ने भए ख्रीष्ट आउनु, मर्नु र पुनरुत्थान हुनु आवश्यक नै हुनेथिएन ।

शैतान र उसका सहायकहरू : मूर्ख र मूर्ख्याई

यस कथामा भएको अर्को एउटा मोड पनि छ जुन तपाईंले नछुटाउनुहोस् भन्ने म चाहन्छु । तपाईं अलिक अचम्ममा पर्नुभएको होला । मलाई पनि त्यस्तो भएको छ (एकपटक भन्दा पनि बढी) । यदि येशूको मृत्यु र पुनरुत्थानले सर्प (शैतान)को कामको असरलाई बदल्नुभएको हो र संसारको दुष्टतालाई सधैंको निम्ति जित्नुभएको हो भने, किन जातिहरूका हारेका देवहरू र दुष्ट आत्माहरूले येशूलाई मारे ? यो मूर्खता जस्तो लाग्छ ।

यसबारे विचार गर्नुहोस् । यसमा सबैभन्दा मुख्य कुरा परमेश्वरको योजनामा येशूको मृत्यु थियो, कारण मृत्यु बिना पुनरुत्थान सम्भव थिएन, जसले मृत्युलाई जित्नु थियो । अनि येशू पिताकाहाँ फर्केर जान सक्नुहुनेथिएन र पिता परमेश्वरको योजना पूरा हुनेथिएन— जुन योजना चाहिँ आत्मा आउनुभएर भ्रष्टतामा मानिसलाई मद्दत गर्नु हुनेथियो । यदि शैतान र अन्धकारका शक्तिहरूले येशूलाई त्यसै छोडिदिएका भए, परमेश्वरको योजना असफल हुन्थ्यो । के उनीहरू अलौकिक मूर्खहरू हुन् ?

मैले यो विषयमा धेरै लेखेको छु । यो अति नै आकर्षक विषय हो । खासमा नयाँ करारले यस प्रश्नको उत्तर दिन्छ । येशूको शुभखबर (सुसमाचार)को विषयमा कुरा गर्दा पावलले प्रचार गर्दछन् । पावलले यसरी भनेका छन् :

तर हामी परमेश्वरको गुप्त र लुकेको बुद्धिको प्रचार गर्दछौं, जो युगयुगअघि हाम्रो महिमाको निम्ति परमेश्वरले नियुक्त गरिदिनुभयो । यस युगका कुनै पनि शासकहरूले त्यो कुरा बुझेनन् । तिनीहरूले बुझेका भएदेखि महिमाका प्रभुलाई त्रूसमा टाँग्ने नै थिएनन् । (१ कोर. २:७-८) ।

पावलले अरू ठाउँहरूमा "शासकहरू" शब्द आत्मिक संसारका दुष्ट सदस्यहरूको निम्ति प्रयोग गरेका छन् (एफ. ३:१०, ६:१२, कल. १:१६) । यसको अर्थ साधारण छ: *शैतान, दुष्ट, र परमेश्वरका प्रतिद्वन्दी छोराहरू जसले परमेश्वरको योजना के छ त्यो थाहा पाएका थिएनन्* । जब येशूले सेवकाई सुरु गर्नुभयो उहाँ को हुनुहुन्छ भनि उनीहरूले चिनेका थिए । उनीहरूले येशूलाई "परमेश्वरको पुत्र" र "सर्वोच्चका पुत्र" भनेका छन् (मत्त. ४:१-११, ८:२९, मर्क. १:१२-१३, २१-२४, ३:११, लूक. ४:१-१३, ३१-३७, ८:२८) । पुरानो करार प्रायः स्पष्ट छ कि परमेश्वरले सुरुको योजना अनुसार अदनको बगैचामा झैं मानवीय परिवारले शासन गरेको चाहनुहुन्थ्यो । शैतान र उसको सहकर्मीहरूले अनुमान लगाउनुपर्ने हो कि येशू यही योजना प्राप्तिको निम्ति आउनुभएको हो । तर कर्तसंगत रूपमा चाहिँ उनीहरूले येशूलाई मार्न चाहे । हो यही नै वास्तवमा मुख्य कुरा थियो । परमेश्वरले तिनीहरूको मूर्खतामा नै तिनीहरूलाई खेलाइदिनुभयो ।

यो सजिलै थाहागर्न सकिन्छ कि परमेश्वर उहाँका अलौकिक शत्रूहरू भन्दा कति धेरै बुद्धिमान् हुनुहुन्छ । तर यहाँको मुख्य कुरा चाहिँ नभुलौ । परमेश्वर मानवीय परिवारसँग जोडिनुभएको चाहिँ शैतान वा दुष्टलाई बेवकूफ बनाउनको निम्ति होइन । परमेश्वरले यसो गर्नुको कारण चाहिँ उहाँले *तपाईंलाई* उहाँको परिवारमा चाहानुहुन्छ । उहाँलाई अर्को अभिप्रायको दरकार छैन । तपाईं नै पर्याप्त हुनुहुन्छ ।

तर यो कथामा अझ थप कुराहरू बाँकी नै छन् । येशूले आफ्नो काम सिध्याउनुभयो । हामीले आत्माको काम, साधारण र अर्थपूर्ण भूमिकालाई अझ नजिकबाट नियाल्न बाँकी नै छ । परमेश्वरको परिवारमा सम्भवभएसम्म जतिसक्दो धेरै मानिसहरूलाई ल्याउने ध्येयसँग सिधै सरोकार राख्छ ।

अध्याय पाँच

परमेश्वरले उहाँको परिवार पाउनुहुन्छ

मैले अधिल्लो अध्यायमा जनाए अनुसार यर्मिया र इजकिएल (इज. ३१:३१-३४, इज. ३६:२२-२८) अगमवक्ताले भनेको नयाँ करारको पूर्णता चाहिँ पवित्र आत्मा आउनु हो । प्रत्येक विश्वासीको जीवनमा आत्माको सेवकाई चाहिँ भ्रष्टतालाई जित्न सम्भव बनाउनु हो । यसलाई पतन भएका परमेश्वरका छोराहरूको गालामा झापड हानिएको झैं सोच्नुहोस् । तर यो अझ अलौकिक गुण्डाहरूको विरुद्धमा सिधा आक्रमण हो ।

आत्माको आगमन चाहिँ परमेश्वरका छोराहरूको शिविर, जो बिभिन्न जातिहरूलाई त्यागेर शासकको रूपमा नियुक्त गरिएका अलौकिक प्राणीहरू थिए, तिनीहरूको शिविरमा घुसपैठ थियो (व्यव. ३२:८)– यी अलौकिक प्राणीहरू परमेश्वरको सेवाबाट बर्खास्त गरिएका भ्रष्टहरू थिए । उनीहरूले मानिसहरूलाई दुरुपयोग गरेर आफ्नो अधिनमा राखेका थिए (भ.सं. ८२) ।

येशूलाई यो सबै थाहा थियो । हामी नयाँ करारका पुस्तकहरू पढ्दा यसलाई सजिलैसँग बिर्सन्छौं, जुन पुनरुत्थानपछि लेखिएको छ (प्रेरितहरूका कामको पुस्तकबाट सुरु भएर प्रकाशको पुस्तक सम्म) ।

अन्त्यको सुरुवात

येशू स्वर्गमा उचालिनुभएको विशेष घटनाले पवित्र आत्माको आगमनलाई सतहमा ल्याउँदछ (यूह. १४:२६, १५:२६, १६:७, लूक. २४:४९) । जब पुनरुत्थान हुनुभएको येशू संसारमै हुनुहुन्थ्यो, उहाँले भन्नुभयो कि यो अब चाँडै हुन आउनेछ :

तिनीहरूसँग भोजनमा बस्नुहुँदा उहाँले तिनीहरूलाई यस्तो आदेश दिनुभयो, 'तिमीहरू यरूशलेमबाट कतै नजाओ, तर पिताले गर्नुभएको प्रतिज्ञाको प्रतीक्षा गर । यसबारे तिमीहरूले मबाट सुनिसकेका छौ । किनभने यूहन्नाले त पानीले बप्तिस्मा दिए, तर अबका थोरै दिनमा पवित्र आत्मामा तिमीहरूको बप्तिस्मा हुनेछ । तर पवित्र आत्मा तिमीहरूमा आउनुभएपछि तिमीहरूले शक्ति पाउनेछौ, र तिमीहरू यरूशलेममा, सारा यहूदियामा, सामरियामा र पृथ्वीको अन्तिम छेउसम्म मेरा साक्षी हुनेछौ । (प्रेर. १:४-५, ८)

यदि तपाईंले प्रेरितको पुस्तक निरन्तर पढ्नुभयो भने येशूले कुन कुरा प्रष्ट पाउँ हुनुहुन्थ्यो त्यो बुझ्न खासै समय लाग्दैन । उहाँ जानुभएपछि (प्रेरि. १:९-११) अर्को अध्यायमा महिमित आगोको झोक्कामा पवित्र आत्मा आउनुभयो (साच्चै) ।

जब पेन्तिकोसको दिन आयो, तिनीहरू सबै एकै ठाउँमा भेला भएका थिए । अनि स्वर्गबाट अचानक ठूलो बतासको झोक्काजस्तै एउटा आवाज आयो, र तिनीहरू बसेको पूरा घरै भरिदियो । आगोका जिब्राहरूजस्ता तिनीहरूकहाँ देखा परे, र भाग-भाग भएर तिनीहरू हरेकमाथि बसे । अनि तिनीहरू

सबै जना पवित्र आत्माले भरिए, र पवित्र आत्माले तिनीहरूलाई दिनुभएको उच्चारण बमोजिम तिनीहरू अन्य भाषाहरूमा बोल्न लागे ।

बाँकी विवरणले बताउँदछ कि पवित्र आत्माले विश्वासीहरूलाई अरु धेरै भाषाहरूमा बोल्नको निम्ति सक्षम बनाउनुभयो । उनीहरूले संसारभरीबाट भेला भएका यहूदीहरूलाई येशूको जीवनको विषयमा गवाही दिइरहेका थिए— उहाँको मृत्यु र पुनरुत्थान । विदेशी भूमिमा इस्राएलीहरूलाई यहूदी नाउँ दिइएको थियो, यी मानिसहरू पुरानो करारमा नै कैदको समयमा संसारभर तितर-बितर पारिएका थिए । यी यहूदीहरू जसले येशूका चेलाहरूबाट उनीहरूकै भाषामा गवाही सुने यिनीहरू पुरानो करारका इस्राएलीहरू थिए । उनीहरू पुरानो यहूदी पात्रो अनुसारको एउटा पवित्र चाँड बनाउनको निम्ति यरुशलेममा आउनुपरेको थियो ।

येशूका चेलाहरूलाई चिन्ने यरुशलेमका मानिसहरूले चाहिँ यस्तो विचार गरे कि यी भिड दाखमद्यले मातेकाछन् । यी मानिसहरूले तत्कालै यी अरु नयाँ भाषाहरूमा बोल्न सम्भव नै थिएन । तब प्रेरित पत्रूसले यी मानिसहरूका अघि सबै कुरा प्रष्ट राखिदिए । त्यति मात्र होइन यो उनीहरूले नै लिउन् भनि प्रष्ट पारे :

तर पत्रूसले एघार जनासँग खडा भएर उच्च सोरमा तिनीहरूलाई भने, यहूदियाका मानिस हो, र यरुशलेमका जम्मै बासिन्दाहरू, तपाईंहरूलाई यो कुरा थाहा होस्, र मेरा कुरा सुन्नुहोस् । किनभने तपाईंहरूले ठान्नुभएझैं यिनीहरू मातेका छैनन्, किनकि अहिले बिहानको नौ मात्र बजेको छ । तर योएल अगमवक्ताद्वारा भनिएको कुरा यही हो, 'आखिरी दिनहरूमा यस्तो हुनेछ भनी परमेश्वर भन्नुहुन्छ, म सबै मानिसहरूमाथि मेरा आत्मा खन्याइदिनेछु, र तिमीहरूका छोराहरू, र तिमीहरूका छोरीहरूले अगमवाणी बोल्नेछन्, र तिमीहरूका युवकहरूले दर्शन देख्नेछन्, र तिमीहरूका बूढापाकाहरू स्वप्नदर्शी हुनेछन् । हो, म आफ्ना दास—दासीहरूमाथि ती दिनमा मेरा आत्मा खन्याइदिनेछु, र तिनीहरूले अगमवाणी बोल्नेछन् । माथि आकाशमा म अचम्मका काम र तल पृथ्वीमा चिन्हहरू देखाउनेछु, अर्थात् रगत, आगो, र धूवाँको मुस्तो । अनि जसले परमप्रभुको नाउँ लिनेछ, त्यसले उद्धार पाउनेछ ।' इस्राएलका मानिस हो, यी कुरा सुन्नुहोस्, नासरतका येशू यस्ता व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो, जसलाई परमेश्वरले शक्तिशाली कामहरू, अचम्मका कामहरू र चिन्हहरूद्वारा तपाईंहरूका सामुन्ने प्रमाणित गर्नुभयो । तपाईंहरूलाई थाहै छ कि परमेश्वरले तपाईंहरूका बीचमा यी कामहरू उहाँद्वारा गर्नुभएको हो । परमेश्वरले ठहराउनुभएको निश्चित योजना र पूर्वज्ञानअनुसार पत्राउ पर्नुभएको यिनै येशूलाई अधर्मी मानिसहरूका हातद्वारा तपाईंहरूले क्रुसमा टाँगेर मार्नुभयो । उहाँलाई परमेश्वरले मृत्युको पीडाबाट छुटकारा दिएर जीवित पार्नुभयो । किनकि मृत्युको अधीनमा उहाँ भइरहनु असम्भव थियो, यसैकारण परमेश्वरको दाहिने बाहुलीपट्टि उहाँ उच्च पारिनुभयो, र पिताबाट पवित्र आत्माको प्रतिज्ञा पाउनुभयो, र उहाँले यो खन्याइदिनुभएको हो, जे तपाईंहरू देख्नु र सुन्नुहुन्छ । (प्रेर. २:१४-१९, २१-२४, ३३)

मानिसहरूले आफ्नो आँखाले जे देखिरहेका थिए, र कानले जे सुनिरहेका थिए पत्रूसले त्यही कुरा भनिरहेका छन् । यो परमेश्वरको पवित्र आत्माको आगमनले ल्याएको आश्चर्यकर्म थियो । परमेश्वरको आत्माले उनलाई जे भनेको थियो त्यो बताउनको निम्ति चलाउनुभयो । मसिह आउनुभएको छ, उहाँ

मारिनुभयो, मृत्युबाट फेरी जिवित् पारिनुभयो र अब उनीहरूले उहाँमा विश्वास गर्नुपर्छ । पत्रूसको व्याख्या आश्चर्यजनक थियो । “परमेश्वरको नाउँ पुकारा गर्ने” तीन हजार मानिसहरूले त्यसदिन पापको क्षमा पाएर उद्धार पाए (प्रेर. २:४१)।

प्रायः प्रचारकहरू कथाको यो भागमा क्रूसको विषयमा बताउन अघि बढ्छन् (वा पछि हट्छन्) । क्रूस र पुनरुत्थानले यो क्षणसम्म ल्याएको कारण त्यो ठीक हो र हुनैपर्छ । तर फेरी पनि यो कथाको एकदमै महत्वपूर्ण भागलाई हामिले बिर्सिरहेका छौं ।

अलौकिक घुसपैठ

आत्माको आगमनसँगै प्रेरित २ अध्यायमा के भएको थियो त्यो याद गर्नुहोस् । नयाँ करारको निम्ति आत्माको आगमन एकदमै अर्थपूर्ण थियो— परमेश्वरले मानिसहरूलाई एउटा नयाँ प्रतिज्ञाको सूची दिइरहनुभएको थियो । धेरै ख्रीष्टियानहरूले यो महसुस गर्दैनन् कि, यहाँ आत्माको आगमनसँगै यो आत्मिक युद्धद्वारा परमेश्वरले उहाँलाई इन्कार गर्ने यहूदीहरूलाई मात्र होइन तर परापूर्व कालमा बाबेलको धरहरामा परमेश्वरलाई इन्कार गर्ने अन्य जातिहरूलाई पनि पुनःदावी गर्दै हुनुहुन्छ । परमेश्वरले आफ्नो परिवार फिर्ता लिनैहुनुहुन्छ, चाहे उहाँका मानिसहरू जहाँसुकै बसोबास गर्नेहरू हुन् । परमेश्वरले ति मानिसहरू चाहनुहुन्थ्यो र उहाँले भेट्नुहुनेछ ।

हामीले भर्खरै प्रेरित २ अध्यायमा पढेको पाठले बताउँछ कि आत्मा बतास र आगोको रूपमा आउनुभयो (प्रेरि. २:२–३) । पुरानो करारमा परमेश्वरको उपस्थितिको दर्शनहरूमा आगो र बलिरहेको धुँवा साझ तत्वहरू थिए (प्रस. १३:२१–२२, इज. १:४, १३, २७) । परमेश्वर आँधीबेरीहरूमा पनि देखापर्नु हुन्थ्यो (यशै. ६:४, इज. १:४, अयू. ३८:१, ४०:६) । प्रेरित पत्रूसको प्रचार सुन्ने यहूदीहरूले उनीहरूकै आँखाले आत्मा आउनुभएको देखे र थाहा पाए की उद्धारको दिन आएको छ ।

यस दृश्यमा के भएको छ सो विचार गर्नुहोस् । यहाँ तीन हजार यहूदीहरू जो जातिहरूका माझमा बस्दथे, जसका पितापूर्खा प्रवासमा छरिएका थिए, उनीहरू यरुशलेममा धार्मिक चाड मनाउनको निम्ति आएकाछन् । उनीहरूले आत्मा आउनुभएको प्रत्यक्ष आँखाले देखे र येशू जो मसिह हुनुहुन्छ उहाँ आउनुभएको र उहाँले गर्नुभएको कामको बारेमा पनि सुने । उनीहरूले येशूमा विश्वास गरे । उनीहरू ख्रीष्टियान भए, र उहाँका चेलाहरू बने । तपाईंको विचारमा अब यसपछि उनीहरूले के गरे होला जस्तो लाग्छ ?

उनीहरू घर फर्किए ।

यो किन अर्थपूर्ण छ ? किनकी अब, हराएका, त्यागिएका जातिहरूको माझमा यी तीन हजार सुसमाचार प्रचारकहरू स्थापित भए । अन्य देवहरूको अधिनमा भएको शत्रूहरूको इलाकामा उनीहरू गोप्य कामदार जस्तै भए । परमेश्वरको मानव परिवारको गुणनात्मक वृद्धिको निम्ति उनीहरू सुरुवातका माध्यम बने । उनीहरू पहिलो चरणका छालहरू थिए । उनीहरूको लक्ष्य (मिशन) के हो ? हो, येशूले चेलाहरूलाई दिनुभएको उही महान् आदेश नै उनीहरूको लक्ष्य थियो ।

यसकारण जाओ, र सबै देशका जातिहरूलाई चेला बनाओ, पिता र पुत्र र पवित्र आत्माको नाउँमा तिनीहरूलाई बप्तिस्मा देओ, मैले तिमीहरूलाई आज्ञा गरेका सबै कुरा पालन गर्न तिनीहरूलाई सिकाओ। हेर, म युगको अन्त्यसम्म सधैं तिमीहरूका साथमा छु । (मत्त. २८:१९-२०)

तर अझ पनि केही छुटेको छ । हो महान् आदेश दिइएको ठीक छ । तर मैले पद १८ लाई छुटाएँ । प्रायः मानिसहरूले मिशन तथा सुसमाचारको कुरा गर्दा यो पदलाई छुटाउँछन् । यहाँ मैले फेरी एकपटक येशूको पुरै वाक्यांशलाई राखेको छु, र महत्वपूर्ण पक्षलाई मोटो अक्षरमा राखेको छु :

तब येशू तिनीहरूकहाँ आएर भन्नुभयो, **“स्वर्ग र पृथ्वीमा समस्त अधिकार मलाई दिइएको छ ।”** यसकारण जाओ, र सबै देशका जातिहरूलाई चेला बनाओ, पिता र पुत्र र पवित्र आत्माको नाउँमा तिनीहरूलाई बप्तिस्मा देओ, मैले तिमीहरूलाई आज्ञा गरेका सबै कुरा पालन गर्न तिनीहरूलाई सिकाओ । हेर, म युगको अन्त्यसम्म सधैं तिमीहरूका साथमा छु । (मत्त. २८:१८-२०)

के तपाईंले भेट्नुभयो ? येशूसँग स्वर्ग र पृथ्वीका सबै अधिकार छ । स्वर्गमा भएको अधिकारको पाटो बुझ्न सजिलै छ । येशू स्वर्गमा उचालिनुभयो र पिता परमेश्वरको दाहिने बाहुली तर्फ सिंहासनमा बस्नुभएको छ (कल. ३:१, हिब. १२:२) । तर पृथ्वी तर्फको अधिकारको अर्थ के हो त ? यो सजिलैसँग छुटाईन्छ । उहाँको पुनरुत्थान लगत्तै उहाँ माथि स्वर्गमा उठाईनु पर्नेथियो, यसले त्यस विन्दुसम्मको पृथ्वीको अधिकार भएकाहरूको अन्त्यलाई संकेत गर्दछ । ति को हुन् ? तिनीहरू पतन भएका परमेश्वरका छोराहरू, जब परमेश्वरले जातिहरूलाई त्याग्नुभयो त्यसबेला जातिहरूका जिम्मा पाएकाहरू हुन् (व्यव. ३२:८) ।

यहाँ भएर तपाईंको कुनै काम छैन

येशूको पुनरुत्थान र उहाँ स्वर्गमा उचालिनुभएको सत्यताको अर्थ परमेश्वरका विद्रोही छोराहरूको अधिकार अब उसो रित्तो र शून्य छ । यि जातिका मानिसहरू माथि उनीहरूको आधिकारिक प्रभुत्व अबदेखि रहेन । मसिह अब्राहाम र दाऊदको सन्तान भएर आउनुभएको भए पनि उद्धार केवल इस्राएलीहरू (यहूदीहरू)को निम्ति मात्र थिएन । येशू सबैको निम्ति मसिह हुनुहुन्छ, र उहाँ सबै जातिहरूको प्रभु पनि हुनुहुन्छ । येशूको पुनरुत्थान, स्वर्गमा उचालिनुभएको र आत्माको आगमनले परमेश्वरका पतन भएका छोराहरूको समाप्तिलाई जनाउँछ । उनीहरूको आधिकारिकता अब सिद्धियो ।

यसैकारण नयाँ करारले येशूको पुनरुत्थान र माथि उचालिनुभएको विषयलाई अन्धकारका अलौकिक शक्तिहरूको पराजयसँग जोड्दछ । जब परमेश्वरले “येशूलाई मृतकबाट जीवित्” पार्नुभयो (कल. २:१२) केवल हाम्रा पापहरू मात्र क्षमा गरिएनन् (कल. २:१३-१४), तर “उहाँले येशू ख्रीष्टको विजयमा अधिकारहरूलाई निःशस्त्र पार्नुभयो” र तिनीहरूलाई खुलम-खुल्ला शर्ममा पार्नुभयो (कल. २:१५) । पावलले प्रयोग गरेका शब्दहरू “शासकहरू र अधिकारीहरू” बारे याद गर्नुहोस् जो पुरानो करारमा पतन भएका परमेश्वरका अलौकिक छोराहरू थिए उनीहरू नै जातिहरूमाथिका दुष्ट देव भएका थिए (रोमी ८:३८, १ कोर. १५:२४, एफ. १:२१, २:२, ३:१०, ६:१२, कल. १:१३) ।

पराजित भएका अन्धकारका शक्तिहरूलाई व्याख्या गर्न पावलको मनपर्ने अभिव्यक्ति नै “शासकहरू र अधिकारीहरू” थिए । येशू मृतकबाट पुनरुत्थान हुनुभएपछि, “उहाँ स्वर्गमा जानुभयो र स्वर्गदूतहरू,

अधिकारहरू र शक्तिहरूलाई वंशमा पारी परमेश्वरको दाहिने बाहुलीपट्टि विराजमान हुनुहुन्छ” (१ पत्र. ३:२२) । जब येशू पुनरुत्थान र माथि उठाइनुभएपछि पिताको दाहिने बाहुलीपट्टि विराजमान हुनुभएको छ यस युगको निम्ति मात्र होइन तर आउने युगको निम्ति पनि उहाँ सबै शासक र अधिकारको शक्तिभन्दा अति उच्चमा स्थापित हुनुभएको छ (एफिसी १:२०-२१) । त्यस आउने युगमा येशूले त्यो राज्य पिताको हातमा सुम्पिदिनुहुनेछ, “तब अन्त्य आउनेछ, जब उहाँले हरेक शासन, हरेक अख्तियार र शक्ति नष्ट पारेर परमेश्वर, अर्थात् पितालाई राज्य सुम्पिदिनुहुनेछ” (१ कोर. १५:२४) ।

पावलले येशूको पुनरुत्थान र माथि उठाईनुलाई परमेश्वरका पतनभएका छोराहरू जो जातिहरूको निम्ति भाग गरिएका थिए तिनीहरूको अन्त्यको सुरुवातको रूपमा लिएका थिए । यसमा छक्कपर्नुपर्ने कुनै कुरा छैन कि पावलले यसलाई अन्य जातिहरू, जो बाबेलमा त्यागिएका जाति थिए तिनीहरूको उद्धारसँग जोडेका छन् । येशूको पुनरुत्थान र आत्माले अन्यजातिहरूलाई अन्धकारको शक्तिको दासत्व र दुरुपयोगबाट छुटकारा दिन्छन् ।

बाबेलमा जातिहरूलाई बिभाजन गर्ने बित्तिकै परमेश्वर अब्राहामकहाँ देखा पर्नुभएको सम्झनुहोस् । परमेश्वरले अब्राहामलाई भन्नुभयो कि एकदिन उनी र उनका सन्ताहरूद्वारा ति सबै जातिहरूले आशिष पाउनेछन् । अन्यजातिहरूका प्रेरित पावललाई यो प्रतिज्ञा थाहा थियो । उनले यसरी लेख्छन्, “हाम्रा पूर्वजहरूलाई दिइएका प्रतिज्ञाहरूको पुष्टि गर्नका निम्ति परमेश्वरको सत्यतालाई प्रकट गर्न ख्रीष्ट खतना भएकाहरूको दास बन्नुभयो, यस हेतुले कि अन्यजातिहरूले उहाँका कृपाको निम्ति परमेश्वरको महिमा गर्स्न्” (रोम. १५:८-९) ।

पावलले अझ सिध्याएका छैनन् । उनले पुरानो करारबाट उदृत गरेको प्रसंगले बताउँछ कि, परमेश्वरले अन्यजातिहरूलाई कहिल्यै छोड्नुभएको थिएन । पावललाई थाहा थियो कि मसिह यिशैको “ठूटो” (यिशै दाऊद राजाको पिता थिए), अन्यजातिको निम्ति शासकको रूपमा उदाउनेछन् र अन्यजातिहरूले उनीमा नै अशा पाउनेछन् (यशै. ११:१०) । पावललाई थाहा थियो एकदिन त्यागिएका ति जातिहरूले फेरी साँचो परमेश्वरको आरधना गर्नेछन् (भ.सं. ११७:१) ।

यो कार्यक्रम— एक आत्मिक लडाईको शिविर— जब आत्मा आउनुभयो र तीन हजार जनाले येशूमा विश्वास गरे त्यहीबाट सुरु भयो (प्रेर. २ अध्याय) । ती नयाँ विश्वासीहरू आफ्नो गृह नगरहरूमा फर्किए । ति शत्रु अलौकिक शक्तिहरूको इलाकामा येशूको सुसमाचार प्रवेश गर्‍यो । बाइबलले यसलाई परमेश्वरको राज्यको वृद्धि भन्दछ । जसै मानिसहरू भ्रष्ट, दुष्ट देवहरूबाट फर्किएर अनन्त जीवनमा परमेश्वरको परिवारमा नै फर्किए यससँगै परमेश्वरको राज्य बढ्दैगयो । एउटा राज्य अन्त्य हुन्छ र अर्को चाहिँ निरन्तर फैलन्छ ।

केही अर्थमा परमेश्वरको राज्य त्यहाँ आइसकेको छ... तर अर्को तर्फ अझ पनि पूरा भइसकेको छैन । परमेश्वरले चाहनु र प्रेम गर्नुभएको सन्तानको प्राप्ति त्यही सिधिएको छैन । उहाँको अदृश्य हात सबैतिर, सबै परिस्थितिमा छ जसले परमेश्वरका सन्तानहरूलाई बलियो र सशक्त बनाउँछ र उहाँको परिवारको वृद्धि गर्छ । एकदिन परमेश्वरको योजना एउटा चुचुरोमा पुग्नेछ । सबैकुराको घेरा एकदिन सिद्धतामा आउनेछ । यस कथाको अन्त्य, यसको सुरुवात कर्ताको मनमा भए अनुसार नै हुनेछ ।

अध्याय छ

परमेश्वर अनन्तसम्म उहाँको परिवारसँग हुनुहुन्छ

अघिल्लो अध्याय मैले केही दृढ बुझाई सहित अन्त्य गरेको थिएँ । येशू पुनरुत्थान हुनुभएको छ । उहाँले क्रूसमा सिध्याउनु भएको काम र उहाँको पुनरुत्थानमा मात्र उद्धार छभनि भरोसा राख्नेहरू सबैले अनन्त जीवन पाउनेछन् । तर जब हामी ख्रीष्टको राज्यको सदस्यहरू भइसकेकाछौं (कल. १:१३), त्यो राज्य अझ पनि पूर्णता र अन्त्यमा आइसकेको छैन ।

शैतान र पतन भएका परमेश्वरका छोराहरूको विनाशको विषयमा पनि यही लागू हुन्छ । यो प्रगति भइरहेको छ तर अझ सम्म पूरा भएको छैन । परमेश्वरको राज्यका सदस्यहरूमाथि— शैतानको दाबी, उसको अधिकार अब छैन र मृत्युको शक्ति पनि छैन । हामी येशू द्वारा परमेश्वरका हौं, येशूको विजयीद्वारा हामी मृत्युलाई जितेर परमेश्वरसँगको अनन्त जीवनमा छौं (रोम. ६:८-९, ८:११, १ कोर. ६:१४, १५:४२-४९) । तरैपनि आज “यस संसारको रीति र आकाशको शक्तिको मालिक, अनाज्ञाकारिताका सन्तान” जिवित् नै छ ।

त्यसैगरी अन्धकारको शक्तिलाई सिंहाशनबाट निकालिएको छ । तर उसले अझ पनि आत्मासमर्पण गरेको छैन । उनीहरू इन्कार गर्छन्, र हारिसकेको लडाईं अझ लडिरहेका छन् । हरेक जसले येशू द्वारा परमेश्वरमा उद्धारको निम्ति भरोसा गर्छ उसलाई अन्धकारको प्रभुत्वबाट छुटकारा दिएर परमेश्वरको राज्यमा प्रिय पुत्रको स्थान दिइन्छ (कल. १:१३) । जसै परमेश्वरको राज्य बढ्दैजान्छ, अन्धकारको राज्यको अन्त्य हुँदैजान्छ ।

भविष्यलाई हेर्नुको साटो अहिलेको दुष्ट र कष्ट भएको संसारमा सजिलैसँग हराउने सम्भावना छ । “हाम्रा परमेश्वर र पिताको इच्छानुसार उहाँले यस वर्तमान दुष्ट युगबाट हामीलाई छुटकारा दिनलाई हाम्रा पापका निम्ति आफैलाई अर्पण गर्नुभयो” यो बुझ्न केही कठिन छ (गल. १:४) ।

बाइबलले यो दुविधालाई त्यसै छोडेको छैन । बाइबल यसबारेमा स्पष्ट छ । “म विचार गर्दछु, कि हामीमा जुन महिमा प्रकट गरिनेछ, त्यससँग वर्तमान समयका कष्टहरू तुलना गर्न योग्य छैनन् । सृष्टि बडो उत्कण्ठाले परमेश्वरका पुत्रहरू प्रकट हुने कुराको प्रतीक्षा गर्छ । सृष्टि व्यर्थताको वशमा पारियो, त्यसको आफ्नै इच्छाले होइन, तर उहाँको इच्छाले, जसले त्यसलाई वशमा पार्नुभयो, यसै आशामा, कि सृष्टि त्यसको आफ्नै विनाशको बन्धनबाट मुक्त गराइनेछ, र त्यसले पनि परमेश्वरका सन्तानको महिमित स्वतन्त्रता प्राप्त गर्नेछ ।” (रोमी ८:८१-२१)

यस काथाको उत्कर्ष बिन्दु

म यस कथाको अद्भुत अन्त्यलाई बताउन चाहन्छु । तपाईंलाई थाहा छ कि, हरेक रोचक कथाको अन्त्य अद्भुत हुन्छ । बाइबलीय कथा पनि त्यसभन्दा फरक छैन । (यदि तपाईं वादलमा वीणा बजाउने मात्र सोचिरहनुभएको छ भने, निश्चय नै त्यो निरासाजनक हुन्छ ।)

हामी बाइबलको कथाको अन्तिम भागलाई हामी के पाउनेछौं भन्ने मात्र सोच्ने गर्छौं । उदाहरणको लागि, हामीले अनन्त जीवन पाउनेछौं, त्यहाँ मृत्यु हुनेछैन आदि । त्यो चाखलाग्दो कुरा हो, तर "अनन्त जीवन"ले धेरै कुराहरू व्यक्त गर्दैन । त्यसले समय अवधिको बारेमा बताउँछ तर त्यसको गुणस्तरको विषयमा खासै बताउँदैन ।

जब हामी नयाँ विश्वव्यापी अदनमा प्रवेश गर्छौं, हामी त्यहाँको अनन्त जीवनको गुणस्तरको विषयमा हाम्रो मनमा अति नै उत्सुक बन्छौं । बाइबलको अन्तिम पुस्तक, प्रकाशको पुस्तकले अदनको तस्वीरलाई पुरागरी बताउँदछ (प्रकाश २१-२२) । त्यहाँ परमेश्वर हुनुहुन्छ । स्वर्ग पृथ्वीमा फर्किएको छ । त्यहाँ येशू पनि हुनुहुन्छ । त्यहाँ जीवनको वृक्षपनि छ । यो अदन खासमा पहिलो अदनभन्दा पनि उत्कृष्ट छ । दुष्टको समय सिधिएको छ । संसारका अब अर्को कुनै विद्रोहको प्रतीक्षा छैन । यसकारण सृष्टि सिद्धताको उत्तम उदाहरण बनेको छ । यो जगत्को जनावर, वा मानिस केहीमा पनि प्रकोप र मृत्यु छैन । कुनै द्वन्द्व वा लडाईं पनि हुँदैन । हामिले अहिले अनुभव गरेजस्तो फेरी कहिल्यै अनुभव हुनेछैन ।

यस कथामा "अदनको दूत"ले हामीलाई बाइबलले भनेको उत्कर्षको नजिक लैजान्छन् । माथि रोमीको ८ अध्यायको खण्डले परमेश्वरको योजनाको टुप्पोको (उच्च विन्दु) विषयमा बताउँछ, "परमेश्वरका पुत्रहरूको प्रकट... परमेश्वरका सन्तानहरूको महिमा" । सृष्टिले नयाँ हुनको निम्ति प्रतीक्ष गर्दछ, तर यो विषय परमेश्वरको मानवीय परिवारको महिमीतकरणसँग सम्बन्धित छ ।

अर्को शब्दमा भन्नुपर्दा, परमेश्वरले गरिरहनुभएको काममा हामी अन्तिम खेलमा छौं । परमेश्वरको सन्तानको रूपमा उहाँसँगको अनन्त उपस्थितिको एकदमै योग्य छ र बाइबलको कथामा यो सधैं अगाडी नै छ । हामी जहाँ हुनेछौं त्यो केवल एउटा दृश्य हो, र यो निश्चयनै अद्भुत हुनेछ । प्रकाशको पुस्तकको अन्तिम दर्शन ले नयाँ अदनको बारेमा बताउँछ । त्यो अन्तिम दृश्य यसरी सुरु हुनेछ :

तब मैले नयाँ आकाश र नयाँ पृथ्वी देखे, किनकि पहिलो आकाश र पहिलो पृथ्वी बितिगएका थिए । समुन्द्र त अब छँदैथिएन । अनि मैले परमेश्वरबाट दुलहाको निम्ति दुलही जस्तै गरी सिङ्गारिएर तयार पारिराखेकी, अर्थात् पवित्र सहर, नयाँ यरूशलेम स्वर्गबाट तलतिर झरिरहेको देखे । सिंहासनबाट यसो भन्ने एउटा चर्को सोर मैले सुनें, हेर, परमेश्वरको वास मानिसहरूसँग भएको छ । उहाँ तिनीहरूसँग वास गर्नुहुनेछ, र तिनीहरू उहाँका प्रजा हुनेछन्, र परमेश्वर आफै तिनीहरूका परमेश्वर भएर तिनीहरूसँग रहनुहुनेछ । उहाँले तिनीहरूका आँखाको आँसु पूर्ण रूपले पुछिदिनुहुनेछ, र फेरि मृत्यु नै हुनेछैन, र शोक र पीडा पनि हुनेछैन । किनकि पहिलेका कुराहरू बितिसकेका छन् । (प्रकाश २१:१-४)

अनन्त पहिचान

"परमेश्वरका पुत्रहरूको प्रकट... परमेश्वरका सन्तानहरूको महिमा" भन्नुले एकदिन हामी यस जीवनबाट परिवर्तन भएर येशू भै हुनेछौं जनाउँदछ । जस्तो प्रेरित यूहन्नाले पनि भन्दछन्, "अहिले हामी परमेश्वरका सन्तान हौं, र हामी के होऔंला, सो अहिलेसम्म प्रकट भएको छैन । यति जान्दछौं, कि जब उहाँ प्रकट

हुनुहुन्छ, तब हामी उहाँजस्तै हुनेछौं । किनकि उहाँ जस्तो हुनुहुन्छ हामी उहाँलाई त्यस्तै देख्नेछौं” (१ यूह. ३:२) । यही कुरालाई अर्को तरिकाले पनि बताइएको छ :

जस—जसलाई उहाँले पहिलेबाटै चिन्नुभएको छ, उहाँले तिनीहरूलाई आफ्ना पुत्रको रूपसमान बनाउनलाई, धेरै भाइहरूमध्ये उहाँचाहिँ ज्येष्ठ होऊन् भनेर, अधिबाटै नियुक्त गर्नुभयो । (रोम. ८:२९) ।

उहाँलाई, जसले हामीभित्र काम गर्ने उहाँको शक्तिअनुसार हामीले मागेको वा चिताएको भन्दा ज्यादै प्रशस्त मात्रामा गर्न सक्नुहुन्छ, उहाँलाई नै पुस्ता—पुस्तासम्म मण्डली र ख्रीष्ट येशूमा सदासर्वदा महिमा होस् । आमेन । (फिल. ३:२०—२१)

हामी परमेश्वरको प्रतिरूप बन्ने अन्तिम गन्तव्य चाहिँ परमेश्वरको एकमात्र प्रतिरूप जो— येशू हुनुहुन्छ, उहाँको रूप भै बन्नु हो । यो प्रक्रियामा छ : “ हामी सबै घुम्तो हटाइएको मुहारले प्रभुको महिमा प्रतिबिम्बित गर्दछौं, अनि एउटा महिमादेखि अर्को महिमातिर उक्लँदै उहाँको रूपमा बदलिँदै जान्छौं । परमप्रभुबाट यो आउँछ, जो आत्मा हुनुहुन्छ” (२ कोर. ३:१८) । बाइबलको कथा हाम्रो रूपान्तरण र परिवर्तमा गएर सिध्तिन्छ । हामी अनन्त जीवनको निम्ति येशू पुनरुत्थान हुनुभएको जस्तो जिवित् पारिएकाछौं । पावलले यसलाई महिमित शरीरको रूपमा बताएका छन् (१ कोर. १५:३५—५८) ।

अन्तिम गन्तव्यको बारेमा बाइबलमा मेरो मनपर्ने पाठ चाहिँ अफ अकिल अस्पष्ट नै छ । यो हिब्रूको पाठ हो, जहाँ येशूले हामीलाई परमेश्वर सँग र परमेश्वरलाई हामीसँग परिचय गराउँदै हुनुहुन्छ । येशू समुदाय, परमेश्वर र परमेश्वरका छोराहरूको अधि उभिनुभएको छ । येशूले हामीलाई शरीरमा स्वीकार गरी भईको रूपमा लिन शर्माउनुहुन्न (हिब. २:११), तब अलौकिक परिवारका सदस्यहरूलाई भन्नुहुन्छ, “त्यसैकारण तिनीहरूलाई भाइ भन्नमा येशू शर्माउनुहुन्न । ...मेरा भाइहरूका सामुन्ने तपाईंको नाउँ म घोषणा गर्नेछु, सभाको बीचमा म तपाईंको प्रशंसा गर्नेछु ।” (हिब. २:१२)

यो तपाईंको अन्तिम गन्तव्य हो— तपाईं परमेश्वरको परिवारको स्थायी र आधिकारिक सदस्य बन्नु । अन्त्यमा, तपाईं परमेश्वरको परिवारको हुनुहुनेछ । उहाँले सुरु देखि यही नै चाहनुहुन्थ्यो । सारा सृष्टिले यही कुराको प्रतिक्सा गरिरहेको छ ।

अनन्तको सहकार्य

नयाँ सृष्टिमा (स्वर्गमा) जीवन कस्तो हुनेछ भनि कहिल्यै वार्तालाप गर्नुभएको छ ? मैले मानिसहरूले कहिल्यै अन्त्य नहुने आराधना हुनेछ भनेर कुरा गरेको सुनेको छु वा त्यहाँ येशूसँग कहिल्यै अन्त्य नहुने प्रश्नोत्तर कक्षा हुनेछ पनि भन्छन् । अनि कतिले चाहिँ महिमित मण्डली भेटेने र अभिवादन गर्नेछन् भनेको पनि मैले सुनेको छु ।

हामी सिद्ध अदनमा हुने जीवन कस्तो हुनेछ भनेर केही अनुमाल लगाउन त सक्छौं तर बाइबलले सबै अनुभवका कुराहरू बताएको छैन । बाइबलले जे बताएको छ ति कुराहरूबाट यी माथिका अनुमानहरू पेश गर्न सकिन्छ । उहाँले भन्नुहुन्छ “जसले जित्छ” र मेरा कामहरूलाई आखिरसम्मै कायम राख्छ, त्यसलाई म

“जाति—जातिमाथि अधिकार” दिनेछु (प्रका. २:२६) । येशूले भन्नुहुन्छ म मेरो सिंहासनमा बस्न दिनेछु (प्रका. ३:२१) । हामी एक दिन स्वर्गदूतहरूको पनि न्याय गर्नेछौं (१ कोर. ६:३) ।

यी वाक्यांशहरूको अर्थ के हो ? के हामी फेरी यो प्रश्न सोध्न सक्छौं कसले अहिले जातिहरूमाथि राज्य गर्छन् ? यसको उत्तर हो बाबेलमा जातिहरू बाँडिदा परमेश्वरका छोराहरूले जातिहरू माथि शासनको अधिकार पाएका थिए । यसको अर्थ हो, अहिले पनि सबै जातिहरू पूर्णरूपमा परमेश्वरको राज्यको अधिकारमा आइसकेका छैनन् । हामीले अघि नै भने भैं परमेश्वरको राज्य क्रमिक प्रक्रियामा छ, यो सुरु भइसकेको छ तर अझ पनि पूर्ण सिद्धतामा पुगेको छैन । जब यो अन्त्यमा पुरा हुनेछ, तब विश्वासीहरूले स्वर्गदूतहरूको पनि न्याय गर्नेछन् । हामी पतन भएका स्वर्गदूतहरूको न्याय गर्नेछौं । हामी हाम्रो राजा येशूसँग जातिहरूमाथि राज्य गर्नेछौं ।

जब म यो प्रश्न गर्छु तब, एउटा प्रश्न छुटाउँदैन : यसको निम्ति के गर्नुपर्छ ? के कोही विश्वासीहरू भन्दा अरु विश्वासीहरूको चाहिँ बढी अधिकार हुन्छ ? के म आर्को विश्वासी माथि हाकिम हुन्छु ? हामी सबै कसरी शासक बन्छौं ? के हाम्रो काम हामी माथिकाले अवलोकन गर्नेछन् ?

हामी पतन भएको संसारबाट असिद्ध मानिसहरूले यी प्रश्नहरू सोध्नु स्वभाविक नै हो । हामीले अनुभव गरिरहेको भ्रष्ट, पतित र दुष्ट संसारले हाम्रो अवधारणालाई निर्देशित गर्दछ । तर बाइबलले हाम्रो अन्तिम गन्तव्यमा मालिक—कामदारको चित्र दिँदैन । यो बुबा—छोराको सम्बन्ध हो । हामी परमेश्वरका सन्तानहरू हौं, उहाँको सहोदर सहकर्मी, उहाँसँगै काम गर्नेछौं, चाहे मानिस वा स्वर्गीय प्राणी दुवैले । हामीसँगै परमेश्वरलाई प्रतिबिम्बित गर्नेछौं, जसको निम्ति नै परमेश्वरले बनाउनुभएको हो । हामीले हेर्ने सबैभन्दा उत्तम दाजु चाहिँ येशू हुनुहुनेछ । सबै परमेश्वरका सन्तानहरू उहाँको स्वरूपमा बनाइएका छौं, जो परमेश्वर पिताको सिद्ध प्रतिरूप हुनुहुन्छ ।

मुख्य कुरा हाम्रो नयाँ अदनको शासन चाहिँ ओहदाले होइन तर पारिवारिक सहकार्यले चलाउँछ । जब परिवारका सदस्यहरू महिमितकरण गरिएका हुन्छन्, त्यहाँ उच्च—निच ओहदाको अर्थ पनि सिध्नेछ ।

इमान्दार भएर भन्नुपर्दा, यो विषय हाम्रो समझ भन्दा बाहिरको कुरा हो । हामी पापले भ्रष्टभएको संसारमा जिउँछौं । परमेश्वरले *हामी* चाहनुहुन्छ— उहाँले *तपाईं* चाहनुहुन्छ— कि हामीले हाम्रो जीवन उहाँले तय गर्नुभए अनुसार उहाँसँगै अनुभव गर्न सकौं । र एकदिन त्यो हुनेछ । जस्तो बाइबलले भन्दछ :

तर यसो लेखिएको छ,

आँखाले नदेखेका र कानले नसुनेका

र मानिसले मनमा नसोचेका,

यी नै कुरा परमेश्वरले उहाँलाई प्रेम गर्नेहरूका निम्ति तयार पार्नुभएको छ । (१ कोर. २:९)

सारांश र पूर्वावलोकन

ल्यध थयग पलयध धजबत तजभ द्यधभि ष्क चभर्बाथि बदयगत। क्ष्त'क बल कबशप्लन कतयचथ।

थ्यग'चभ उचयदददथि धयलमभचप्लन धजभचभ धभ नय ाचफ जभचभ। त्जभचभ बचभ कयभ
रुउयचतबलत अयलअभउतक तय तजप्लप बदयगत प्ल ष्निजत या तजभ कतयचथ।

भ्वचथि प्ल तजभ कतयचथ, ६ धचयतभ तजष्क बदयगत ब्दचबजकर-

त्जभ बउयकतभि एबगिगकभम ब्दचबजक बक बल भहकउभि या दभभिखप्लन यिथबतिथ ९च्य
द्वरञ्ज(ज्ञद०। ब्दचबजक दभभिखभम बलम धबक बअअभउतभम दथ न्यम दभायचभ जभ यदभथभम
बलथ चगभिक। त्जभ चगभिक धभचभ बदयगत कजयधप्लन जभ दभभिखभम। त्जभथ मष्म लयत
चभउबिअभ दभभि। द्यभभि ९।बप्टज० धबक तजभ यलभ भककभलतष्षितजप्लन। यिथबतिथ तय
तजबत दभभि-तय तजबत न्यम-ष्क कयभतजप्लन धभ'रि'तबपि बदयगत बितभच। त्यमबथ धभ
अर्बाि'प्त मष्कअष्षभिकजष्ष। द्यभभि बलम यिथबतिथ बचभ तधय मष्कतप्लअत तजप्लनक। त्जभथ
बचभ चभबितभम दगत लयत प्लतभचअजबलनभदभि। त्जभ ककभ ष्क तचगभ या कबखिबतप्यल
बलम मष्कअष्षभिकजष्ष।

त्जबत उबचबनचबउज ष्क यगच चयबम ाउ तजभ चभकत या तजभ धबथ। त्जभ उजचबकभ
'दभभिखप्लन यिथबतिथ' धर्षि'दभ यगच नगष्मभा। भत ाभ ष्गिकतचबतभर-

'दभभिखप्लन'

क्षल तजभ लभहत कभअतप्यल, धभ'चभ नयप्लन तय तबपि बदयगत तजभ नयकउभाि ध्म'रि'तबपि
बदयगत धजबत प्त ष्क बलम ष्कल'त। ध्म'रि'भिवचल धजबत प्त ाभबलक-धजबत तजभ अयलतभलत या
तजभ नयकउभाि ष्क बअअयचमप्लन तय तजभ द्यधभि। त्जबत'क रुउयचतबलत दभअबगकभ दभभिखप्लन
तजभ नयकउभाि ष्क जयध धभ दभअकभ ादभचक या न्यम'क ाकषथि। क्ष्त'क जयध धभ बचभ
कबखिभम। कबखिबतप्यल ष्क दथ ाबप्टज। क्ष्त ष्क तजभ धबथ न्यम जबक उचयखष्मभम कबखिबतप्यल,
तजभ उबतज जभ जबक अचभबतभम ायच वयप्लप्लन जष्क ाकषथि। त्जबत र्बाि'अभलतभचक प्ल धजबत
अकगक मष्म।

'दभभिखप्लन'

क्षल तजभ बिकत कभअतप्यल या तजभ दययप, धभ'चभ नयप्लन तय भिवचल बदयगत
मष्कअष्षभिकजष्ष। 'मष्कअष्षभि' ष्क ब तभक तजबत ाभबलक 'ायिधभच।' द्यभप्लन ब मष्कअष्षभि या
अकगक ाभबलक ायिधप्लन जरु-रुप्टबतप्लन जरु। अकगक कबष्म 'जभ तजबत जबक कभभल ाभ
जबक कभभल तजभ 'बतजभच' ९व्यजल ज्ञद्वरु, ढ०। अकगक ष्छिभम प्ल ब धबथ तजबत कजयधभम

जभ यिखभम न्यम—तजबत जभ धबक यिथबितय जष्कँबतजभच बलम जष्क उबिल। मष्कअष्कभिकजष्क
ष्क जयध धभ कजयध धभ यिखभ ँकगक बलम यिखभ न्यम। क्ष्त'क लयत बदयगत भबचलष्कन न्यम'क
यिखभ। क्ष्त'क जयध धभ तजबलप ँकगक ायच बअअकउष्कजष्कन न्यम'क उबिल तय कबखभ गक।
क्ष्त'क लयत बदयगत चभउबिअष्कन यच कगउउझिभलतष्कन धजबत ँकगक मष्म ायच यगच
कबखिबतष्कल। क्ष्त'क जयध धभ कजयध धभ दभभिखभ ष्ल धजबत जभ मष्म ायच यगच कबखिबतष्कल
९व्कभक द्दस्झद्ध(दट०।

व्क ६ कबष्म भबचभिच, दभष्मिा बलम यिथबितिथ बचभ तधय चभबितभम, दगत मष्कतष्कअत तजष्कनक।
तजभथ बचभ लयत ष्लतभचअजबलनभबदभि। तजभ ककभ ष्क तचगभ या कबखिबतष्कल बलम
मष्कअष्कभिकजष्क। ध्म दभभिखभ तजभ नयकउभिा यच यगच कबखिबतष्कल। ध्म कजयध यिथबितिथ तय
यगच कबखिबतष्कल दथ दभष्कन जष्क मष्कअष्कभि।

भाग २ : सुसमाचार

Part II: The Gospel

अध्याय सात सुसमाचार के हो ?

क्षत ऋथ कयगलम यमम तय बकप तजबत त्रगभकतष्यल बत तजष्क वगलअतगचभ। ध्म'खभ वगकत कउभलत ब नययम दस्त या तःभ धबपिष्णन तजचयगनज तजभ कतयचथ या तजभ दृषदभि, तजभ कतयचथ या जयध न्यम धबलतक गक ष्ल जष्क ाकषथि। ध्म वयष्ण तजबत ाकषथि दथ दभभिखष्णन तजभ नयकउभांि

क्ष'खभ मष्कअयखभचभम तजबत ब यित या उभयउभि धजय बततभलम अजगचअज मयल'त चभर्बाथि गलमभचकतबलम तजभ नयकउभांि क्यभ अबल'त बचतःगबितभ ष्त। इतजभचक धजय अबल भहउचभकक ष्त अयजभचभलतथि यातभल कतचगननभि धष्तज तचगथि कगचचभलमभचष्णन तय ष्तक कःउःषिःष्तथ। तजभथ कगाभच ष्लकष्मभ यखभच तचगथि दभभिखष्णन तजबत तजभ नयकउभांि ष्क बर्बांि तजबत'क लभअभककबचथ ायच भखभचबिकतष्णन षिभ।

क्यभ या थयग ऋथ धयलमभच धजबत क्ष'त बपिष्णन बदयगत। क्ष'त धर्षिष्णन तय दभत, तजयगनज, तजबत बक क्ष भहउबिष्ण धजबत क्ष ऋभल, थयग'र्िभःष्तजभच कभभ थयगचकभांि यच ककभयलभ थयग पलयध ष्ल धजबत ाययिधक।

ध्म'र्िकितबचत दथ मभाष्णलन तजभ नयकउभांि क्ष'र्िबकप क्यभ त्रगभकतष्यलक बयिलन तजभ धबथ तजबत बचभ ःउयचतबलत तय अयलकष्मभच ायच अबिचःष्तथ। ध्म बकिय लभभम तय तबपि बदयगत धजबत तजभ नयकउभांि ष्कल'त/ ध्जभल धभ नभत तय तजबत उबचत या तजभ अयलखभचकबतष्यल, थयग'र्िकभभ धजबत क्ष ऋभल दथ तजभ कतचगननभि क्ष ऋभलतष्यलभम।

ध्जबत'क तजभ नयकउभांि

क्षत'क ाबष्चथि भबकथ तय मभाष्णल धजबत तजभ तभक'नयकउभांि ऋभलक। तजभ दःष्दःषिबिधयचम 'नयकउभांि चभाभचक तय तजभ ऋभककबनभ या कबखिबतष्यल। तजभ भ्लनःषिज धयचम 'नयकउभांि ष्क ब तचबलकबितष्यल या ब न्चभभप धयचम ९तजभ यचःष्नःष्लबिबिलनगबनभ या तजभ ल्भध त्भकतकभलत० तजबत चभाभचचभम तय ब चभधबचम नःष्वभल तय ककभयलभ धजय दचयगनजत नययम लभधक। ज्भलअभ थयग'र्ियातभल जभचभ तजभ तभक'नयकउभांि भत्रगबतभम धःष्तज 'नययम लभधक'—तजभ नययम लभधक बदयगत तजभ ऋभककबनभ या कबखिबतष्यल।

ीभत'क तजष्णप बदयगत तजबत। क्षत ःष्नजत ाभभिःषिभ धभ भिबचलभम ककभतजष्णन। क्ष कगउउयकभ धभ मष्म, दगत धभ मष्मल'त बअतगर्बाथि भिबचल तजभ तजष्णन धभ लभभमभम तय पलयध। क्षत'क लःष्अभ तजबत धभ अबल लयध मभाष्णल ब तभक। दगत धभ बअतगर्बाथि जबखभल'त कबष्म

बलथतजप्लन बदयगत तजभ अयलतभलत या तजभ ऋककबनभ या कबखिबतप्यल। ध्'खभ मभाप्लभम धजबत तजभ धयचम नयकउभि चभाभचक तय, दगत लयत धजबत तजभ नयकउभि बअतगबिधि ष्क/ कय भित'क तबपि बदयगत धजबत तजभ नयकउभि ऋबलक/ धजबत ष्क तजभ अयलतभलत या न्यम'क यााभच या कबखिबतप्यलरू धजबत बचभ तजभ मभतबषके या तजभ नययम लभधकरू ब्लम धजथ ष्क प्त नययम लभधकरू तजभ धयचम बउउभबचक बियिकत ज्ञण तषभक प्ल तजभ ल्भध त्भकतकभलत कय धभ यगनजत तय दभ बदभि तय ाणगचभ तजष्क यगत।

तजभ बउयकतभि एबगि उचयदबदधि तबपिक बदयगत तजभ नयकउभि ऋककबनभ न्यचभ तजबल बलथ यतजभच ल्भध त्भकतकभलत धचप्तभच। ज्भ गकभक तजभ धयचम नयकउभि ायच तजभ ऋककबनभ जभ उचभबअजभम बदयगत ंकगकरू

ल्यध & धयगमि चझप्लम थयग, दचयतजभचक, या तजभ नयकउभि & उचभबअजभम तय थयग, धजषज थयग चभअभष्वभम, प्ल धजषज थयग कतबलम, बलम दथ धजषज थयग बचभ दभप्लन कबखभम, ष थयग जयमि ाकत तय तजभ धयचम & उचभबअजभम तय थयग। । । । तजबत ऋजचष्कत मषम ायच यगच कप्लक प्ल बअअयचमबलअभ धप्तज तजभ कअचषुतगचभक, तजबत जभ धबक दगचषम, तजबत जभ धबक चबष्कभम यल तजभ तजष्वम मबथ प्ल बअअयचमबलअभ धप्तज तजभ कअचषुतगचभक। ९३ ऋयच ज्ञछस्झ(द्ध०

एबगिमभाप्लभक जष्क ऋककबनभ, तजभ नयकउभि, भकिभधजभचभरू

एबगि, ब कभचखबलत या ऋजचष्कत ंकगक, अबिभिम तय दभ बल बउयकतभि, कभत बउबचत ायच तजभ नयकउभि ाय न्यम । । । अयलअभचलप्लन जष्क कयल, धजय धबक मभकअभलमभम ायच म्बखषम बअअयचमप्लन तय तजभ ाभिकज बलम धबक मभअबिचभम तय दभ तजभ कयल या न्यम प्ल उयधभच बअअयचमप्लन तय तजभ कउष्वप्त या जयप्लिभकक दथ जष्क चभकगचचभअतप्यल ायच तजभ मभबम, ंकगक ऋजचष्कत यगच ायचम, तजचयगनज धजय धभ जबखभ चभअभष्वभम नचबअभ बलम बउयकतभिकजषुत तय दचप्लन बदयगत तजभ यदभमभलअभ या ाप्तज। । । । ९च्य ज्ञस्झ(छ०

तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभि-तजभ नययम लभधक-झभचनभक अभिबचथि प्ल तजभकभ उबककबनभक। ज्भचभ बचभ तजभ भझिभलतकरू

- न्यम कभलत जष्क कयल । । ।
- धजय धबक दयचल प्ल तजभ प्लिभ या म्बखषम । । ।
- ष्क तजभ ऋबल ंकगक ऋजचष्कत । । ।
- धजय मषम ायच यगच कप्लक । । ।
- धजय धबक दगचषम । । ।

- ब्लम धजय चयकभ चयक तजभ मभबम । । ।

तजभकभ ष्टझक बचभ तजभ अयलतभलत या तजभ नययम लभधक।ीभत ऽभ मभकअचष्टभ तजझ बनबष्ल जभचभ ष्ल ष्जित या तजभ दष्नभच उष्तगचभ या तजभ कतयचथ धभ तबपिभम बदयगत भबचषिचस्-

तजभ कयल या न्यम दभअकभ ब ऽबल। ञ्भ कगाभचभम बलम मष्भम यल तजभ अचयकक कय तजबत यगच कष्लक धयगमि लय यिलनभच पभभउ गक यगत या न्यम'क ळकषि। ञ्भ चयकभ चयक तजभ मभबम कय तजबत धभ अयगमि बकिय यखभचअकभ मभबतज बलम दभ धष्टज जष्क'बतजभच, यगच'बतजभच, तजभ यलथि तचगभ न्यम, ळचभखभच।

ीभत'क उचयदभ तजबत ब दष्ट। क्ष तजष्क ष्क तजभ नययम लभधक, धजथ ष्क ष्ट नययमरुीयतक या चभबकयलक। क्ष्त'क नययम दभअबगकभ यगच कबखिबतष्यल मयभकल'त मभउभलम यल यगच यधल उभचायकबलअभ। थ्यग मयल'त कभभ बलथतजष्लन बदयगत थयगच कबशष्लन तचबअप चभअयचम यच जबखष्लन ब अभिबल चबउ कजभभत ष्ल तजयकभ उबककबनभक। तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभ'िष्क लयत बदयगत धजबत थयग'खभ मयलभ, यच ऽष्नजत मय, यच लभभम तय मय। क्ष्त'क बदयगत धजबत कयभयलभ भकिभ मष्भ ळच थयग। तजबत'क नययम लभधक ळच ब'िया गक, दभअबगकभ लयलभ या गक ष्क उभचाभअत। ल्यलभ या गक उभिबकभक न्यम ब'ितजभ तष्भ। ल्यलभ या गक ष्क ळत्त तय ष्चिभ ष्ल जष्क ळकषि बलम दभ अब'िभम दथ जष्क लकभ यल यगच यधल। ध्भ जबखभ तय दभ ऽबमभ बअअभउतबदभि तय न्यम। तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभ'ितभ'िकि गक जयध तजबत जबउउभलक।

ल्यतष्भम तजबत एबग'िमभकअचष्टभम जष्क ऽष्लष्कतचथ या तभ'िष्लिन उभयउभि तजभ नययम लभधक बक'दचष्लनष्लन बदयगत तजभ यदभमष्भलअभ या ळष्टज।" ञ्भ धबलतभम तजयकभ धजय जभचभम जष्क ऽभककबनभ तय 'जयमि ळकत" तय धजबत जभ कबष्म। ज्यध मय थयग 'यदभथ" तजभ नयकउभ'ि ंभत दबउतष्भमरु ंखभ ऽयलभथरु द्भजबखभ धभ'िष्लि म्यल'त दभ ब वभचपरु ञ्भउि तजभ उययचरु तजयकभ बचभ ब'िधयचतजधजष्भि तजष्लनक, दगत ल्या न्यम धबलतक'तजभ यदभमष्भलअभ या ळष्टज" थ्यग यदभथ तजभ नयकउभ'िदथ दभ'िष्लिन ष्ट।

म्भ थयग बकिय लयतष्भम तजबत एबग'िमष्ल'त कबथ'तजभ यदभमष्भलअभ या अकउचभजभलकष्यल"रु ध्भ ऽबथ लयत अकउभितभथि गलमभचकतबलम तजष्लनक षिभ न्यम दभअकष्लन ब ऽबल ष्ल ंकगक, यच जयध तजभ चभकगचभअतष्यल अयगमि जबउउभल। तजबत'क यपबथ। न्यम मयभकल'त मझबलम धभ ळ्नगचभ ष्ट ब'ियगत बलम तजभल नभत दबअप तय जष्क तय तबपभ ब ळ्लब'िभहक। ञ्भ धबलतक दभ'िष्लि/ गलमभचकतबलमष्लन धजथ तजभकभ तजष्लनक बचभ चबतष्यलब'िअबल धबष्ट।

तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभरिष्क न्यम'क यााभच तय ायचनष्वभ थयग बलम नष्वभ थयग ब उभकबलभलत उबिअभ ष्ल जष्क ाकषथि। जष्क यााभच कजयधक जष्क यिखभ बलम पल्लमलभकक। तजभ द्यधभि कयभतभक गकभक तजभ धयचम'नचबअभ' ष्ल तजभ उबिअभ या तजयकभ तभकक। क्लअभ तजभचभ ष्ल लय नचभबतभच उयधभच, न्यम धबकल'त अयभचअभम ष्लतय तजभ यााभच। ल्य यलभ ष्ल तधष्कतल्लन जष्क बक। उभ यााभचक थयग कबखिबतष्यल दभअबगकभ जभ धबलतक थयग। बीजभ बकपक ष्ल तजबत थयग दभभिखभ।

तजबत ष्ल तजभ नययम लभधक या तजभ नयकउभरि

धजथ न्य धम लभभम तजभ नयकउभरि

थयग ानजत तजल्लप ऽ बलकधभचभम तजष्क बचिभबमथ। ऽ कयचत या मष्म, बत भिबकत ष्ल ब चयगलमबदयगत धबथ। द्यगत ष्ल ानिजत या ाथ भहउभचष्लअभ ष्ल ाजचष्कतष्वल अष्वअभिक, ऽ लभभम तय दभ दगिलत।

धजथ मय धम लभभम तजभ नयकउभरि द्यभअबगकभ धप्तजयगत ष्ल धम जबखभ लय जयउभ या भखभचबिकतल्लन षिभ धप्तज न्यम। श्मचय। धम बचभ भकतचबलनभम ाचय न्यम दभअबगकभ या कल्ल। द्यभभिखल्लन तजभ नयकउभरिष्क तजभ चङ्गभमथ।

तजभ द्यधभि मभकअचधभक यगच उचभमष्वकभलत ष्ल कभखभचबिधबथक। अकगक कबष्म जभ धबक जभचभ तय 'कभभप बलम कबखभ तजभ यिकत' िगपभ ज्जदस्झण०। द्यथ लबतगचभ धम बचभ 'मभभम ष्ल तचभकउबककभक बलम कल्लक' ९भउज द्दस्झ, छ० बलम 'गलनयमथि' ९च्य छस्ट०। धम धभचभ 'बिभिलबतभम ाचय न्यम' ९भउज द्दस्झड० बलम 'जयकतषि' तयधबचम जष ९त्रयिज्जस्झ०, दभअबगकभ धम धभचभ जष्क 'भलङ्गभक' ९च्य छस्झण०। क्त'क लयत ब उचभततथ उष्वतगचभ।

तजभ दध्षिबिकतयचथ धम धबपिभम तजचयगनज भहउबिष्क धजथ धम बचभ धजबत धम बचभ। धम बचभल'त दयचल ष्लतय तजभ ाकषथि या न्यम। धम'चभ यगतकषभचक। अत न्यम धबलतक गक ष्ल तजभ ाकषथि। िबअपल्लन न्यम'क लबतगचभ, धम बदगकभ यगच ष्लतभािभलअभ बलम ाचभभमय तय नभत धजबत धम धबलत, यातभल जबकल्लन यतजभचक ष्ल तजभ उचयअभकक। धम ष्विभ ष्ल कभाि(मभकतचगअतष्वभ धबथक। धजभल धम मयल'त ष्वनभ न्यम बलम धम दचभबप जष्क बिधक, धजभल धम खष्यबितभ, ाबलषुगबितभ, बलम यतजभचधष्कभ बदगकभ यतजभचक, धम कल्ल। धम बचभ दथ लबतगचभ कल्ललभचक-कभाि(बदकयचदभम बलम चभदभािथिगक। 'बीजबखभ कल्ललभम बलम ारि' कजयचत या तजभ नयिचथ या न्यम' ९च्य घस्झघ०।

क्त'क भबकथ तय चभभम तजबत बलम दभ मभउचभककभम यच बलनचथ। द्यगत तजभ नययम लभधक या तजभ नयकउभरि'कतयचथ ष्ल तजबत न्यम पलभध ारि'तजबत बलम यिखभम गक बलथधबथ। क्त'क

बकिय गकभागियच ब चभबकयल तजबत ँबथ लभखभच जबखभ यअअगचचभम तय थयग। क्ष्त'क धजबत ँबपभक तजभ नयकउभिमिलतष्वभथि मषाभचभलत तजबल बलथ यतजभच चभष्णिष्यल'क तभबअजप्लन बदयगत कबखिबतष्यल। भ्खभचथ यतजभच चभष्णिष्यल भस्तजभच मभलष्भक कप्ल ष्क ब उचयदझि यच कबथक तजभ कयगितष्यल ष्क जगबल उभचायकबलअभ—चभउभबतप्लन चस्तगबकि, कबथप्लन उचबथभचक, यदकभचखप्लन चभष्णिष्यगक मबथक, यच यतजभचधष्कभ दभप्लन नययम।

त्य दभ दगिलत, यलथि तजभ नयकउभिष्क जयलभकत बदयगत तजभ जगबल कस्तगबतष्यल बलम जगबल प्लबदष्तिथ तय मय ब तजप्लन बदयगत प्त। इतजभच चभष्णिष्यलक प्ल भाभअत षि तय थयग—तजभथ तर्भाकिथयग तजबत थयग अबल ाप्ल तजभ उचयदझि या थयगच यधल मष्कतबलअभ ाचय न्यम, यच तजबत थयग मयल'त जबखभ ब उचयदझि। त्जभ नयकउभिष्क तजभ यलथि तचगतज तजबत तर्भाकि थयग न्यम जबम तय उचयखष्भम तजभ कयगितष्यल बलम मष्म। त्जभ नयकउभिष्क तचबलकउबचभलतथि जयलभकत। क्ष्त तर्भाकि थयग तजभ तचगतज भखभल तजयगनज प्त जगचतक। त्जबत कजयधक यिखभा'ीथप्लन तय थयग ष्कल'त यिखभा।

व्यभ त्जभचभ इतजभच ध्वथक त्य दभ व्बखभमरू

६ ँयचभ यच भिकक वगकत बलकधभचभम तजष्क, दगत ६ धबलत तय बउउचयबअज तजभ त्रगभकतष्यल ाचय ब मषाभचभलत बलनभि।

न्यम यााभचक ायचनष्वभलभकक, कबखिबतष्यल, बलम भखभचबिकतप्लन षिभ धस्तज जष ायच ाचभभा क्ष्त'क लयत कयभतजप्लन भबचलभम यच मभकभचखभम। क्षल ाबअत प्त अबललयत दभ भबचलभम यच मभकभचखभम। धजबत'क चभत्रगष्वभम ष्क दभष्मि, यच ाबस्तज—उगततप्लन यलभ'क तचगकत प्ल न्यम'क उचयष्कभ बलम तजभ अयउमितभलभकक या धजबत ँकगक मष्म।

दगत दभष्मिखप्लन तजभ नयकउभिमिलक लयत दभष्मिखप्लन यतजभच तभबअजप्लनक यच षभभक बदयगत कबखिबतष्यल। त्जभ दृष्दभि कबथक तजबत तजभचभ ष्क लय यतजभच धबथ या कबखिबतष्यल। त्जप्लप बदयगत प्त। धजथ धयगमि न्यम तजभ'बतजभच कभलम जष्क कयल ँकगक तय मष्म कगअज ब जयचचष्दभि मभबतज यल तजभ अचयकक ष तजभचभ धभचभ बलथ यतजभच धबथ ायच थयग तय भलतभच ँभबखभलरू त्जभ कयल जबम तय दभअयभ ब ँबल बलम मभबतज जबम तय दभ यखभचअयभ। त्जष्क धबक तजभ यलथि धबथ, बलम दभष्मिखप्लन प्ल न्यम'क उबिल ष्क तजभ यलथि धबथ या कबखिबतष्यल। त्जभचभ ष्क लय उभचकयल दभकष्भक ँकगक धजय अबल कबखभ ९७अतक द्वस्त्रद०। ँकगक जषकभाि उगत प्त खभचथ दगिलतथिसँ ६ क तजभ धबथ, तजभ तचगतज, बलम तजभ षिभस लय यलभ अयभक तय तजभ'बतजभच भहअभउत तजचयगनज ँभ' ९व्यजल ज्ञद्वस्ट०।

त्जभचभ'क लय कदप्नगस्तथ तजभचभ। त्य यलभ दभअयभक ब ँज्ञदभच या न्यम'क ायचभखभच(ाकषथि भहअभउत तजचयगनज धजबत ँकगक जबक मयलभ। थयग मयल'त बमम तजभ नयकउभितय

यतजभच दभष्मिाक। क्षत ष्क भहअगिकष्वभ। द्यभष्मिखल्लन तजभ नयकउभमिभबलक तगचल्लन बधबथ
चय यतजभच दभष्मिाक। त्जबत'क यलभ बकउभअत या धजबत तजभ द्यध्दभि अर्बाकि चभउभलतबलअभ।
त्जभचभ बचभ यतजभचक, दगत तजभथ'चभ दभकत बममचभककभम ष्ल तजभ लभहत उबचत या यगच
अयलखभचकबतष्यल।

धजबत त्जभ न्यकउभमि'क्षकल'त

इगच मष्कअगककष्यल बदयगत तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभमिभपभक ष्त अभिबच तजबत तजभ
नयकउभमि'क्षक बदयगत धजबत अकगक बअअकउष्किजभम यल यगच दभजबिा भ्खभचबिकतल्लन षिभ,
कबखिबतष्यल, ष्क ब नषत नष्वभल तय तजयकभ धजय दभष्मिखभ ष्ल धजबत अकगक
बअअकउष्किजभम यल यगच दभजबिा

इगच अगतिगचभ तचष्मक तय गममभि तजष्क अबिचष्तथ। क्षत याभचक कभमि(इउचयखल्लभलत यच
खबनगभ'कउष्वप्तगबस्तिथ" बक कगदकतप्तगतभक। दगत तजभ दध्दभि'मभकअचष्ततष्यल या तजभ
नयकउभमि'मभाष्मक कगअज तजल्लनक। त्जभ नयकउभमि'बलम कबखिबतष्यल० जबक लयतजल्लन तय
मय धप्तज उभचकयलबिभलष्निजतभलभलत, 'यियपल्लन धप्तजल्ल' यल ब वयगचलभथ या कभमि(
मष्कअयखभचथ। त्जभ नयकउभमि'क्षक लयत बदयगत भहउयिचल्लन ष्मभक चय ब कउष्वप्तगबि
कयचनबकदयचम। त्जभकभ बचभ ष्लतभमिअतगबियच उकथअजययिनष्अबिभायचतक बलम
बअतष्वप्तष्मक। त्जभथ बचभल'त तजभ नयकउभमि

दगत तजभकभ कयचतक या 'बतिभचलबतष्वभ नयकउभकि'" बचभ तजभ भबकथ यलभक तय मभतभअत
बलम भष्िल्लबतभ। त्जभचभ'क ब गअज ग्यचभ मषाष्गति जगचमभि तजबत इउभमभक गबलथ उभयउभि
चय चभकतल्लन ष्ल तजभ कइउष्मि'क्षक या तजभ कबखिबतष्यल न्यम याभचक।

क्ष कगननभकतभम भबचभिच तजबत ब यित या उभयउभि थयग'म गभभत ष्ल अजगचअज कतचगननभि
धप्तज तजभ नयकउभमि' त्जभ चभकयल ष्क दभअबगकभ तजभथ बचभ अबगनजत ष्ल ब
उभचायकबलअभ तचबउ। थयग यच कयभयलभ थयग पलयध गबथ दभ बदभि तय मभाल्लभ तजभ तभक
नयकउभमि, बलम उभचजबउक भखभल तजभ अयलतभलत या ष्तक गभबलल्लन। दगत तजभ ष्मभब तजबत
दभष्मिखल्लन धजबत अकगक मष्म यच थयग ष्क तजभ कग तयतबिया धजबत'क लभअभककबचथ
यच भखभचबिकतल्लन षिभ वगकत मयभकल'त कभझ चष्जत। कगचमथि धभ जबखभ तय मय
कयभतजल्लन। इतजभचधष्कभ, जयध अयगमि धभ मभकभचखभ ष्तरु

क्ष थयग अकउचभजभलम तजभ द्यध्दभि'क कतयचथ बलम तजभ अयलतभलत या तजभ नयकउभमि, थयग
कजयगमि नचबकउ इभमष्वतभथि तजबत धभ मयल'त मभकभचखभ धजबत न्यम याभचक। ब्लम
तजबत'क ब कतचगननभि यच गबलथ उभयउभि। धभ धबलत तय मभमि'षिभ धभ'खभ भबचलभम तजभ

नययम तजप्लनक धम जबखभ। धम मयल'त धबलत तय दभ ब अजबचप्तथ अबकभ। क्षत ाभभकि धचयलन तय नभत कयभतजप्लन नययम धप्तजयगत जबखप्लन धयचपभम ायच प्त, बत भिबकत ब प्तितभि।

नगर्षति मष्कतयचतक तजप्लप्लन प्ल भखभल ायचभ कगदतभि धबथक। क्षत अबल उबचबथिशभ यगच बदषप्तथ तय कभभ तजभ नयकउभि'बिक तजभ गलअयलमप्ताप्यलब'निषत प्त प्त। नगर्षति प्त धजबत मचष्वभक कयभ उभयउभि तय वगकतषथ ब नषत दथ अयलअगिमप्लन प्त'क मभकभचखभम दभअबगकभ या कयभतजप्लन तजभथ मष्म ायच तजभ नषत(नष्वभच बत कयभ उयप्लत। ब्लम ष तजभथ अबल'त अयलखप्लअभ तजझकभखिभक या तजबत, तजभथ मभतभकप्लभ तय मय कयभतजप्लन बातभच तजभ ाबअत तय ाबपभ तजझकभखिभक ाभभि'मभकभचखप्लन या तजभ नषत।

नगर्षति दक्षिमक गक तय तजभ यिखभ या न्यम कजयधल प्ल तजभ नयकउभि' गतिष्वतभथि, धम ागकत अकभ तय नचषुक धप्तज जयध कभि'अभलतभचभम तजप्ल तजप्लप्लन प्त।

तजबत ाबथ कयगलम जबचकज, दगत जभबच ाभ यगत। धयचप्लन जबचम तय ाबपभ कयभयलभ भकिभ तजप्लप थयग जबखभ खबगिभ चभत्रगष्वभक थयग तय ायअगक यल थयगचकभि' थयग अबल'त दभ ायअगकभम यल कयभयलभ भकिभ धजभल तजभ नयबि'षक तय ाबपभ बलयतजभच उभचकयल तजप्लप थयग बचभ धयचतजथ या तजभष्व बततभलतप्यल यच यिखभ। धम धबलत तय ाभभि'नययम बदयगत यगचकभखिभक ९षभा, धम भिनप्तष्वतभथि मभकभचखभम कयभतजप्लन कय धम बचभल'त तबप्लन धजबत मयभकल'त दभयिलन तय गक०। धम बकिय धबलत यतजभचक तय ाभभि'तजबत धबथ बदयगत गक, तयय ९षभा, धम धबलत यतजभचक तय नष्वभ गक कयभतजप्लन दभअबगकभ या तजभ धबथ धम ाबपभ तजझ ाभभि'बदयगत गक०।

तजभ नयकउभि'कितचषुक तजप्ल बधबथ बलम अबकतक प्त बकष्मभ। क्षत भहउयकभक गक, मझबलमप्लन लबपभम जगर्षतिथ। क्षत प्लकषकतक तजभ ायअगक दभ भलतष्वभथि यल न्यम बलम अकगक। तजबत'क धजथ प्त'क ब जबचम उषी'तय कधबयिध ायच कय ाबलथ। क्षत मयभकल'त भित गक तबपभ बलथ अचभमप्त।

धजबत प्त अकभक मयधल तय प्त तजबत तजभ नयकउभि'अबचभक लयतजप्लन बदयगत धजबत थयग मय, दगत अबचभक भखभचथतजप्लन बदयगत धजय थयग बचिभबमथ बचभ। थयग'चभ जगबल। थयग बचभ तजभ यदवभअत या न्यम'क यिखभ बलम उबिल ाचक तजभ खभचथ दभनप्ललप्लन। ल्यलभ या तजबत चभत्रगष्वभक उभचायकबलअभ। क्षत वगकत ष्का

दभअबगकभ धम'चभ कप्ललभचक ष्विप्लन प्ल ब ार्भि'ल धयचमि, धम'चभ यिअपभम प्लतय तजप्लप्लन लय यलभ धयगमि यिखभ गक ष तजभथ चभर्षि पलभध गक अकउभितभथि, प्लकष्मभ बलम यगत। ायलकभत्रगभलतथि, धम अबल'त ष्वनप्लभ न्यम यिखप्लन गक कप्लअभ तजभचभ'क लयतजप्लन बदयगत गक तजबत भकअबउभक जप्ल बततभलतप्यल। ज्म पलयधक भखभचथ तजयगनजत, धयचम, ष्वगकिभ, बलम मभमभ। तजभ नगर्षति तजबत अचभबतभक धप्तजप्ल गक, बलम तजभ लयचबअथि या

यगच अयलमप्टाप्यलबिचभबितप्यलकजषुक, ऋपभ तजभ गलाषतिभचभम यिखभ या न्यम ायच गक प्ल
तजभ नयकउभिजिबचम तय बअअभउताँचक यगच उभचकउभअतष्वभ, प्त मयभकल'त ऋपभ कभलकभ।

६ कजयगमि कबथ बत तजष्क उयप्लत तजबत ६'५ लयत कगननभकतप्लन तजबत उभयउभि धजय
जभबच तजभ तचगभ नयकउभिबलम झदचबअभ प्त धप्तज बार्िकप्लअभचप्तथ बचभल'त चभर्बाधि
कबखभम। ६ जयलभकतथि दभष्भिखभ तजबत *तजभथ दभष्भिखभ* बलम बचभ प्ल तजभ ाकषथि या न्यम।

धजबत ६'५ मभकअचप्लन प्क तजभ कयगा(अचगकजप्लन प्लतभचलबिषिभ ऋबलथ या तजयकभ
दभष्भिखभचक बचभ कतर्षींष्विप्लन। त्जभष्व नगषति जबक तचबलकायचभम तजभ यिखभ बलम नचबअभ
या तजभ नयकउभिप्लतय ब उभचायचबलअभ(अभलतभचभम, ऋचप्त(दबकभम भहउभचषभलअभ। त्जभथ
दभनप्ल तय धयलमभच ष न्यम कतर्षींयिखभक तजझ षिभ जभ मष्म तजभ ऋभलत तजभथ
गलमभचकतययम तजभ नयकउभिबलम दभष्भिखभम प्त। त्जभथ यियप बत तजभ कप्लक तजभथ
अयप्त बक दभष्भिखभचक बक चभबकयलक ायच न्यम तय दभ गलभलतजगकभम बलम कदष्वबभिलत
तयधबचम तजझ। त्जभथ बचभ अयलखप्लअभम तजभथ अबल'त ऋबकगचभ गउ तय न्यम'क
भहउभअतबतप्यलक बलम धयलमभच ष तजभथ 'दभष्भिखभम भलयगनज' यच उभचजबउक मष्मल'त
चभर्बाधि दभष्भिखभ बत बार्िधजभल तजभथ तजयगनजत तजभथ मष्म।

त्जभ कभम तचगतज प्क तजबत ऋबलथ *नभलगप्लभ* ऋजचषक्तप्लक ष्विभ तयचभलतभम, मभाभबतभम
ष्विभक, लयत दभअबगकभ या तजभ नयकउभि, दगत दभअबगकभ या तजभ धबथ तजभष्व नगषति
जबक मष्कतयचतभम तजभ अबिचप्तथ या तजभ नयकउभाी धजभल तजभथ चभभम कअचप्लतगचभ तजभथ
कभभ यलथि तजभष्व कप्लक बलम ाबषिचभक। भ्वभचथ कभचयल प्क बल प्लमष्मक्तभलत ९बलम
कजकभ यल उचभभअजभचक धजय उचभभअज धप्तज तजबत बक तजभष्व ऋप्ल प्लतभलतप्यल०। त्जभ
कउभअतबअगबिच धयलमभच या तजभ कतयचथ नभतक यिकत बलम ायचनयततभल।

कबखिबतप्यल प्क *लयत* बदयगत उभचायचबलअभ। क्ष्त लभखभच धबक, लभखभच धर्षींदभ, बलम
लभखभच अबल दभ/ धम अबल मय लयतजप्लन तय उगत यगचकभखिभक बत तजभ भिखभिया न्यम,
तय ऋपभ यगचकभखिभक ाप्त ायच जष्क उचभकभलअभ। *धम बिअप न्यम'क उभचाभअत लबतगचभ/ धम*
बचभ षिभ न्यम, अचभबतभम तय ऋबनभ ज६, दगत दथ मभाप्लप्टाप्यल धभ बचभ *भिकक* तजबल न्यम,
बलम न्यम पलयधक प्त। त्जबत'क धजथ जष्क कयगितप्यल धबक ढकगक, *लयत थयगा*

क्ष्त'क बदकगचम तय तजप्लप धभ अबल दचष्मनभ तजबत नबउ यच ार्ीतजबत खयष्म दथ मयप्लन
तजष्क यच लयत मयप्लन तजबत। न्यम लभखभच भिबचलक बलथतजप्लन लभध बदयगत थयग धजभल
थयग ाबषींज्भ'क पलयधल थयग बार्िबयिलन बलम कतर्षींयिखभम थयग चप्नजत धजभचभ थयग
धभचभ बलम बचभ। च्कबलक छस्ड कबथक प्त दभकतस्'न्यम कजयधक जष्क यिखभ ायच गक प्ल
तजबत धजषभि धभ धभचभ कतर्षींकप्ललभचक, ऋजचषक्त मष्मम ायच गक।' मष्म थयग अबतअज
तजबतरू *धजषभि धभ धभचभ कतर्षींकप्ललभचक/ थयग* मय लयत लभभम तय उभचायच बत ब

कगााष्भलत भिखभितय उचयम न्यम प्लतय यिखप्लन थयग। क्ष थयग नष्वभ तजबत कयभ
तजयगनजत, प्त'क चभबिथि नययम लभधक। न्यम प्क लभखभच मष्कबउउयप्लतभम धप्तज थयग,
दभअबगकभ ज्भ लभखभच जबक ाकिभ भहउभअतबतप्यलक या थयगच दभजबखष्यच। न्यम जबक
यिखभम थयग बिबियिलन। यच न्यम कय यिखभम तजभ धयचमि, तजबत जभ नबखभ जष्क यलथि
कयल, तजबत धजयभखभच दभभिखभक प्ल जष कजयगमि लयत उभचष्कज दगत जबखभ भतभचलबि
षिभ" ९व्यजल घस्जट०।

ध्म अबल दयषितजष्क मयधल तय तधय तजयगनजतक। क्बखिबतप्यल—दभचकजष्ट प्ल न्यम'क
ाकषिथि—अबललयत दभ भबचलभम। क्ष्त अबल यलथि दभ चभअभष्वभम, दथ ाप्तज ९दभषिा०। न्यम
याभचक प्त दभअबगकभ जभ प्क नचबअष्यगक बलम यिखप्लन। त्जभचभ प्क लय यतजभच चभबकयल,
लयच अबल तजभचभ दभ।

एबचत क्ष्क्ष् ययिधप्लन ढकगक

ऋजवतभच भ्जजतस्

ध्जवत'क म्फकअष्जभिकजष्ज

तजभ नयकउभिष्क फ्लतभलमभम तय दभ तचबलकायकबतष्खभ। ब्लथयलभ धजय जबक झदचबअभम तजभ नयकउभिष्क ब लभध अचभबतष्थलस तजभ यमि जबक उबककभम बधबथ, दभजयमि तजभ लभध जबक अफभ” ९६ ऋयच छस्झठ०। ध्जवत मयभक तजवत बअतगर्बाथि यियप ष्थिभरू

थ्यग ऋथ चभअर्बाथितजभ बलकधभच तय तजष्क त्रगभकतष्थल। भ्बचष्थिच ६ कबष्म तजवत ब म्फकअष्जभि धबक ब ाययिधभच—कउभअष्जअर्बाथि ब ाययिधभच या ढकगक। ६ मभाष्लभम ाययिधष्लन” बक ष्ठबतष्लन यच ष्ठनष्लन ढकगक। द्यभष्लन अयलायकभम तय तजभ ष्ठनभ या ढकगक” ष्क यगच गतिष्ठवतभ मभकतष्थ ९च्य उस्दढस ६ ऋयच घस्झडस ऋयिघस्झण०।

इगच न्यतष्खभ ायच ष्ठबतष्लन ढकगक ष्क लयत तय ऋपभ न्यम यिखभ गक कय जभ'िभित गक फ्लतय जभबखभल। न्यम बचिभबमथ यिखभम भबअज या गक धजषभि धभ धभचभ थभत कष्ललभचक” ९च्य छस्ड० बलम धभचभ न्यम'क भलझष्भक” ९च्य छस्झण०। ध्म नभत तय जभबखभल—धभ दभअफभ उबचत या न्यम'क ाकषथि—धजभल धभ दभष्थिखभ तजभ नयकउभाी इल यगच यधल धभ बचभ यिकत, फ्ल लभभम या ब कबखष्थच णीगपभ झढस्झण०, बष्थिलबतभम ाचक न्यम ९भ्जज द्दस्झड०। ध्जभल तजवत धबक यगच कष्तगबतष्थल, न्यम यिखभम गक। ज्भ मष्मल'त धबष्त गलतष्थिधभ अभिबलभम गउ यगच बअत तय यिखभ गक।

इगच न्यतष्खभ ायच ष्ठबतष्लन ढकगक ष्क बकिय लयत तय पभभउ न्यम यिखष्लन गक कय धभ'ि दभ कबखभम फ्ल तजभ भलम। तजवत धजष्जअ अबललयत दभ बअजष्थिखभम दथ उभचायकबलअभ अबललयत दभ यिकत दथ उभचायकबलअभ। कबखिबतष्थल जबक लयतजष्लन तय मय धष्तज यगच यधल धयचतज यच ऋचष्त। क्षत जबक भखभचथतजष्लन तय मय धष्तज धजवत ककभयलभ—ढकगक—मष्म ायच गक। ायच यगच कबपभ न्यम ऋमभ जष् तय दभ कष्ल धजय पलभध लय कष्ल, कय तजवत फ्ल जष् धभ ऋजजत दभअफभ तजभ चष्जजतभयगकलभकक या न्यम” ९६ ऋयच छस्दझ०। ध्म अबल तबपभ लय अचभमष्त ायच कबखिबतष्थल। ढकगक नभतक बार्थितजभ अचभमष्त।

तजष्लपष्लन ऋभिबचथि ब्दयगत म्फकअष्जभिकजष्ज

ध्म लभभम तय तजष्लप अबचभार्गाथि ब्दयगत जयध बार्थितजवत बउउष्थिक तय म्फकअष्जभिकजष्ज।

द्यभअबगकभ या तजभ उभचायकबलअभ तचबउ ६ तबपिभम ब्दयगत भबचष्थिच, धभ लभभम तय जबखभ ब अभिबच नचबकउ या तजभ ाबअत तजवत कबखिबतष्थल बलम म्फकअष्जभिकजष्ज बचभ लयत तजभ ककभ तजष्लन। :बलथ दभष्थिखभचक गलअयलकअष्थगकथि दभनष्ल तय बमम तजभष्च यधल धयचपक

यच उभचायकबलअभ तय तजभ नयकउभिदिभअबगकभ या नगषति ायच तजभष्व कष्ल। त्जभ चभकगति ष्व कउष्वस्तगबिदयलमबनभ, लयत तजभ बदगलमबलत षिभ अकगक धबलतक गक तय जबखभ ९व्यजल ज्ञण्स्ज्ञण्स् इ ऋयच ज्ञस्छस भ्उज घस्दण०।

क्वखिबतष्यल ष्व ब नषत नष्वभल तय गक दथ न्यम धजभल धभ दभषिखभ तजभ नयकउभाी क्षत ष्व गलमभकभचखभम। ल्भखभचतजभभिकक, न्यम याभचक ष्त तय गक मभकउष्तभ यगच कष्ल बलम जयकतष्षित्थ तयधबचम जष। म्फअषुभिकजषु ष्व कयभतजष्लन धभ मय बक ब चभकगति या दभषिखष्लन तजभ नयकउभाी धभ षुतबतभ अकगक तय कजयध यगच यिखभ ायच जष बलम ायच न्यम। अकगक धबक तजभ गतिष्वतभ ष्वनभच या न्यम, कय धभ धबलत तय ष्विभ तजभ ककभ धबथ।

त्जभचभ बचभ ब यित या चभबकयलक तय ष्विभ षिभ अकगक—तय ष्विभ ब जयथि षिभ। भ्वचलष्लन न्यम'क यिखभ ष्वल'त यलभ या तजझ। क्वखिबतष्यल मयभकल'त अयकत गक बलथतजष्लनस ष्त'क चभभ ायच बाँधिजय दभषिखभ तजभ नयकउभाी म्फअषुभिकजषु, जयधभखभच, मयभक अयकत गक कयभतजष्लन। यिधिष्लन अकगक ष्व यातभल लयत भबकथ। द्यभष्लन ब म्फअषुभि चभत्रगष्वभक ऋपष्लन अजयषभक—तय यिखभ बलम जयलयच न्यम, तय तचभबत उभयउभि ायच धजबत तजभथ बचभ—भायिध ष्वनभचक या न्यम तजबत जभ यिखभक बलम धबलतक तय दचष्लन ष्लतय जष्व ाकषिथ तजचयगनज तजभ नयकउभाी

त्जष्लप बदयगत अकगक'क यधल षिभ। क्षत धबकल'त भबकथ। ब्क तजभ द्यषुभि कबथक, ऋजचष्वत बकिय कगाभचभम ायच थयग, भिबखष्लन थयग बल भहकउभि, कय तजबत थयग ऋजत ायिधि ष्ल जष्व कतभउक" ९ज्ञ एभत द्दस्दज्ञ०। अकगक ष्विभम ब षिभ या कबअचषषभ। ज्भ उगत न्यम ष्वकत, ायिधिभम दथ जष्व 'लभष्नजदयच" ९भखभचथयलभ भकिभ०स्

थ्यग कजबाँयिखभ तजभ ियचम थयगच न्यम धष्तज बाँथयगच जभबचत बलम धष्तज बाँ थयगच कयगिबलम धष्तज बाँथयगच ऋष्लम। त्जष्व ष्व तजभ नचभबत बलम ष्वकत अयलभलभलत। बलम ब कभअयलम ष्व षिभ ष्त्स् थ्यग कजबाँयिखभ थयगच लभष्नजदयच बक थयगचकभाी इल तजभकभ तधय अयलभलभलतक मभउभलम बाँतजभ िबध बलम तजभ एचयउजभतका" ९ःबतत द्दस्दघट(द्धण०

अकगक ष्विभम तजष्व धबथ लयत कय न्यम धयगमि यिखभ जष यच दभ जबउउथ धष्तज जष। न्यम यिखभम अकगक बचिभबमथ, यिलन दभायचभ जभ भखभच अकभ बलम 'मष धयचपक" ९उभचायकभम० तय ागिषि'तजभ अयखभलबलत। ज्भ यिखभम अकगक 'दभायचभ तजभ ायगलमबतष्यल या तजभ धयचमि" ९व्यजल ज्ञठस्दद्ध०।

यायिधिष्लन अकगक अबल दभ जबचम। कष्लअभ लय दभषिखभच ष्व षिभ अकगक धजभल तजभथ ष्वकत दभषिखभ—बलम कष्लअभ ष्त'क वगकत जबचम तय ष्विभ षिभ अकगक अयलकष्वतभलतथि—भखभचथ म्फअषुभि लभभमक तय जबखभ ब अजबलनभ या जभबचत ९धजबत तजभ द्यषुभि अबाँकि

‘चमउभलतबलअभ’० बदयगत जष्क दभजबखष्यच। ६ पलयध ६ मष्म। त्जभचभ धभचभ तजष्लनक ६ जबम तय कतयउ मयष्लन, बलम तजष्लनक ६ जबम तय कतबचत मयष्लन। दगत लयलभ या तजबत धबक तय ँबपभ न्यम यिखभ ँभ। ञ्म बचिभबमथ यिखभम ँभ।

अकगक मष्म धजबत जभ मष्म दभअबगकभ जभ यिखभम न्यम। क्य ँगकत धभ। अकगक ष्विभम ब अभचतबष्क धबथ तय जभउि यतजभचक दभष्मिखभ ष्ल जष्क बलम न्यम’क उबिल। क्य ँगकत धभ। अकगक पलभध धजथ जभ धबक यल भबचतज—जयध जभ धयगमि मष्म ब जयचचष्दभि मभबतज यल यगच दभजबाि दगत जभ बकिय तचगकतभम न्यम’क उबिल बलम उयधभच। ञ्म धयगमि चष्कभ ाचक तजभ मभबम बलम दभ धप्तज जष्क’बतजभच यलअभ ँयचभ।

ध्म ँगकत जबखभ तजभ ककभ भतभचलबिउभचकउभअतष्खभ। त्जष्क धयचमि ष्कल’त यगच चभबि जकभ। क्ष्त’क तझउयचबचथ। त्जभ लभहत यलभ ष्क उभकबलभलत। दभअबगकभ या धजबत अकगक मष्म धभ धर्षिष्कजभचप्त भखभचबिकतष्लन षिभ ष्ल तजबत धयचमि, भिबखष्लन तजष्क यलभ दभजष्कम। त्जभ नयबि या यगच ष्विभक कजयगमि दभ तय कजयध यगच यिथबतिथ बलम नचबतप्तगमभ तय तजभ यलभ धजय कबखभम गक, बलम जभउि यतजभचक भलतभच न्यम’क ाकषथि।

ध्जबत ष धभ ाबर्षरु ध्जबत ष धभ कष्लरु ध्म धर्षि’मय दयतज। न्यम पलयधक तजबत। ञ्म पलयधक जगबलक उचभततथ धर्षि ञ्म पलयधक धजय धभ बचभ। दगत जभ बचिभबमथ यिखभम गक दभायचभ धभ जबम तजभ कञ्जितभकत ष्लतभचभकत ष्ल मयष्लन बलथतजष्लन तय यिखभ जष्क दबअप। ञ्म यिखभम गक धजभल धभ धभचभ जष्क भलझाभक—धजषभि धभ धभचभ थभत कष्कलभचक” ९च्य छस्ड०। न्यम यिखभम गक दभायचभ धभ धभचभ ष्ल जष्क ाकषथि। ध्जथ धयगमि जभ यिखभ गक भिकक, यच कतयउ यिखष्लन गक, लयध तजबत धभ’चभ ष्ल जष्क ाकषथिरु ध्जभल धभ कष्क बलम ाबर्ष, ञ्म ायचनष्खभक गक। ञ्म धबलतक गक तय दभष्मिखभ तजबत बलम नभत दबअप तय ष्तबतष्लन अकगक।

ध्जथ िष्खभ िष्पभ अकगकरु

६ कबष्म ब ँफभलत बनय तजबत तजभचभ बचभ ब यित या चभबकयलक तय ष्विभ षिभ अकगक, दगत भबचलष्लन न्यम’क यिखभ ष्कल’त यलभ या तजझा ध्जबत बचभ तजयकभ चभबकयलकरु

ष्चकत, कष्क ष्क कभाि(मभकतचगअतष्खभ बलम जबचक लयत यलथि गक, दगत तजयकभ बचयगलम गक। क्ष्ल ँथ यधल भहतभलमभम ाकषथि ६’खभ कभभल तजभ भाभअतक या बअियजयष्कि, मचगन बममष्अतष्थल, बलम ष्लाष्मभप्तिथ। क्ष्त’क यदखष्यगक तजबत तजभकभ तजष्लनक मभकतचयथ ष्विभक। क्ष्त कजयगमि दभ भत्रगबिथि यदखष्यगक तजबत तजभ तजष्लनक तजभ धयचमि—तजभ गलदभष्मिखष्लन अगतिगचभ—याभचक ायच उभिबकगचभ बलम कभाि(नचबतषष्अबतष्थल बचभ तझउयचबचथ बलम जबखभ लय भलमगचष्लन खबगिभ। त्जभ अगतिगचभ तभाकि गक तय ‘ष्विभ षिभ’ तय नचबतषथ यगच यधल

‘जबउउल्लभकक’ चभनबचमभिकक या तजभ ँष्कभचथ यगच मभअष्कष्यलक अचभबतभ। क्षत याभचक लय भतभचलबिउभचकउभअतष्वभ। क्षत दभअपयलक गक तय ष्विभ यलथि ायच तजभ लयध। त्जभचभ ष्क लय जप्नजभच अबाँल्लिन। त्जभ द्यध्दभि भहउयकभक तजष्क ँल्लमकभत ायच धजबत ष्क ष्कर-

म्य लयत यिखभ तजभ धयचमि यच तजभ तजल्लनक ल्ल तजभ धयचमि। क्ष बलथयलभ यिखभक तजभ धयचमि, तजभ यिखभ या तजभँबतजभच ष्क लयत ल्ल जष।ँयच बाँितजबत ष्क ल्ल तजभ धयचमि—तजभ मभकष्वभक या तजभ ाभिकज बलम तजभ मभकष्वभक या तजभ भथभक बलम उचष्मभ या षिभ—ष्क लयत ाचय तजभँबतजभच दगत ष्क ाचय तजभ धयचमि। ल्लम तजभ धयचमि ष्क उबककल्लन बधबथ बयिलन धप्तज ष्क मभकष्वभक, दगत धजयभखभच मयभक तजभ धर्षीया न्यम बदष्मभक ायचभखभच। ९३ व्यजल दस्झछ(झठ०

कभअयलम, बलम ल्ल ँबलथ चभकउभअतक तजभ यउउयकष्तभ या तजभ ाष्ककत, ष्विल्लन ब नयमथि षिभ दभिककभक यतजभचक। त्जभ तचगतज ष्क तजबत तजभ धबथ धभ ष्विभ बलम तजल्लप भप्तजभच दभिककभक यतजभच उभयउभि यच अगचकभक तजझ। ँकगक कभचखभम उभयउभि बलम धबक ब दभिककल्लन तय तजझ। एगचकगल्लन ब षिभकतथभि मचष्वभल दथ कभाँिनचबतष्षभतष्यल बलम कभाँि(बदकयचउतष्यल ष्कल’त ागाँिल्लिन। भ्खभचथ कगउभच ँबचपभत तबदयिष्म याभचक भहकउभिक या तजबत चभबप्तिथ। द्यभिककल्लन उभयउभि लयत यलथि चभाभिअतक ँकगक, दगत भिबमक तय उभचकयलबाँिगाँिभलत। थ्यगच षिभ ँबततभचक धजभल ष्क ष्विभम ल्ल कभचखष्षभ तय यतजभचक।

त्जष्वम, ब नयमथि षिभ बाँियिधक गक तय दभ ब अयलकष्कतभलत धप्तलभकक ायच तजभ नयकउभाँि क्ष उभयउभि यियप बत यगच ष्विभक बलम मयल’त कभभ बलथ मष्कतल्लअतष्यल ाचय तजभ गलदभभिखल्लन धयचमि, बलम मयल’त कभभ ब षिभ ष्विभम ल्ल कभचखष्षभ या यतजभचक, तजभथ धयल’त ाल्लम तजभ नयकउभाँिदभभिखबदभि ९यच बत दभकत तजभथ’दिभ अयलागकभम०। त्जभथ धर्षीकभभ यगच ष्विभक बक ब अयलतचबमष्षअतष्यल या तजभ ँभककबनभ या ँकगक। क्षल यतजभच धयचमक, उभयउभि धर्षीभहउभअत गक तय ष्विभ षिभ ँकगक, तजभ उभचकयल धभ कबथ यिखभक तजझ। त्जबत’क लयत गलचभबकयलबदभि। त्जभ बतिभचलबतष्वभ ष्क जथउयअचष्कथ, बलम लय यलभ बउउचभअष्षतभक जथउयअचष्कथ।

ीष्वल्लन ब नयमथि षिभ ष्कल’त बदयगत भबचलल्लन ब उबिअभ ल्ल जभबखभल। क्षत’क लयत बदयगत उगततल्लन न्यम ल्ल यगच मभदत दभअबगकभ या तजभँकउष्वप्तगबप्तिथ उयल्लतक’ धभ’खभ चबअपभम गउ। एबककबनभक षिभ तजभकभ जबखभ बल बतियनभतजभच मषाभचभलत ायगकर-

६ बउउभबितय थयग तजभचभायचभ, दचयतजभचक, दथ तजभ ँभचअष्षक या न्यम, तय उचभकभलत थयगच दयमष्षक बक ब ष्विल्लन कबअचष्षभ, जयथि बलम बअअभउतबदभि तय न्यम, धजष्षज ष्क थयगच कउष्वप्तगबिधयचकजषु। म्य लयत दभ अयलायकभम तय तजष्क

धयचमि, दगत दभ तचबलकायचभम दथ तजभ चभलभधबिया थयगच ँल्लम, तजबत दथ तभकतल्लन थयग ँबथ मष्कअभचल धजबत ष्क तजभ धर्षिया न्यम, धजबत ष्क नययम बलम बअअभउतबदभि बलम उभचाभअत। ९च्य ङदस्झ(द०

द्यगत न्यम'क ष्क ायगलमबतष्यल कतबलमक, दभबचल्लन तजष्क कभबस्त्तजभ ियचम पलयधक तजयकभ धजय बचभ जष्क," बलम, िभत भखभचथयलभ धजय लकभक तजभ लकभ या तजभ ियचम मभउबचत ाचय ष्लष्रगप्तथा" ल्यध ष्ल ब नचभबत जयगकभ तजभचभ बचभ लयत यलथि खभककभकि या नयमि बलम कषखभच दगत बकिय या धययम बलम अबिथ, कयभ ाच जयलयचबदभि गकभ, कयभ ाच मष्कजयलयचबदभि। तजभचभायचभ, ष बलथयलभ अभिबलकभक जष्कभाि ाचय धजबत ष्क मष्कजयलयचबदभि, जभ धर्षि'दभ ब खभककभाियच जयलयचबदभि गकभ, कभत उबचत बक जयथि, गकभागितय तजभ ँबकतभच या तजभ जयगकभ, चभबमथ ाच भखभचथ नययम धयचप। ९द ः दस्झ(द३०

क्य ष तजभचभ ष्क बलथ भलअयगचबनझभलत ष्ल ःजचष्कत, बलथ अकायचत ाचय यिखभ, बलथ उबचतष्षउबतष्यल ष्ल तजभ कउष्यप्त, बलथ बाभअतष्यल बलम कथउबतजथ, अफउभितभ ँथ वयथ दथ दभल्लन या तजभ ककभ ँल्लम, जबखल्लन तजभ ककभ यिखभ, दभल्लन ष्ल गार्षि'बअअयचम बलम या यलभ ँल्लम। म्य लयतजल्लन ाचय कभािष्किज कदप्तष्यल यच अयलअभप्त, दगत ष्ल जगफष्तिथ अयगलत यतजभचक ँयचभ कष्लष्षअबलत तजबल थयगचकभखिभक। िभत भबअज या थयग यियप लयत यलथि तय जष्क यधल ष्लतभचभकतक, दगत बकिय तय तजभ ष्लतभचभकतक या यतजभचक। ज्वखभ तजष्क ँल्लम कयलन थयगचकभखिभक, धजष्षज ष्क थयगचक ष्ल ःजचष्कत ढकगक, धजय, तजयगनज जभ धबक ष्ल तजभ ाचय या न्यम, मष्म लयत अयगलत भत्रगबष्तिथ धप्तज न्यम ब तजल्लन तय दभ नचबकउभम, दगत झउतष्षम जष्कभाि, दथ तबपल्लन तजभ ाचय या ब कभचखबलत, दभल्लन दयचल ष्ल तजभ ष्पिभलभकक या ँभल। ब्लम दभल्लन ायगलम ष्ल जगबल ाचय, जभ जगदभिम जष्कभाि दथ दभअफल्लन यदभमष्ललत तय तजभ उयल्लत या मभबतज, भखभल मभबतज यल ब अचयकक। ९एजर्षि'दस्झ(ड०

तजभकभ उबककबनभक नष्वभ गक कयभ ष्मभब या जयध धभ कजयगमि ष्विभ, दगत धभ कतर्षि' जबखभल'त नयततभल तय तजभ कउभअष्षक या मष्कअष्षभिकजष्ष। ज्यध मयभक ब मष्कअष्षभि ष्विभरू धजबत मयभक ब मष्कअष्षभि मयरू'यचतगलबतभथि, ढकगक बलम जष्क यचष्लबि मष्कअष्षभिक, तजभ ाचकत ःजचष्कतष्ललक, ँमभ तजबत अभिबच। ढकगक लभखभच तयमि जष्क ायिधभचक तय मय कयभतजल्लन जभ मष्मल'त मय जष्कभाि-बलम कजयधभम तजझ जयध तय मय ष्त। तजभथ ष्ल तगचल ायिधभम जष्क भहकउभि बलम तबगनजत यतजभचक तय मय तजभ ककभ ष्ल तजभ भबचथि मबथक या तजभ ाभिमनल्लिन अजगचअज।

ऋजवतमयम ललम

धजवत मयमक ब मष्कअष्कमि मयरु

क्षत ऋजवत कगचउचष्कम थयग, दगत ढकगक मष्कल'त अयकबलम जष्क मष्कअष्कमि तय मय तजवत ऋबलथ तजष्कनक। जष्क खष्कष्यल ायच यिखष्कन न्यम बलम यतजमचक धबकल'त अयउष्कितभम। दगत तजम तजष्कनक जम मष्क अयकबलम तजझ तय मय बचम उचयायगलम बलम षिम(अजबलनष्कन धजमल उगत ष्लतय उचबअतष्कम। धम'ष्कितबचत धष्कतज तजम ऋकत षुयचतबलत उयष्कत या दमष्कन ब मष्कअष्कमि।

मष्कअष्कमि ियखम न्यम, तजमष्क लमष्कजदयच, बलम भवअज इतजमच

धम बचिमबमथ पलयध जयध ढकगक कगकम गउ ब षिम मममष्कअवतभम तय न्यम। तजम नचमबतमकत अयकबलमक धमचमर-

थयग कजबष्कियिखम तजम ियचम थयगच न्यम धष्कतज बष्कियिखम जमबचत बलम धष्कतज बष्कियिखम कयगिबलम धष्कतज बष्कियिखम ऋष्कम। तजष्क षक तजम नचमबत बलम षकत अयकबलममलत। बलम ब कमअयलम षक षिम ष्तर थयग कजबष्कियिखम थयगच लमष्कजदयच बक थयगचकमि। इल तजमकम तधय अयकबलममलतक ममउमलम बष्कितजम िबध बलम तजम एचयउजमतक। ९:बतत द्दस्घट(द्धण०

ढकगक मष्क तजमकम तजष्कनक। जम तयमि जष्क मष्कअष्कमि, ँ मय बक तजम'बतजमच जबक अयकबलममम ऋम, कय तजवत तजम धयचमि ऋबथ पलयध तजवत ँ यिखम तजम'बतजमच" एव्यजल झद्धस्घज्ज०। ज्यध मष्क ढकगक कजयध जम यिखम न्यम, जष्क'बतजमचरु जम यदमथम न्यम। जम ागिष्किम न्यम'क उबिल ायच जष। जम बकिय तयमि तजझ, ँ तजम'बतजमच जबक यिखम ऋम, कय जबखम ँ यिखम थयग" एव्यजल झछस्द०। ढकगक बकपमम जष्क मष्कअष्कमि तय मय तजम ककम, बक जष्क अयकबलतक यल तजम तधय नचमबतमकत अयकबलममलतक ऋपम अभिबच।

ढकगक धमलत ागचतजमच दथ गकष्कन जषकमि बक बल म्हकउमि। जम तयमि जष्क मष्कअष्कमि तय यिखम म्भअज यतजमच बक जम जबम यिखम तजझ। धजमल तजमथ मष्क तजवत, तजमथ'म दम यदमथष्कन जष बलम उमिबकष्कन न्यम। जम कबष्क तय तजझर-

नचमबतमच यिखम जबक लय यलम तजबल तजष्क, तजवत कयमयलम बिथ मयधल जष्क षिम ायच जष्क ाचष्कलमक। थयग बचम ऋथ ाचष्कलमक ष थयग मय धजवत ँ अयकबलम थयग। ल्य यिलनमच मय ँ अबष्कियिखम कमचखबलतक, ायच तजम कमचखबलत मयमक लयत पलयध धजवत जष्क ऋकतमच षक मयष्कनस दगत ँ जबखम अबष्कियिखम थयग ाचष्कलमक, ायच बष्कियिखम

- ीयखभ ष्क लयत चभकभलतागि
- ीयखभ मयभक लयत चभवयष्भ बत धचयलनमयप्लन
- ीयखभ चभवयष्भक प्ल तजभ तचगतज
- ीयखभ दभबचक बार्ितजप्लनक
- ीयखभ दभभिखभक बार्ितजप्लनक
- ीयखभ जयउभक बार्ितजप्लनक
- ीयखभ भलमगचभक बार्ितजप्लनक

थ्यग'रितथउष्भार्थि कभभ उयप्लतक प्ल तजष्क ष्कित यल अबचमक बत ख्भिलतप्लभ'क म्बथ यच चकबलतष्भ कधबन। त्जबत'क प्लभ-धभ यगनजत तय यिखभ यगच कउयगकभ यच तजबत उभचकयल धभ जयउभ ऽप्लजत दभअकभ यगच कउयगकभ। द्यगत ज्ञ ऋयच ज्ञघस्द्द(ठ ष्कल'त चभार्थि बदयगत चकबलअभ। त्जष्क ष्क तजभ धबथ धभ कजयगमि तचभबत उभयउभि प्ल नभलभचबार्ि ध्जभतजभच तजभथ चभअयनलष्भ ष्त बक यिखभ ष्क ष्चचभभिखबलत। न्यम धर्षिकभभ बलम पलयध।

क्यभ या तजयकभ कतबतझभलतक लभभम तय दभ चभभम प्ल अयलतभहत या यतजभच कतबतझभलतक प्ल तजभ ष्कित। 'यच भहकउभि, 'यिखभ दभभिखभक बार्ितजप्लनक'' गकत दभ दबबिलअभम धप्तज 'यिखभ चभवयष्भक प्ल तचगतज।' ध्भ अबललयत ष्कयबितभ 'यिखभ दभभिखभक बार्ितजप्लनक'' तय अयलअगिमभ यिखभ दभभिखभक। बकिभ यच भखर्षितभबअजप्लन। क्ल ष्पिभ ऽबलभच, 'यिखभ जयउभक बार्ितजप्लनक'' मयभकल'त चभाभच तय जयउप्लन। यच भखर्षिबनबप्लकत ककभयलभ। द्यगत प्ल नभलभचबार्ि, तजभ ष्कित ष्क भबकथ तय गलमभचकतबलम-बलम ब मबर्षि अजबार्िभिलनभ तय ष्चिभ यगत।

इलभ ऽयचभ उयप्लत दभायचभ ऽयखप्लन यल। क्त'क अचगअष्भितय चभबर्षिभ तजबत दबकअर्षिभ भखभचथतजप्लन तजबत। यार्थिधक प्ल धजबत मष्कअष्भिकजष्ठ ऽभबलक भहतभलमक। यच तजष्क। ष्कत अकबलम या अकगकस्'बक ६ जबखभ यिखभम थयग, थयग बकिय बचभ तय यिखभ यलभ बलयतजभच। द्यथ तजष्क बार्िउभयउभि धर्षिपलयध तजबत थयग बचभ ऽथ मष्कअष्भिक, ष थयग जबखभ यिखभ। यच यलभ बलयतजभच'' ९व्यजल ज्ञघस्द्द(घछ०। ीयखप्लन भबअज यतजभच-यिखप्लन उभयउभि-ष्क तजभ अभलतचबार्िउयप्लत या यचभलतबतप्यल। यच तजभ यतजभच तजप्लनक मष्कअष्भिक मय ९उचबथ,। बकत, नष्चभ,। यार्थिधकजष्ठ, भतअ।०। बार्ितजभकभ यतजभच तजप्लनक बचभ भहउचभककप्यलक या तजष्क। गलमकभलतबार्िअकबलम।

मष्कअष्भिक त्वपभ ऋबचभ या भ्बअज इतजभच

त्जष्क भझिभलत या मष्कअष्भिकजष्ठ ष्क बल यगतनचयधतज या यिखप्लन यलभ बलयतजभच। त्वपप्लन अबचभ या भबअज यतजभच ऽभबलक दभप्लन प्ल बलम ल्गचतगचप्लन अकगलप्लथ।

बलम न्यचभ उभयउभि अकभ तय झदचबअभ तजभ नयकउभिः तजभ मबथक ायिधिल्लन एभलतभअयकत ९अतक दस्झ(द्ध०, तजभथ दभअकभ उबचत या ब नचयधिल्लन अयगलप्तथ तजबत धयगमि दभ अबाभिम तजभ 'अजगचअज' ९ल्ल तजभध्व अबकभ, तजभ यलभ बत धचगकबझि०। क्ल तजभ ल्मध त्मकतकभलत तजष्क तभक मष्मल'त चभाभच तय ब दगषमिल्लन यच बल यााष्मिः यचनबलष्मबतष्यल। त्जभ ल्मध त्मकतकभलत तभाकि गक तजबत तजभ अजगचअज ल्ल धचगकबझि धबक लयतयचष्यगकथि उययच। त्जभथ मष्मल'त जबखभ ब दगषमिल्लन तय त्भत ल्ल ९बलम तजभचभ धभचभ तजयगकबलमक या लभध दभभिखभचकस अतक दस्झ, द्दठस छस्झद्ध०। त्जभथ मष्मल'त जबखभ बलथ यााष्मिःभिनबि कतबतगक, कय दभभिखभचक धभचभ उभचकभअगतभम ९अतक घस्झ(द्दस्झस छस्झठ(द्ध०।

क्ष 'तजभ अजगचअज' धबकल'त बदयगत ब दगषमिल्लन यच बल यचनबलष्मबतष्यल तजबत जबम भिनबि कतबतगक, धजबत मष्म ल्ल त्भबलरू ज्यध मष्म तजभ ायिधभचक या धचगक कगकतबल्ल तजझकभखिभकरू त्जभथ ायचभम ब तप्नजत, कभाकि(कबअचषमिल्लन अयगलप्तथ। त्यय यातभल ल्ल न्यमभचल अजगचअजभक धभ गकभ तजभ धयचम अयगलप्तथ तय मभकअचध्दभ कयभतजल्लन न्यचभ कष्विच तय ब नचयगउ या उभयउभि धजय कजबचभ बल ल्लतभचभकत-षिभ दभिल्लन ाबलक या ब कउयचतक तभक यच त्गतगबि(कगउउयचतभचक या ब नययम अबगकभ। त्जबत ाकि ाच कजयचत या धजबत ल्मध त्मकतकभलत अयगलप्तथ धबक। त्जभ ल्मध त्मकतकभलत अजगचअज अयगलप्तथ धबक ब ाकषि।

धजबत'क तजभ मषाभचभलअभ दभतधभभल ाकषि बलम ब नचयगउ या उभयउभि धजय दयलम तयनभतजभच दभअबगकभ या ब त्गतगबि(ल्लतभचभकतरू ियतक या तजल्लनक। धयगमि थयग भहउभअत कयभयलभ तय नष्वभ थयग न्यलभथ तय उबथ थयगच चभलत यच नचयअभचषभक वगकत दभअबगकभ थयग षिभम तजभ ककभ दबकभदबि(तभकरू धयगमि थयग भहउभअत कयभयलभ तय नष्वभ थयग ब वयद यच ाह थयगच अबच वगकत दभअबगकभ थयग खयतभम ायच तजभ ककभ उभचकयल, यच चबल ल्ल तजभ ककभ छ् चबअभ तय चबष्कभ न्यलभथ ायच ब अबगकभरू झा अयगचकभ लयत। द्यगत थयग धयगमि भहउभअत जभउि ाचक ाकषि त्झदभचक ९यच बत भिबकत तजबत'क तजभ धबथ ाकषि-दयियम चभबितष्यलक-ष्क कगउउयकभम तय धयचप०।

त्जबत'क धजबत तजभ भबचथि अजगचअज धबक षिभ। ज्भचभ'क ब नडिउकभस्-

कय तजयकभ धजय चभअभष्वभम जष्क धयचम धभचभ दबउतष्मभम, बलम तजभचभ धभचभ बममभम तजबत मबथ बदयगत तजचभभ तजयगकबलम कयगकि। ल्लम तजभथ मभखयतभम तजझकभखिभक तय तजभ बउयकतभिक' तभबअजल्लन बलम तजभ ायिधकजष्क, तय तजभ दचभबपल्लन या दचभबम बलम तजभ उचबथभचक। ल्लम बधभ अकभ गउयल भखभचथ कयगि, बलम त्बलथ धयलमभचक बलम कल्लक धभचभ दभिल्लन मयलभ तजचयगनज तजभ बउयकतभिक। ल्लम बि(धजय दभभिखभम धभचभ तयनभतजभच बलम जबम बि(तजल्लनक ल्ल

अक्रयल। ब्लम तजभथ धभचभ कभाष्लिन तजभष्व उयककभककष्यलक बलम दभयिलनष्लनक
 बलम मष्कतचष्दगतष्लन तजभ उचयअभभमक तय बाँि, बक बलथ जबम लभभम। ब्लम मबथ दथ
 मबथ, बततभलमष्लन तजभ तझउभि तयनभतजभच बलम दचभबपष्लन दचभबम ष्ल तजभष्व
 जकभक, तजभथ चभअभष्वभम तजभष्व ाययम धप्तज नबिम बलम नभलभचयगक जभबचतक,
 उचबष्कष्लन न्यम बलम जबखष्लन ाबखयच धप्तज बाँितजभ उभयउभि। ब्लम तजभीयचम
 बमभम तय तजभष्व लगदभच मबथ दथ मबथ तजयकभ धजय धभचभ दभष्लन कबखभम।
 ९८अतक द्रस्द्वज्ञ(द्वठ०

तजष्क उबककबनभ मयभकल'त मभकअचष्दभ अक्रगलष्क यच कयअष्वष्कि। क्ष्त मयभकल'त
 मभकअचष्दभ बलथ उयस्तिष्वअबिकथकतझ। तजभचभ'क लयतजष्लन ष्ल तजभ उबककबनभ बदयगत ब
 नयखभचलभलत यच तजभ क्तबतभ नष्वष्लन मष्वभअतष्यल यच गकष्लन अयभचअष्यल ायच तजभ
 दभजबखष्यच थयग कभभ। क्ष्त धबक भलतष्वभथि खयगिलतबचथ। क्ष्त मभकअचष्दभक तजभ दभजबखष्यच
 या ब जभबतिजथ, लयकबािकषथि। कषभिक ाभत तजभ लभभमक या तजभष्व ाझदभचक। तजष्क यलभ
 वगकत जबउउभलभम तय अयलकष्कत या तजयगकबलमक या उभयउभि।

तजष्क ष्क ब उष्ततगचभ या धजबत मष्कअष्वभिक मय। तजभथ लगचतगचभ अक्रगलप्तथ। तजभथ यिखभ
 यलभ बलयतजभच बलम कगउउयचत यलभ बलयतजभच षिभ ब ाकषथि धयगमि मय। तजबत ाभबलक
 कजबचष्लन चभकयगचअभक। यच कयभ दभभिखभचक तजबत ाबथ ाभबल ायलभथस ायच यतजभचक
 ष्त ाबथ ाभबल तषभ, यच ब कभचखष्वभ, यच ब कपषीं द्यबकष्वअबाथि, अक्रगलप्तथ मयभक धजबत
 लभभमक तय दभ मयलभ ायच तजयकभ ष्ल तजभ अक्रगलप्तथ।

थ्यग ानजत धयलमभच, धप्तज कय ाबलथ उभयउभि ष्लखयखिभम, जयध तजष्क अक्रगलप्तथ अयगमि
 पलयध भबअज यतजभच। द्यभभिखभचक धयगमि नबतजभच तयनभतजभच ष्ल तजभ तझउभि ९धजअज
 गकगबाथि अबगकभम अयलाष्वित धप्तज तजभ द्यधष्कज भिबमभचक, दगत धबक नययम ायच
 भखबलनभष्कि० बलम ाभत ाचय जयगकभ तय जयगकभ" ९८अतक द्रस्द्वटस छस्द्वद०। तजष्क ाभबलक
 तजबत 'तजभ अजगचअज" ष्ल द्यचगकबझि, तजभ यचष्लबि ाजचष्कतष्वल अक्रगलप्तथ, धबक
 बअतगबाथि ब लभतधयचप या कर्बाभिच अक्रगलप्तभक। एभयउभि ष्ल कर्बाभिच लगदभचक धप्तजष्ल
 तजभ अक्रगलप्तथ धभचभ तजभ ाचकत ष्लिभ या कगउउयचत बलम बअपलयधभिमनभलत या लभध
 दभभिखभचक।

तजभकभ अक्रगलप्तभक धभचभ तजभ भलतचथ उयष्लतक ायच लभध दभभिखभचक। तजभ
 ाजचष्कतष्वल अक्रगलप्तथ धबक ायच उभयउभि धजय जबम झदचबअभम तजभ नयकउभाी भबअज
 अक्रगलप्तथ उबचतष्वअबतभम ष्ल तजभ मष्कअष्वभिकजष्व या ष्तक ाझदभचक बलम, ष्ल अभचतबष्ल
 धबथक, दभभिखभचक ष्ल तजभ धषभच, बिचनभच अक्रगलप्तथ। धजबत मष्व तजष्क यियप षिभरु

तजभ ाचकत तजष्लन तजबत गकगबाथि जबउउभलभम धबक तय दबउतष्वभ लभध दभभिखभचक
 ९८अतक द्रस्द्वज्ञस डस्द्वद(झघस झणस्द्वठ(द्वडस झटस्द्वछ०। द्यबउतष्वक धबक ब उगदष्वि बअत ९ष्त धबक

यदकभचखभम दथ धप्तलभककभक—यतजभच अयगलप्तथ ऋदभचक० तय षभलतषथ धप्तज ंकगक बलम जष्क ायिधभचक। क्षत कणलषभम कभखभचबितजल्लनक, कयलन तजझ तजबत थयगच कल्लक जबम दभभल ायचनष्वभल दभअबगकभ या धजबत ंकगक जबम मयलभ यल तजभ अचयकक बलम तजबत थयग लयध जबम लभध षिभ ९च्य टस्झ(द्धस द्व ऋयच छस्झठ०। द्यबउतष्क धबक तजभ ाचकत कतभउ तय भलतभचल्लन ल्लतय तजभ षिभ या तजभ अयगलप्तथ। त्जभ उभचकयलक दभल्लन दबउतष्कभम बअपलयधभिमनभम तजभष्व ाप्तज ल्ल ंकगक, बलम तजभ धप्तलभककभक बअपलयधभिमनभम तजभष्व अयगलप्तथ।

ध्जभल अयगलप्तथभक या दभभिखभचक ऋभत तयनभतजभच, तजभथ मष्कअयखभचभम लभभमक। क्ष तजभथ अयगमि ऋभत तजभ लभभमक या उभयउभि ल्ल तजभष्व कर्बाँअयगलप्तथ, तजभथ धयगमि मय कय। त्जष्क बयिधभम दभभिखभचक धजय ऋभत लभभमक तय ष्तबतभ ंकगक।ँयच तजयकभ धजय धभचभ जभउिभम, तजभथ भिबचलभम ल्लँचभबितभ” जयध तय ष्विभ षिभ ंकगक। ध्जभल लभभमक धभचभ नचभबतभच तजबल तजभ कर्बाँअयगलप्तथ अयगमि ऋभत, तजभ धष्मभच ाकषथि या दभभिखभचक धबक तजभचभ तय जभउि। क्षत धबक ायच तजष्क धष्मभच अययचमल्लबतष्यल या ऋल्लतचथ तजबत तजभ बउयकतभिक, तजभ यचणल्लबिमष्कअष्ठभिक या ंकगक धजय धभचभ भिबमभचक या तजभ भिमनल्लिन ंचगकबझि अजगचअज, बउउयल्लतभम जभउिभचकँमभबअयलक”० तय यचनबलष्कभ तजभँमबषथि मष्कतचध्दगतष्यल” ९षिभथि, या ाययम० तजचयगनजयगत तजभ भलतष्वभ अयगलप्तथ ९अतक टस्झ(ठ०।

इलभ या तजभ उचबअतष्वभक या तजभ भबचभिकत अजगचअजभक ल्ल तजष्क चभनबचम धबक तय जयमि ब ाभकत ल्ल अयललभअतष्यल धप्तज चझझदभचल्लन तजभँयचम’क क्गउउभच” ९झ ऋयच झझस्झठ(धद्ध०। त्जभँयचम’क क्गउउभच” धबक ब ऋयचष्विअभभिदचबतष्यल या तजभँबकत क्गउउभच, ध्जभल ंकगक तयमि तजभ मष्कअष्ठभिक तजबत जष्क दयमथ बलम दयियम धयगमि कययल दभ नष्वभल ायच तजझ। ंकगक तयमि तजझ तजबत नष्वल्लन जष्क षिभ धबक ब ागिषिभिलत या तजभँलभध अयखभलबलत” ९ीगपभ द्दस्द्ध०। त्जभ मभकअचष्ठतष्यल या तजभ ाभकत बत तजभँयचम’क क्गउउभच कबथक तजभ ककभ तजल्लन ९झ ऋयच झझस्द्ध०। त्जभँयचम’क क्गउउभच धबक ब धबथ तय चझझदभच धजबत ंकगक जबम मयलभ। ंकगक जबम तयमि जष्क मष्कअष्ठभिक तय मय ल्लँच चझझदचबलभ या ऋभ” ९झ ऋयच झझस्द्ध(द्ध०। क्षत धबक बकिय बलयतजभच धबथ तय ऋपभ कगचभ तजभ उययच ल्ल तजभ दभभिखल्लन अयगलप्तथ धभचभ तबपभल अबचभ या।

मष्कअष्ठभिकँभयिधकजष्व

ँभयिधकजष्व” ष्क ब लभध त्भकतकभलत धयचम तजबत मभकअचध्दभक तजभ बअतष्वप्तथ या तजभ दभभिखल्लन अयगलप्तथ। त्वपल्लन अबचभ या भबअज यतजभच ष्क उबचत या दध्दष्विबि ाभयिधकजष्व, दभअबगकभ ध्जभल दभभिखभचक ऋभत तयनभतजभच, लभभमक अबल दभ

मष्कअभचलभम बलम ऋत। त्जबत कबष्म, धम लभमम ब कजयचत मष्कअगककष्यल या भायिधकजष्क तय तबपि बदयगत यतजभच तजष्कनक मष्कअष्कभिक मय।

:बलथ ऋजचष्कतष्कलक तयमबथ भत्रगबतभ 'भायिधकजष्क' धष्कज जबखष्कन गल तयनभतजभचाँयच कगचभ मयष्कन गल तजष्कनक तयनभतजभच कतचभलनतजभलक चभबितष्कलकजष्क। भ्लवयथष्कन तजभ अकउबलथ या उभयउभि दगष्मेक दयलमक। द्यगत तजबत चभबाथि ष्कल'त दष्दष्िअबि भायिधकजष्क ष्क तजभ कभलकभ या दभअकष्कन मष्कअष्कभिक।

त्जभ दबकष्क मषाभचभलअभ दभतधभभल मयष्कन गल तजष्कनक तयनभतजभच बलम दष्दष्िअबि भायिधकजष्क ष्क तजबत भायिधकजष्क ष्कल'त वगकत बदयगत कउभलमष्कन तष्भ तयनभतजभच। ष्कत'क ऋगअज ऋचभ ष्कतभलतष्कलबी

त्जभ नयबिया भायिधकजष्क ष्क गतिष्कबतभथि 'दभअकष्कन यलभ ऋम' बचयगलम अकगक कय तजबत धम अबल 'जबखभ जष्क ऋम ष्क गक।' ष्कल यतजभचक धयचमक, तजभ नयबिया भायिधकजष्क ष्क मष्कअष्कभिकजष्क। ६ अयगउभि खभचकभक चय एजष्कितुष्कलक अबउतगचभ तजभ ष्कभबस्

इलथि भित थयगच ऋबललभच या षिभ दभ धयचतजथ या तजभ नयकउभिया ऋजचष्कत, कय तजबत धजभतजभच ६ अकभ बलम कभभ थयग यच क बदकभलत, ६ ऋथ जभबच या थयग तजबत थयग बचभ कतबलमष्कन ष्क ष्क यलभ कउष्कत, धष्कज यलभ ऋम कतचष्कलन कष्मभ दथ कष्मभ यच तजभ बष्कज या तजभ नयकउभा ९एजष्कितुष्कलक

कय ष तजभचभ ष्क बलथ भलअयगचबनझभलत ष्क ऋजचष्कत, बलथ अफायचत चय यिखभ, बलथ उबचतष्कअबतष्कल ष्क तजभ कउष्कत, बलथ बाभअतष्कल बलम कथउबतजथ, अकउभितभ ऋथ वयथ दथ दभष्कन या तजभ ककभ ऋम, जबखष्कन तजभ ककभ यिखभ, दभष्कन ष्क गार्िअअयचम बलम या यलभ ऋम। । । जबखभ तजष्क ऋम कयलन थयगचकभखिभक, धजष्कज ष्क थयगचक ष्क ऋजचष्कत अकगक। ९एजष्कितुष्कलक(६, ७)

धजबत मयभक ष्कत ऋबल तय जबखभ तजभ ऋम या ऋजचष्कत बलम तजभल तय दभ या यलभ ऋम बक ब अकगलष्कत या दभभिखभचकरु मयभक ष्कत ऋबल भखभचथयलभ दभभिखभक तजभ ककभ तजष्कनक मयधल तय तजभ बिकत मभतबष्कल ल्य। त्जभ द्यष्कभि कउभबपक या गलष्कत, लयत गलषयचष्कत। ६ दभततभच धबथ तय गलमभचकतबलम 'दभष्कन या यलभ ऋम' ष्क तजबत भखभचथ ऋदभच या तजभ अकगलष्कत ष्क उगचकगष्कन तजभ ककभ नयबस् तय दभ षिभ अकगक। त्जभ नयबिष्क जबकयलथ, लयत गलबलष्कत, ष्क उगचकगष्कन ऋजचष्कत(षिभलभकक बलम ष्कलन ष्क अकगलष्कत तयनभतजभच बक दभभिखभचक।

भ्वचथि दभभिखष्कन अकगलष्कतभक भलनबनभम ष्क ब लकदभच या बअतष्कलभक तय दगष्मे तयधबचम तजष्क नयबी त्जभथ उचबथभम, बकतभम, धयचकजष्कउभम, बलम कतगमभम तजभ

कअचषुतगचभक। कल्लअभ बरिाया तजयकभ बअतष्वस्तभक बचभ तजप्लनक मष्कअषुभिक मय
प्लमष्वष्मगबिधि बक धर्भिक तयनभतजभच, क्षित्तपि बदयगत भबअज यलभ कभउबचबतभधि बक
धभ अयलतप्लगभ।

मष्कअषुभिक एचबथ

क्षल कषुभिकत तभचक, उचबथभच ष्क तबपिप्लन तय न्यम। द्यगत तजबत लभभमक कयभ
तजयगनजत। म्यभकल'त न्यम बचिभबमथ पलयध धजबत धभ'चभ तजप्लप्लनरु ञ्भ मयभक। क्य धजथ
उचबथरु एचबथभच ष्कल'त आय प्लायकप्लन न्यम। एचबथभच ष्क ब धबथ धभ अबल कजयध न्यम
एबलम यतजभचक० तजबत धभ मभउभलम यल न्यम। क्षत ष्क ब धबथ तय भहउचभकक तजबत धभ
धबलत न्यम तय बअत, तजबत धभ बचभल'त चभथिप्लन यल यगचकभखिभक, यच तजबत धभ
अबललयत प्लम ब कयगितप्यल यगचकभखिभक। एचबथभच आयकतभचक यगच यधल कभलकभ या
मभउभलमभलअभ यल, बलम कभअगचस्तथ प्ल, न्यम बयिलभ। क्षल तजबत कभलकभ, उचबथभच ष्क
धयचकजषु। त्जभ ककभ ष्क तचगभ आय उचबथभच प्ल नचयगउक।

क्षल गीगपभ ज्ञज्ञस्त्र तजभ मष्कअषुभिक, चभाभचचप्लन तय व्यजल तजभ द्यबउतषुत बलम जष्क
आयिधिभचक, बकपभम अकगक, यीचम, तभबअज गक तय उचबथ, बक व्यजल तबगनजत जष्क
मष्कअषुभिक।" अकगक' चभकउयलकभ ष्क तजभ लयध अकयगक यीचम'क एचबथभच" गीगपभ ज्ञज्ञस्त्र
द्वस अउ। :बतत टस्त्र(ज्ञछ०। क्षत ष्क रुउयचतबलत तय लयतभ तजबत अकगक मष्कल'त तर्भित्तजभ
मष्कअषुभिक धजबत धयचमक तय उचबथ प्ल तजभ यीचम'क एचबथभच। च्वतजभच, जभ तयमि तजज्ञ
तय उचबथ ष्पिभ तजष्क" ९:बतत ढस्त्र०। ञ्भ धबक नष्वप्लन तजज्ञ ब न्यमर्भा ध्म मयल'त लभभम तय
गकभ आयकगबिक यच कउभअष्विधयचमक तय तबपि तय न्यम। वाकत तबपि तय न्यम। बकिय,
उचबथभच कजयगमि लभखभच दभ मयलभ आय कजयध गीगपभ ज्ञज्ञस्त्र(ज्ञद्व०।

त्जभचभ'क लयतजप्लन प्ल तजभ यीचम'क एचबथभच तजबत न्यम ष्कल'त बचिभबमथ बधबचभ या।
न्नबप्ल, उचबथभच ष्कल'त बदयगत ष्पिप्लन प्ल नबउक प्ल न्यम'क पलयधभिमनभ। च्वतजभच, तजभ
यीचम'क एचबथभच ष्क बिअभम धस्तज तजप्लनक ष्पिभ धयचकजषु बलम जयलयच या न्यम
एँजबयिधिभम दभ थयगच लकभ"०, यदभमष्कलअभ तय न्यम'क धर्षिँँथयगच धर्षिँँदभ मयलभ"०,
आयचनष्वभलभकक एँयचनष्वभ गक यगच मभदतक बक धभ आयचनष्वभ यतजभचक"०, बलम
चभत्रगभकतक तय दभ मभष्विभचभम आय तज्ञउतबतप्यल बलम भखर्षिँँभिभम गक लयत प्लतय
तज्ञउतबतप्यल, बलम मभष्विभच गक आय भखर्षिँँ०। एचबथभच ष्क कयभतजप्लन तजबत ष्क
मभकप्लनभम तय बप्निल यगच जभबचतक धस्तज न्यम'क यिचमकजषु या यगच ष्विभक बलम दगर्षमि
बल बततप्लगमभ या मभउभलमभलअभ यल जषु।

त्जभ द्यप्लभि ष्क ष्पिभम धस्तज उचबथभचक, दयतज प्लमष्वष्मगबिबलम अयचउयचबतभ। क्ष थयग
चभभम तजज्ञ थयग भिबचल तजबत उचबथभच ष्क बकिय ब न्भबलक दथ धजष्वज धभ अबल उयगच

यगत यगच ाभभिल्लिनक तय न्यम—बलनभच, नचष्भा, यिखभ, भतअ। न्यम ष्कल'त भिबचल्लन बलथतजल्लन धजभल धभ मय तजबत। धभ भिबचल तय कगकप्त तय जष, दभभिखल्लन जभ ष्क नययम बलम पलयधक दभकत, बलम बकपल्लन न्यम ायच जभउि। ढकगक कबष्म न्यम धयगमि ल्लमभम बलकधभच ल्ल तजभ धष्मभच अयलतभहत या जष्क धष्कभ धर्षी क्षल यतजभच धयचमक, न्यम'क बलकधभचक ाबथ लयत बधिबथक दभ धजबत धभ धबलत, दगत न्यम पलयधक भखभचथतजल्लन भकिभ तजबत'क नयल्लन यल ल्ल तजभ अयगचकभ या बाँिजगबल भहउभचष्मलअभ बलम दभजबखष्यच, बलम ष्क धयचपल्लन जष्क नचभबतभच उबिल। न्यम ाबथ बकिय बलकधभच ल्ल बल गलभहउभअतभम धबथ।

त्जभ उचबथभचक या तजभ द्यष्दभि बचभ बकिय लयत कभाँि(ायगकभम। :यकत या तजभष्च अयलतभलत ष्क बष्मभ बत दभिककल्लन यतजभचक यच बकपल्लन न्यम'क ाभचअथ गउयल यतजभचक। एबगिक भिततभचक जबदप्तगबाँिथि ल्लअगिमभ उचबथभचक ायच तजयकभ तय धजयक जभ'क धचप्तल्लन। एचबथभच ष्क लयत बधिबथक, यच भखभल ायकतथि, बदयगत भहउचभककल्लन यगच यधल लभभमक बलम धबलतक।

ढकगक उचबथभम ाचभत्रगभलतथि। ञ्म ायिधिभम जष्क यधल तभबअजल्लन तजबत उचबथभच कजयगमि दभ उभचकष्कतभलत ९ऋयिद्धस्द(ट, िगपभ ज्ञडस्ज(ड०। ढकगक मष्मल'त नभत भखभचथ उचबथभच बलकधभचभम—धजष्ज धबक बअअभउतबदभि तय जष, कल्लअभ जभ धबक ायचभ अयलअभचलभम तजबत न्यम'क धर्षीधयगमि दभ मयलभ ९ःबतत दटस्घट(द्धट०। त्जष्क ष्क बल ष्कउयचतबलत चझल्लमभच बदयगत उचबथभच। ढकगक तबगनजत तजबत न्यम धयगमि बलकधभच धजभल धभ उचबथ िगपभ ज्ञजस्द(ज्ञघ०, दगत धभ अबललयत बककगभ तजबत न्यम धयगमि बलकधभच तजभ धबथ धभ धबलत ष धभ बचभ मष्कयदभमष्मलत तय जष यच लयत ल्ल अयलअभचत धप्तज जष्क यधल धर्षी९व्कभक द्धस्घस ज्ञ व्यजल घस्ददस छस्झद्ध०।

मष्कअष्उभिक'बकत

ँबकतल्लन ाबथ दभ गलाकष्षिच तय ाबलथ चभभमभचक। न्मलभचबाँिथि, तय ाँबकत" ाचय कयभतजल्लन ाँबलक तय बदकतबल्ल ाचय तजबत तजल्लन। त्य ाँबकत" ाचय ाययम ाँबलक तय नय धप्तजयगत भबतल्लन। त्जष्क ष्क तजभ पल्लम या ाँबकतल्लन धभ कभभ ायकत यातभल ल्ल तजभ द्यष्दभि, तजयगनज लयत बधिबथक। ढकगक ाँबकतभम ९ःबतत द्धस्द०। ञ्म उचभकगभम तजभ मष्कअष्उभिक धयगमि ायिधि जष्क भहकउभि बलम धबचलभम तजझ तय लयत दभ जथउयअचप्तभक धजभल तजभथ मष्म कय ९ःबतत टस्जट(ज्ञड०।ँबकतल्लन ष्कल'त बदयगत मचबधल्लन बततभलतप्यल तय थयगचकभाँि क्षत'क दभतधभभल थयग बलम न्यम।

ँबकतल्लन ष्कल'त ाँभचभथि बदयगत बदकतबल्लल्लन ाचय ाययम। थ्यग अबल ाँबकत ाचय बाँिकियचतक या तजल्लनक ल्ल धजबतभखभच ाँबललभच थयग धबलत। ढकगक धबकल'त चभअयकभलमल्लन ब कतचबतभनथ ायच यिकल्लन धभष्जत। ञ्म जबक कयभतजल्लन भकिभ ल्ल ल्लम धजभल जभ ाँबकतभम

बलम धजभल तबपिल्लन बदयगत िबकतप्लन। धजषभि तजभ द्वापदि अयलतबप्लक ाबलथ प्लकतबलअभक या िबकतप्लन, तजभचभ बचभ लय कउभअषषअ चगभिक। एबगिलियतभम तजबत ाबचषभम अयगउभिक ाप्लजत िबकत िचक कभह ९३ ऋयच ठस्ज(छ० तय मभखयतभ कउभअषषिबततभलतप्यल तय ब ाबततभच या उचबथभच।

दगत धजथ मय प्तरु एबगिक धयचमक प्ल ज्ञ ऋयच ठस्छ बदयगत अयगउभिक बनचभप्लन तय बदकतबप्ल िचक कभह ियच ब तषभ नष्वभ गक बल प्लमअबतप्यलस्म्य लयत मभउचष्वभ यलभ बलयतजभच, भहअभउत उभचजबउक दथ बनचभझभलत ियच ब िप्लतभम तषभ, तजबत थयग ाबथ मभखयतभ थयगचकभखिभक तय उचबथभच।”बकतप्लन ष्क ब कउष्वप्लगबि उचबअतष्वभ मभकप्लनभम तय जभउि गक ियअगक यल उचबथभच। ज्यध मयभक प्त मय तजबतरु एभचजबउक बल भहकउभि जभउिक। क्ष थयग मभअषभ तय िबकत िचक िययम ियच ब मबथ, धजभलभखभच थयग’चभ जगलनचथ थयग बचभ चझप्लमभम तय उचबथ। थयगच िबकतप्लन ष्क ब चझप्लमभच बलम मष्वभअतक थयगच बततभलतप्यल तय तजभ चभबकयल थयग मभअषभम तय िबकत।

ब्लयतजभच धबथ तय तजप्लप बदयगत िबकतप्लन ष्क तय बकप धजबत मष्कतचबअतक गक िचक उचबथभच यच, ायचभ नभलभचबािथि, यगच धबपि धप्लतज न्यम। त्जभ बलकधभच ाप्लजत दभ यगच उजयलभक, तभभिखष्कप्यल, यच कयभ जयददथ। त्जभकभ बचभ बािितजप्लनक धभ अबल कभत बकषभ ियच ब तषभ िाबकत” िचक० तय दचप्लन यगच ाप्लमक दबअप तय न्यम बलम उचबथभच।

भ्वचथि अजगचअज अयगलप्लतषभक िबकतभम कय बक तय अयाभिअतष्वभथि ियअगक यल उचबथभच ९३अतक ज्ञघस्ज(घस ज्ञद्धस्दघ० क्षल तजभ इमि त्भकतकभलत, अयगलप्लतथ िबकतप्लन धबक बकिय ब धबथ तय कजयध अयाभिअतष्वभ कयचचयध ियच कप्ल बलम चभउभलतबलअभ ९३भच घटस्टस व्यभि दस्जद०।

म्कअप्लभिक धयचकजष

थयग ाप्लजत तजप्लप धयचकजष ष्क भबकथ तय मभाप्लभ यच गलमभचकतबलम। ध्माि, प्त ष्क बलम प्त ष्कल’त। धभ तयय यातभल भत्रगबतभ धयचकजष धप्लतज धजबत जबउउभलक प्ल ब अजगचअज कभचखषभ, ाबप्लथि तजभ ागकष। त्जबत ष्कल’त धयचकजष, बत भिबकत प्ल तभकक या जयध तजभ द्वापदि मभाप्लभक प्त, तजयगनज ागकष बलम कयलन धभचभ उबचत या ाजचष्कतप्लल नबतजभचप्लनक ९३उज छस्जदस ायिघस्जट० ब्लयतजभच उचयउभलकप्लतथ प्ल यगच अगतिगचभ ष्क तय तजप्लप या धयचकजष बक बल प्ललभच(मष्वभअतभम ाथकतष्वभिभमप्लिन यच भहउभचष्लअभ। त्जबत ष्कल’त धयचकजष भप्लतजभच। त्जभचभ बचभ ब लगदभच या उबककबनभक धभ अयगमि तजप्लप बदयगत, दगत भित’क यियप बत तधयस-

६ बउउभबितय थयग तजभचभायचभ, दचयतजभचक, दथ तजभ ाभचअषभक या न्यम, तय उचभकभलत थयगच दयमषभक बक ब ष्विप्लन कबअचषषभ, जयथि बलम बअअभउतबदभि तय

न्यम, धजषज षक थयगच कउष्वस्तगबिधयचकजष। म्य लयत दभ अयलायकभम तय तजषक
धयचमि, दगत दभ तचबलकायकभम दथ तजभ चभलभधबिया थयगच ँलम, तजबत दथ
तभकतल्लन थयग ँबथ मषकअभचल धजबत षक तजभ धर्षिया न्यम, धजबत षक नययम बलम
बअअभउतबदभि बलम उभचाभअत। ९च्यक ज्ञदस्झ(६०

अकगक कबषम तय तजभ ककबचस्तबल धयबलस् तजभ जयगच षक अकल्लन, बलम षक लयध
जभचभ, धजभल तजभ तचगभ धयचकजषभचक धर्षिधयचकजष तजभ बतजभच ल कउष्वस्त
बलम तचगतज, ायच तजभ बतजभच षक कभभपल्लन कगअज उभयउभि तय धयचकजष जष।”
९व्यजल द्दस्दघ०

ध्'खभ बचिभबमथ तबपिभम बदयगत तजभ ाचकत यलभ ल यगच मषकअगककष्यल या ष्विल्लन ब
जयथि षिभ। ज्यध मय थयग धयचकजष न्यमरु षिष्वभ षिभ अकगक। म्यल'त दभ अयलायकभम तय
तजभ धयचमि—स्तक खबगिभक बलम कभार्ि(नचबतषथल्लन उगचकगस्तक। तजबत षक धयचकजष। त्चगभ
धयचकजष षक तजगक ब ँबततभच या तजभ जभबचत।

तजभ कभअयलम उबककबनभ षक ल्लतभचभकतल्लन ायच ब कउभअषष चभबकयल। अकगक तयमि
तजभ धयबल तजबत न्यम षक कभभपल्लन उभयउभि तय धयचकजष जष। धयचकजष षक
तजभचभायचभ लयत कयभतजल्लन तजबत यचषनल्लबतभक धस्तज गक। ध् बचभ ष्लखस्तभम तय
चभकउयलम तय न्यम'क नययमलभकक बलम यिखभ। ज्यध बलम धजभचभ धभ मय तजबत अबल
खबचथ। ध् अबल मय तजषक ल्लमष्वषमगबार्िथि, धस्तज यच धस्तजयगत ँगकष, धस्तजल्ल यच
यगतकषभ या ब अजगचअज कभचखषभ। ध् अबल बकिय मय तजबत अयचउयचबतभथि, ल
भार्ियिधकजष धस्तज यतजभच दभषिखभचक।

ध्जभल दभषिखभचक ँभभत तयनभतजभच ल्ल भार्ियिधकजष तजभथ कतष्व यलभ बलयतजभच तय
यिखभ बलम नययम धयचपक” ९ज्भद ज्ञणस्दद्द(६०। क्षल यतजभच धयचमक, तजभथ उचयम भबअज
यतजभच तय कउष्वस्तगबिधयचकजष—षस्तबतल्लन अकगक। तजभथ उचबषकभ न्यम ायच जषक
नययमलभकक, यिखभ, बलम उचयखषमलतष्विउचभकभलअभ ल तजभष्व ष्विभक ९अतक दस्दट(द्वठस
व्कभक छस्झघ०। एचबषकभ ल्लअगिमभम कल्लनल्लन कयलनक बलम ँबपल्लन ँगकष ९:बतत दटस्घणस
भउज छस्झढस ँयार्िघस्झट०, दगत षक गलषकतबपबदथि ष्लिपभम तय जयथि ष्विल्लन । । ।
बउउचयखभ धजबत षक भहअभार्िभिलत, बलम कय दभ उगचभ बलम दकिभभिकक ायच तजभ मबथ या
ँजचषकत, ार्िभिम धस्तज तजभ ायगस्त या चषनजतभयगकलभकक तजबत अकभक तजचयगनज अकगक
ँजचषकत, तय तजभ नयिचथ बलम उचबषकभ या न्यम” ९एजर्षिज्ञस्झण(ज्ञ०।

ध् अबललयत यिकभ कषनजत या तजभ ाबअत तजबत यगच कउष्वस्तगबिधयचकजष” या न्यम षक
ल्लतचल्लकषभार्िथि तषम तय तजभ धबथ धभ ष्विभ ९च्यक ज्ञदस्झ(६०। क्षत'क लयत बदयगत ब

तजष्वतथ(ऽप्लगतम भहउभचषलअभ बत जयभ यच प्ल ब अजगचअज। क्ष्त'क बदयगत ब षिभ
यचषलतभम दथ, बलम मष्वभअतभम तय, न्यम।

मष्कअषुभिक् ऋयलाभकक क्ल बलम बअभउत न्यम'क यचनष्वभलभकक

इलभ या तजभ तजप्लनक ब मष्कअषुभि जबक तय अयभ तय नचषुक धप्तज बक कययल बक
तजभष्व वयगचलभथ या ायिधप्लन ढकगक दभनप्लक ष्क तजबत तजभथ धर्षी'बर्षी ल्यलभ या गक
ष्क कप्लभिकक षिभ ढकगक ९६ ऋयच छस्दज्ञस ज्ञ एभत दस्दज्ञ(ददस ज्ञ व्यजल घस्छ०, लयच अबल
धभ जयउभ तय दभ। त्जभ द्यप्लभि ष्क अभिबच यल तजष्क उयप्लत। त्जभ मष्कअषुभिक् कप्ललभम
९:बचप ज्ञद्वस्घण, टड, ठद०। इलभ या तजज्ञ, व्यजल, धचयतभ बितभच प्ल षिभस्

द्यगत ष धभ धबपि प्ल तजभ ष्निजत, बक जभ ष्क प्ल तजभ ष्निजत, धभ जबखभ ायिधकजषु
धप्तज यलभ बलयतजभच, बलम तजभ दयियम या ढकगक जष्क क्यल अभिबलकभक गक ाचय
बर्षी'कप्ल। क्ष धभ कबथ धभ जबखभ लय कप्ल, धभ मभअभष्वभ यगचकभखिभक, बलम तजभ
तचगतज ष्क लयत प्ल गक। क्ष धभ अयलाभकक यगच कप्लक, जभ ष्क ाप्लजागि'बलम वगकत
तय ायचनष्वभ गक यगच कप्लक बलम तय अभिबलकभ गक ाचय बर्षी'
गलचष्नजतभयगकलभकक। क्ष धभ कबथ धभ जबखभ लयत कप्ललभम, धभ ापभ जष ब ष्चिच,
बलम जष्क धयचम ष्क लयत प्ल गक। ९ज्ञ व्यजल ज्ञस्ठ(ज्ञण०

क्ष्त'क धयलमभचागितय पलयध, तजयगनज, तजबत यगच ाज्ञदभचकजषु प्ल न्यम'क ाकषथि ष्क लयत
मगभ तय यगच उभचायकबलअभ। इगच नययम धयचपक अबललयत उगत न्यम प्ल यगच मभदत। उभ
लभखभच यधभक गक भखभचबिकतप्लन षिभ यल बअअयगलत या बलथ ाभचप्त धभ ाष्नजत तजप्लप धभ
जबखभ। इगच उभचायकबलअभ ९यच बिअप तजभचभया० मष्म लयत ायखभ जष बधबथ ाचय गक। न्यम
यिखभम गक 'धजषभि धभ धभचभ थभत कप्ललभचक' ९च्य छस्ड०। ऋयलकभत्रगभलतथि, धभ ागकत
चज्ञज्ञदभच तजबत कप्लअभ कबखिबतप्यल अयगमि लभखभच दभ नबप्लभम दथ ायचबि'उभचाभअतप्यल,
प्ल अबललयत दभ यिकत दथ ायचबि'उभचाभअतप्यल।

क्ष्ल ष्निजत या यगच षुभचाभअतप्यल, तजभ तचगभ मष्कअषुभि या ढकगक ागकत कतबथ ायगकभम
यल तजभ पप्लमलभकक बलम यिखभ या न्यम। 'ीययप बनबप्ल बत तजभ उबककबनभ ाचय व्यजल'क
भिततभच। क्ष्त तर्भाकि गक भहबअतथि धजबत तय मय धजभल धभ ार्षी'न्यम, भप्तजभच दथ मयप्लन
कयभतजप्लन तजबत 'क्ल'त अयलकष्कतभलत धप्तज षुप्तबतप्लन ढकगक, यच भिबखप्लन
कयभतजप्लन गलमयलभ तजबत 'क्ल' अयलकष्कतभलत धप्तज दभप्लन षिभ जषस्'क्ष धभ अयलाभकक
यगच कप्लक, जभ ष्क ाप्लजागि'बलम वगकत तय ायचनष्वभ गक यगच कप्लक बलम तय अभिबलकभ
गक ाचय बर्षी'गलचष्नजतभयगकलभकक।

ध्जभल धभ कप्ल बलम ार्षी, धभ ागकत बअपलयधभिमनभ प्ल। त्जबत'क धजबत अयलाभककप्यल
'भबलक। धभ ागकत लयत जषभ, भहअगकभ, यच चबतप्यलबषिभ यगच कप्ल। न्यम धबलतक गक तय

दभ त्रगषाप तय अयलाभकक षत बलम तजबलप न्यम ायच जष्क ायचनष्वभलभकक। ध्म कजयगमि चञ्जदभच धजबत यगच कष्क अयकत ढकगक। ध्म कजयगमि पभभउ ायिधष्कन जष ष्ल यिथबि यिखभ, दभष्कन नचबतभागितजबत जभ धभलत तय तजभ अचयकक 'धजषभि धभ धभचभ थभत कष्कलभचक' ९च्य छस्ड० कय धभ अयगमि दभ जष्क दचयतजभचक बलम कष्कतभचक।

म्कअष्कभिक क्तगमथ तजभ द्यधभि

क्षल तजभ भबचथि अजगचअज, दभष्किखभचक धयगमि ष्कितभल तय तजभ बउयकतभिक' तभबअजष्कन बलम क्तगमथ कअचष्कतगचभ। एबगिबलम यतजभच ाष्ककष्यलबचथ(बउयकतभिक मष्म तजभ ककभ तजष्कन धजभल तजभथ कतबचतभम अजगचअजभक भकिभधजभचभ ९अतक द्दस्ददस द्दस्दस छस्ददस ज्ञठस्ज्ञण(ज्ञज्ञस ज्ञडस्ज्ञज्ञस द्दणस्दण०। तजष्क धबक तजभ ायचभ अयकयल ाभतजयम या भिबचलष्कन तजभ द्यधभि ष्ल तजभ त्मध त्मकतकभलत भचब दभअबगकभ ायकत उभयउभि मष्म लयत जबखभ तजभष्क यधल अयउथ या तजभ द्यधभि। :बलथ दभष्किखभचक अयगमि बकिय लयत चभभम। भ्खभल तजयगनज धभ बचभ उबचत या ब ष्तिभचबतभ अगतिगचभ बलम जबखभ बअभकक तय तजभ द्यधभि, धभ अबल दभलभाष्त ाचक भिबचलष्कन ष्ल अयकगलष्तथ।

ीभबचलष्कन तजभ ध्यचम या न्यम ष्क लभभककबचथ ायच ायिधष्कन ढकगक। ज्यध भकिभ अबल धभ भिबचल बदयगत कष्क ९दभजबखष्यचक बलम बततप्तगमभक तय बखयष्म० बलम कउष्कप्त(िष्मिभ ष्विष्कन ९तजभ धबथ धभ कजयगमि दभजबखभ०रु कअचष्कतगचभ तभबअजभक गक तय तय उगत याा थयगच यमि कभाि, धजषअज दभयिलनक तय थयगच ायकभच ाबललभच या षिभ बलम ष्क अयचगउत तजचयगनज मभअभष्तागिमभकष्वभक, बलम तय दभ चभलभधभम ष्ल तजभ कउष्कप्त या थयगच ाष्कमक, बलम तय उगत यल तजभ लभध कभाि, अचभबतभम बातभच तजभ ष्मिभलभकक या न्यम ष्ल तचगभ चष्नजतभयगकलभकक बलम जयष्किभकक' ९भउज द्दस्दद(दद०। धजभल धभ दभअकभ उबचत या न्यम'क ाकषथि तजचयगनज ाष्तज ष्ल तजभ नयकउभाि, तजभ कउष्कप्त ष्लमधभाकि गक ९ज्ञ ायच घस्ज्ञट(ज्ञठस टस्ज्ञढ(दणस द ायच टस्ज्ञटस भउज द्दस्दद० बलम जभउिक गक ष्विभ ाचगष्तागिष्मिभकस्

द्यगत ष थयग बचभ भिम दथ तजभ कउष्कप्त, थयग बचभ लयत गलमभच तजभ बिध। ल्यध तजभ धयचपक या तजभ ाभिकज बचभ भखष्मभलतस् कभहगबि ियचबष्तिथ, ःउगचष्तथ, कभलकगबष्तिथ, ष्मयबितचथ, कयचअभचथ, भलष्तथ, कतचषभ, वभबयिगकथ, ाष्तक या बलनभच, चष्वबचिष्मक, मष्ककभलकष्यलक, मष्वष्वकष्यलक, भलखथ, मचगलपभललभकक, यचनष्मक, बलम तजष्कनक ष्मिभ तजभकभ। ६ धबचल थयग, बक ६ धबचलभम थयग दभायचभ, तजबत तजयकभ धजय मय कगअज तजष्कनक धर्षी लयत ष्लजभचष्त तजभ पष्कनमय या न्यम। द्यगत तजभ ाचगप्त या तजभ कउष्कप्त ष्क यिखभ, वयथ, उभबअभ, उबतष्मलअभ, पष्कमलभकक, नययमलभकक, ाष्तजागलिभकक, नभलतभिलभकक, कभाि(अयलतचयसि बनबष्कत कगअज तजष्कनक तजभचभ ष्क लय बिध। ब्लम तजयकभ धजय दभयिलन तय ायचष्कत ढकगक जबखभ अचगअषष्म तजभ ाभिकज धष्तज ष्तक उबककष्यलक बलम मभकष्वभक। ९न्बि छस्ज्ञड(दद०

मूकअष्टमिक भिबचल बलम ष्विभ यगत तजभ ध्यचम या न्यम ष्ल तजभष्व ष्विभक। तजष्क ष्क जयध
 अकगक कजयधभम जभ यिखभम न्यम—जभ यदभथभम न्यम'क धर्षी ऋयगलप्तथ ष्क ब कण्लषषअबलत
 जभउि ष्ल मयष्लन तजबत। ष्ल ब अयगलप्तथ धभ अयभ ष्लतय अयलतबअत धप्तज ऋबतगचभ
 दभभिखभचक धजय जबखभ िययिधभम अकगक ऋबलथ थभबचक। धभ अबल भिबचल जयध तजभष्व
 ष्विभक अजबलनभम बक तजभथ भिबचलभम तय उगत याा तजभ यमि बलम उगत यल तजभ लभधा”
 धभ अबल नय तय तजझ ियच भलअयगचबनझभलत धजभल धभ कतचगननभि ष्ल यगच उगचकगप्त या
 दभष्लन ष्विभ अकगक। तजभथ अबल चझष्लम गक या न्यम'क यिखभ बलम ियचनष्वभलभकक। तजभथ
 गलमभचकतबलम, कष्लअभ भखभचथ ऋजचष्कतष्वल कतचगननभिक तय तगचल ियक कष्ल बलम मय
 धजबत'क चष्नजत ९६ व्यजल ज्ञस्ठ(ज्ञण०। भूखभल तजभ बउयकतभिक कतचगननभिम बनबष्लकत कष्ल
 बलम मयष्लन धजबत धबक चष्नजत ९च्य ठस्त(दृष्टस न्बिदस्झज्ञ(ज्ञद्ध०। ऋयगलप्तथ ऋभलक
 बअअयगलतबदष्षिथ, झउबतजथ, बलम भलअयगचबनझभलत बक धभ कभभप तय दभ ियचभ
 अयलायकभम तय तजभ भहकउभि या अकगक।

मूकअष्टमिक कगाभच

तजष्क भझिभलत ऋष्नजत कगचउचष्कभ थयग, दगत ष्त'क अभिबच ष्ल तजभ ल्मध त्मकतकभलत।
 अकगक तयमि जष्क मूकअष्टमिकस्

क्ष तजभ धयचमि जबतभक थयग, पलयध तजबत ष्त जबक जबतभम ऋ दभायचभ ष्त जबतभम
 थयग। क्ष थयग धभचभ या तजभ धयचमि, तजभ धयचमि धयगमि यिखभ थयग बक ष्तक यधलस
 दगत दभअबगकभ थयग बचभ लयत या तजभ धयचमि, दगत ६ अजयकभ थयग यगत या तजभ
 धयचमि, तजभचभायचभ तजभ धयचमि जबतभक थयग। च्झझदभच तजभ धयचम तजबत ६ कबष्म
 तय थयगस् '६ कभचखबलत ष्क लयत नचभबतभच तजबल जष्क ऋकतभचा' क्ष तजभथ
 उभचकभअगतभम ऋ, तजभथ धर्षी बकिय उभचकभअगतभ थयग। ९व्यजल ज्ञष्ठस्झड(दृण०

तजष्क ष्क धजभचभ दभभिखष्लन यिथबतिथ ष्क चभर्षीथि तभकतभम। क्ष्त'क यलभ तजष्लन तय भिबचल
 तजबत धभ लभभम तय जबखभ ब अजबलनभ या जभबचत यल जयध धभ ष्विभ। क्ष्त'क त्रगप्तभ
 बलयतजभच तय दभ िययिधष्लन अकगक बलम कगाभच ियच ष्त। तजभ बउयकतभिक कगाभचभम ियच
 िययिधष्लन अकगक ९अतक छस्द्धज्ञस ढस्झटस दृज्ञस्झघस द ऋयच ज्ञस्द्धद(दृढ०। ज्यमिष्लन यल तय
 िबप्तज ष्क ब तजझभ तजचयगनजयगत तजभ ल्मध त्मकतकभलत ९च्य डस्झठ(ज्ञडस द ऋयच ज्ञस्घ(ठस
 एजर्षि ज्ञस्द्धठ(घण्स ज्ञ एभतभच घस्झघ(ज्ञठ०। एभतभच, यलभ या तजभ यचष्नष्लबि तधभखिभ
 मूकअष्टमिक, जबम कभभल अकगक कगाभच बलम दभभल ष्कउचष्कयलभम ियच जष्क िबप्तज ९अतक
 ज्ञदस्झ(ज्ञढ०। ज्म धचयतभ तय दभभिखभचक धजय जबम दभभल मूकउबिअभम बलम कअबततभचभम
 दथ उभचकभअगतष्यलस्

ँयच धजबत अचभमष्त ष्क ष्त ष, धजभल थयग कष्ल बलम बचभ दभबतभल ियच ष्त, थयग
 भलमगचभरू दगत ष धजभल थयग मय नययम बलम कगाभच ियच ष्त थयग भलमगचभ,

तजष्क ष्क ब नचबअष्यगक तजष्कन ष्क तजभ कष्कजत या न्यमाँयच तय तजष्क थयग जबखभ दभभल अर्बाभिम, दभअबगकभ ऋजचष्कत बकिय कगाभचभम ायच थयग, भिबखष्कन थयग बल भहकउभि, कय तजबत थयग ऋजत ायिधि ष्क जष्क कतभउक। ज्भ अफ्ततभम लय कष्क, लभप्तजभच धबक मभअभप्त ायगलम ष्क जष्क ायगतज। धजभल जभ धबक चभखषभिम, जभ मष्क लयत चभखषभि ष्क चभतगचलस धजभल जभ कगाभचभम, जभ मष्क लयत तजचभबतभल, दगत अयलतष्कगभम भलतचगकतष्कन जष्कभाँ तय जष्क धजय वगमनभक वगकतथि। ९३ एभत इस्दण्(६घ०

भ्लमगचष्कन कगाभचष्कन चभत्रगष्कभक गक तय चङ्गदभच तजबत तजभ नयकउभिमयभक लयत उचयफष्कभ भबकभ ष्क तजष्क षिभ, दगत बल भखभचबिकतष्कन उबिअभ ष्क न्यम'क ाकषथि ष्क तजभ षिभ तय अफभ। तजष्क धयचमि ष्क लयत यगच चभबिजयभ।

मष्कअष्कभिक :बपभ :यचभ मष्कअष्कभिक

धजषभि यिखष्कन न्यम, यगच लभष्कजदयच, बलम भबअज यतजभच ष्क तजभ ायकत ऋउयचतबलत बकउभअत या दभष्कन ब मष्कअष्कभि, तजभ ायकत ऋउयचतबलत तजष्कन मष्कअष्कभिक मय ष्क ाबपभ यतजभच मष्कअष्कभिक। तजष्क धबक तजभ तबकप ंकगक अफबलमभम जष्क ायिधिभचक वगकत दभायचभ जभ बकअभलमभम तय जभबखभल।ँयच तजबत चभबकयल ष्क'क अर्बाभिम तजभ न्यभबत ऋथफष्ककष्यलर

ब्लम ंकगक अकभ बलम कबष्क तय तजङ्ग, ँर्बिबगतजयचष्तथ ष्क जभबखभल बलम यल भबचतज जबक दभभल नष्वभल तय ाभ। न्य तजभचभायचभ बलम ाबपभ मष्कअष्कभिक या बर्बि लबतष्यलक, दबउतष्कलन तजङ्ग ष्क तजभ लकभ या तजभ'बतजभच बलम या तजभ क्यल बलम या तजभ ज्यथि कउष्यप्त, तभबअजष्कन तजङ्ग तय यदकभचखभ बर्बितजबत ६ जबखभ अफबलमभम थयग। ब्लम दभजयमि, ६ क धष्तज थयग बधिबथक, तय तजभ भलम या तजभ बनभ।" ९:बतत इडस्झड(६ण०

ँ:बपभ मष्कअष्कभिक या बर्बिलबतष्यलक।" तजबत धबक ब दष्क उबचत या तजभ कतयचथ या तजभ द्यधभि। तजभ बगतजयचष्तथ या तजभ कगउभचलबतगचबिउयधभचक तजबत जबखभ भलकबिखभम तजभ लबतष्यलक जबक दभभल तबपभल बधबथ। न्यम धबलतक जष्क अजषमिचभल, जष्क उबचतलभचक—मष्कअष्कभिक या जष्क क्यल, ंकगक—तय कजबचभ तजभ नययम लभधक या तजभ नयकउभिमिखभचथधजभचभ। न्यम धबलतक बक ाबलथ उभयउभि ष्क जष्क ाकषथि बक उयककष्यभि। इगच तबकप ष्क तय तभार्बितजभ नययम लभधक, ष्विभ ष्त यगत ष्क ाचयलत या तजङ्ग, बलम दचष्कन तजङ्ग ष्कतय तजभ ाकषथि या न्यम—बलम तभबअज तजङ्ग तय मय तजभ ककभ।

ज्यध मय धभ मय तजबतरु धभ कजबचभ यगच ाष्तज—जयध धभ अकभ तय दभभिखभ तजभ नयकउभिमि ष्क'क कबशष्कनथि कषउभि।

ष्यकत, तर्भाँउभयउभि बदयगत थयगच षिभ दभायचभ थयग दभषिखभम तजभ नयकउभबिलम
झदचबअभम तजभ ायचनष्वभलभकक या न्यम तजचयगनज ँकगक। एभयउभि भलवयथ कतयचषभक,
भकउभअष्विथि बदयगत यतजभच उभयउभि। धजथरू त्जभचभ'क बधिबथक ककभतजप्लन प्ल ब
उभचकयल'क कतयचथ तजबत अयललभअतक तय यगच यधल कतयचथ। धजभल थयग तर्भाँ
ककभयलभ बदयगत थयगच षिभ दभायचभ गलमभचकतबलमप्लन तजभ नयकउभिककभ मभतबषिया
थयगच षिभ धर्षीदभ ाकष्विच तय तजभ उभचकयल थयग'चभ तबपिप्लन तय-बलम ाबथदभ ब यित
तजबत'क प्ल थयगच कतयचथ धर्षीअयललभअत धप्तज तजझ।

कभअयलम, तर्भाँतजझ धजथ जभबचप्लन बलम दभषिखप्लन तजभ नयकउभिधबक ब तगचलप्लन
उयप्लत ायच थयग। र्कगर्भाँथि तजष्क जबक ककभतजप्लन तय मय धप्तज ायचनष्वभलभकक ायच यगच
कप्लक। क्ष्त'क धयलमभचागतय पलयध तजबत मभकउप्तभ तजभ तजप्लनक धभ'खभ मयलभ तय
यगचकभखिभक बलम यतजभच उभयउभि, न्यम कतर्षीयिखभक बक बलम धबलतक गक कय ागअज
तजबत जभ याभचक गक कबखिबतष्यल। त्जभल कजबचभ तजभ कतयचथ या जयध न्यम कभलत
ँकगक कय तजबत धभ अयगमि दभ ायचनष्वभल बलम जबखभ भखभचबिकतप्लन षिभ धप्तज जह-
तजभ तजप्लन न्यम जबक धबलतभम ायच तजभ दभनप्ललप्लन।

त्जष्वम, तर्भाँउभयउभि बदयगत तजभ ःउबअत तजबत दभषिखप्लन तजभ नयकउभबिलम दभप्लन
ायचनष्वभल जबक जबम प्ल थयगच षिभ। तर्भाँतजझ धजबत प्त'क षिभ तय पलयध न्यम'क
ायचनष्वभलभकक, यिखभ, बलम उचयष्कभ या भखभचबिकतप्लन षिभ। तर्भाँतजझ जयध प्त'क
अजबलनभम थयगच उभचकउभअतष्वभ यल धजय थयग बचभ बलम धजथ थयग'चभ जभचभ। तर्भाँ
तजझ जयध झदचबअप्लन तजभ नयकउभिजबक अजबलनभम थयग।

ककभ उभयउभि ाबथ धबलत तय कभभ उचयया या ब अजबलनभम जभबचत। त्जबत'क लयचबि-बलम
बल यउउयचतगलप्तथ तय ःप्तबतभ ँकगक। त्जष्क ष्क यलभ या तजभ ःउयचतबलत चभबकयलक तय
ष्विभ ब जयथि षिभ। ँकगक यिखभम बलम कभचखभम उभयउभि। एभयउभि धबलत तय दभ यिखभम
बलम यियप ायच बगतजभलतष्वप्तथ प्ल यतजभच उभयउभि। ँकउयलमप्लन तय उभयउभि तजभ धबथ
ँकगक धयगमि ष्क उयधभचागाि त्जभथ धर्षीलियतष्वभ। त्जभथ पलयध धजभल ककभयलभ यिखभक
तजझ यच लयत। त्जभथ पलयध धजभल थयग उगत तजझ बजभभम या थयगचकर्भाँ ायच तजभ कबपभ
या तजभ ाभककबनभ या तजभ नयकउभि ल्यत भखभचथयलभ दभषिखभम ँकगक। ल्यत
भखभचथयलभ धर्षीदभषिखभ प्ल तजभ नयकउभिधजभल थयग कजबचभ प्त धप्तज तजझ बलम
तचभबत तजझ षिभ ँकगक धयगमि। द्यगत ाबलथ धर्षी

महत्वपूर्ण नाम र शब्दावलीहरू

- यहाँ उल्लेख गरिएका शब्दावलीहरूको अर्थ पुस्तकभित्र लेखाईको क्रममा व्यख्या गरिएका छैनन् । बाक्लो अक्षरमा दिइएका शब्दहरू चाहिँ शब्दार्थमा उल्लेख गरिएकाछन् ।

अब्राहाम— यहूदी वा इस्राएलीहरूका पूर्खा हुनको निम्ति परापूर्वकालमा परमेश्वरले बोलाउनुभएको व्यक्ति ।

प्रेरित (प्रेरितहरूका काम)— सुरुका विश्वासीहरूको इतिहासको विवरण लेखिएको बाइबलमा भएको एउटा पुस्तक ।

स्वर्गदूतहरू— परमेश्वरको सेवा गर्ने अलौकिक प्राणीहरू, जसले विश्वासीहरूलाई पनि सहायता गर्छन् । हिब्रू र युनानी (ग्रीक) भाषाबाट अंग्रेजीमा अनुवाद गरिएको "स्वर्गदूत" शब्दको अर्थ "समाचारवाहक" हुन्छ । स्वर्गदूतको अर्थ उनीहरूको कार्य विवरण हो— यसले परमेश्वरको स्वर्गीय स्थानमा भएका परिवारका सदस्यहरूलाई जनाउँछ, उनीहरूको काम परमेश्वरको खबर मानिसहरूलाई ल्याउनुथियो । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांशलाई हेर्नुहोस् ।

प्रेरित— युनानी (ग्रीक भाषा) को अनुवाद "पठाइएको" भन्ने हुन्छ । नयाँ करारमा बिभिन्न खालका प्रेरितहरू पाइन्छन् ।

उचालिनु— येशूको पुनरुत्थानपछि स्वर्गमा उठाइनुभएको ।

अशशेरीयनहरू— इस्राएल राज्यको निम्ति उत्तरी मेसोपोटामियाका ऐतिहासिक शत्रुहरू ।

बाबेल— बेबिलोनको प्राचिन शहर, जो दक्षिणी मेसोपोटामियाका थिए (अधुनिक समयको इराक) ।

बेबिलोनीहरू— इस्राएल राज्यको निम्ति दक्षिणी मेसोपोटामियाका ऐतिहासिक शत्रुहरू ।

विश्वासी— सुसमाचारमा विश्वास गर्ने वा पछ्याउनेहरू ।

बाइबल— प्राचिन समयका ६६ वटा पवित्र पुस्तकहरू, जुन परमेश्वरको प्रावधानमा मानिसहरूद्वारा लेखिएका थिए । पहिलो ३९ पवटा पुस्तकहरूलाई पुरानो करार भनिन्छ, र त्यसपछिका २७ वटा पुस्तकहरूलाई नयाँकरार भनिन्छ ।

ख्रीष्ट— युनानी (ग्रीक) भाषाको शब्द, जसको अर्थ "अभिषिक्त" हुन्छ यसको बराबर "मसिह" भन्ने शब्द हुन्छ, यो येशूको निम्ति प्रयोग गरिएको पदवी हो ।

करार— दुई पक्षको बीचमा भएको करार । बाइबलमा परमेश्वरले उहाँको प्रतिज्ञा र आशिष विस्तारको निम्ति मानिस जातिसँग करार गर्नुभयो । करारको सर्तहरू हुनपनि सक्थ्यो वा नहुनपनि सक्थ्यो ।

क्रूस— क्रूसको अर्थ येशूको वलिदान हो । रोमी प्रचलनमा सिधा काठमा फेरी तेस्रो काठ जोडेर मानिसलाई पिडा दिई बाँधेर वा काँटी ठोकी भूण्ड्याइन्थ्यो । नयाँ करारमा क्रूसको अर्थ मानिसको पापको मूल्य तिरिएको र सुसमाचार माथि विश्वास गर्नेहरूको उद्धारको सुनिश्चितता गरिएको बुझिन्छ ।

दाऊद— इस्राएलको दोस्रो राजा, जससँग परमेश्वरले सिंहासनमा सधैं रहिरहने उत्तराधिकारीको प्रतिज्ञा गर्नुभयो । मसिह पनि यही वंशबाट आउनुहुने थियो ।

भ्रष्टता— दुष्टता र पापको निम्ति प्रयोग गरिएको शब्दावली, यसले मानिसको खराब व्यवहार र विचार बारम्बार दोरोरिनुलाई संकेत गर्दछ ।

दुष्ट— शैतान र सर्पको अर्को नाम । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांशलाई हेर्नुहोस् ।

चेला— येशूको जीवनको उदाहरण र शिक्षा पछ्याउने व्यक्तिलाई दिइने नाउँ वा संज्ञा । क्रियापदको रूपमा "चेलाबनाउनु"ले चाहिँ कसैलाई येशूलाई पछ्याउन मद्दत गर्नु ।

सुसमाचार प्रचार— बिभिन्न माध्यमहरूद्वारा सुसमाचारको संदेशलाई फैलाउने काम ।

प्रस्थान— (१) बाइबलमा भएको दोस्रो पुस्तको शिर्षक, (२) प्राचिन जाति इस्राएल मिश्र देशको दासत्वबाट छुटकारा पाएर निस्किएको घटनाको विवरण ।

दुष्टता— परमेश्वरले नैतिक वा आचरणत्मक रूपमा खराब ठहराउनुभएको, जोखिमपूर्ण, परमेश्वरको सृष्टिको निम्ति आपत्तिजनक ।

विश्वास— कुनै कुरा वा कसैमाथि भरोसा सहित विश्वासगर्नु ।

पतन— अदनको बगैँचामा आदम र हव्वाको पाप, र त्यसको परिणाम ।

क्षमादान (पापको)— जब परमेश्वरले कसैलाई उहाँको विरुद्धमा भएको उसको खराबी र गल्तीहरूबाट क्षमा दिनुहुन्छ । जब परमेश्वरले मानिसको पापको मूल्यलाई बिसिर्दिनुहुन्छ । यसमा समावेशहुने अवधारणाहरू अनुग्रह, कृपा र उद्धार आदि हुन् ।

अदनको बगैँचा— परमेश्वरले सुरुमा सृजना गर्नुको संसार जहाँ आदम र हव्वा बस्थे । परमेश्वरपनि अदनमा उपस्थित हुनुहुन्थ्यो ।

उत्पत्ति— बाइबलमा भएको पहिलो पुस्तक ।

अन्यजातिहरू— इस्राएल जाति भित्र नपर्ने बाँकी सबै जातिहरू, अर्थात् गैह्र इस्राएलहरू ।

परमेश्वर— बाइबलमा जब परमेश्वर भनिन्छ यसले एकमात्र अद्वितीय, सर्वशक्तिमान् र अतुलनीय अलौकिक प्राणीलाई जनाउँछ । उहाँले सबैथोक सृष्टि गर्नुभयो र मानिसजातिलाई प्रेम गर्नुहुन्छ ।

त्रिएक परमेश्वर— तीन फरक व्यक्तित्वहरू (पिता, पुत्र र पवित्र आत्मा) जो एउटै र अनुतनीय परमेश्वर हुनुहुन्छ ।

सुसमाचार— येशू ख्रीष्टद्वारा पाउने उद्धारको सन्देश ।

अनुग्रह— हाम्रो योग्यता भन्दा बाहिरको उपहार, परमेश्वरले हामीलाई उहाँको अनुपम कृपामा त्यो दान दिनुहुन्छ ।

महान् आदेश— येशूले उहाँका चेलाहरूलाई सुसमाचार प्रचार र चेला निर्माणको निम्ति संसारभर जानको निम्ति दिनुभएको आज्ञा ।

हिब्रू— (१) इस्राएलको निम्ति अर्को सम्बोधन गर्ने शब्द, (२) सुरुमा पुरानो करार लेखिएको भाषा ।

पवित्र आत्मा— त्रिएक परमेश्वरको तेस्रो व्यक्तित्व, जो समान परमेश्वर हुनुहुन्छ ।

इसहाक— (१) साराबाट जन्मिएको अब्राहामको छोरो ।

इस्राएल— (१) याकूबलाई दिइएको नयाँ नाम, जो अब्राहामको नाति थिए, (२) अब्राहाम र साराबाट सुरु भएको पुरानो करारको एउटा जाति ।

इस्राएलीहरू— अब्राहामको वंशबाट निर्माण भएको आजतिको परिवारका सदस्यहरू, इस्राएल जातिका सदस्यहरू ।

याकूब— अब्राहामको नाति, इसहाकको छोरो । उनको नाम पछि परिवर्तन भएर इस्राएल भयो ।

येशू— परमेश्वरको पुत्र, जो कन्य मरियमबाट जन्मिनुभयो, जो सिद्ध परमेश्वर हुनुहुन्थ्यो । परमेश्वर येशू, मानव स्वरूमा मानिस बन्नुभयो । जसद्वारा मानिस जातिको निम्ति परमेश्वरको उद्धारको योजना उहाँले पूरा गर्नुभयो ।

यहूदी— इस्राएलीहरूको अर्को नाम, जो अब्राहामका सन्तानहरू थिए । प्राचिनकालमा, यो नाउँ विदेशीहरूले बाँकी रहेका दुई कूलका निम्ति दिएका थिए, जो पछि कैदमा लिए ।

परमेश्वर / येशू / ख्रीष्टको राज्य— संसारमा ख्रीष्टद्वारा विश्वासीहरूमाथि परमेश्वरको राज्य । नयाँ करारले यो राज्य अहिले छ र यो प्रगतिशील छ भन्दछ तर यसको अन्तिम पूर्णता अझ आउनै बाँकी छ ।

कृपा— हामीले पाउनु पर्ने सजाय परमेश्वरले रोक्नु ।

मसिह— "अभिषिक्त जन"को निम्ति हिब्रू शब्द । यसले दाऊदको घरानाको अन्तिम राज्यलाई जनाउँछ जसले परमेश्वरका मानिसहरूलाई उनीहरूको शत्रूबाट उद्धार गर्नुहुनेछ । बाइबलीय कथावस्तुमा येशू त्यो मसिह हुनुहुन्छ । यसको युनानी (ग्रीक) भाषामा समान अनुवाद ख्रीष्ट हो । अतः "येशू ख्रीष्ट"को अर्थ "मसिह येशू" भन्ने हुन्छ ।

मोशा— इस्राएलीहरू मिश्रको दासत्वमा भएको समयमा जन्मिएका एक इस्राएली, जसलाई परमेश्वरले इस्राएलीहरूको छुटकाराको निम्ति अगुवाई र सशक्तिकरण गर्न बोलाउनुभयो ।

सिनै पर्वत— इस्राएलीहरूलाई मिश्रबाट छुटकाराको अगुवाई गर्न मोशालाई परमप्रभुले बोलाउनुभएको पर्वत (स्थान), जहाँ परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई दश आज्ञा सहितको व्यवस्था दिनुभयो ।

नयाँ करार— पुरानो करारका पुस्तकहरू पछिका २७ वटा पुस्तकहरू । यी पुस्तकहरूले येशूको जीवन र सेवकाई, पहिलो शताब्दीका विश्वासीहरूको इतिहास र पहिलो शताब्दीमा सुसमाचार प्रचारको विवरणलाई समेटेछ ।

नोआ— जल प्रलयको समयमा परमेश्वरले धर्मी देख्नुभएको एक व्यक्ति । परमेश्वरले नोआलाई एउटा ठूलो जहाज बनाउन अह्वाउनुभयो, जसमा उनी आफैं, उनको परिवार र सबै जीवजन्तुहरू जलप्रलयको समयमा बाँचे ।

पुरानो करार— बाइबलमा भएका पहिला ३९ वटा पुस्तकहरू । येशूको जन्मअघिका विवरणहरू क्रमवद्ध रूपमा लेखिएकाछन् ।

पावल— येशूको एकजना प्रेरित, जसको सेवकाई अन्यजातिहरू (ग्रेर इसाएलीहरू)को निम्ति केन्द्रित थियो ।

पत्रूस— येशूका सुरुवाती बाह्र चेहाहरू मध्येका एक ।

प्रतिज्ञाको देश— भौगोलिक इसाएललाई जनाउनको निम्ति प्रयोग भएको शब्द, जुन ठाउँ परमेश्वरले अब्राहामलाई उनका सन्तानहरूका निम्ति वसोबास गर्न दिन्छु भनेर प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो । इसाएलीहरूले यो ठाउँ लिनुभन्दा पहिले पुरानो करारमा कनान भनिन्थ्यो ।

अन्धकारका शासकहरू— परमेश्वरको योजना र मानवीय परिवारका शत्रूहरू जो अलौकिक प्राणीहरूथिए । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति "अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश"लाई हेर्नुहोस् ।

पुनरुत्थान— (१) सामान्य अर्थमा मृत्यु पश्चातको नयाँ जीवनद्वारा मृत्युमाथिको विजयी, (२) नयाँ करारमा, येशूको क्रूसको मृत्युको तीन दिन पछि येशू शरीरमा जिवित् हुनुभएको सत्यता वा भविष्यमा नयाँ पृथ्वीमा सबै विश्वासीहरूको हुने पुनरुत्थान ।

उद्धार— पापको कारणले परमेश्वरबाट अलगभएको कोही व्यक्तिको सुसमाचारमाथिको विश्वासद्वारा उद्धार । उद्धारमा, सुसमाचारको सन्देशमाथिको विश्वासद्वारा पापको क्षमा हुन्छ । उद्धारले विश्वासीहरूलाई परमेश्वरको परिवारमा पुनःस्थापित गर्दछ ।

सारा— अब्राहामकी पत्नी, जसलाई परमेश्वरले अलौकिकरीतिले वृद्धा अवस्थामा पनि गर्भधारण गर्न सक्षम बनाउनुभयो ।

शैतान— अदको बगैँचामा सर्पलाई दिइएको नाउँ, जसले आदम र हव्वालाई छल गरेकोथियो । परमेश्वरका अलौकिक सृष्टिहरू मध्ये शैतान नै पहिलो परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गर्ने प्राणीथियो । नयाँ करारमा परमेश्वरको सर्वोच्च शत्रू शैतान हो । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति "अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश"लाई हेर्नुहोस् ।

शाऊल— इसाएलको पहिलो राजा ।

सर्प— अदनको बगैँचामा आदम र हव्वाको शत्रू । बाइबलमा पछी सर्पलाई शैतान र दुष्टपनि भनिएको छ । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति "अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश"लाई हेर्नुहोस् ।

पाप— परमेश्वरको धार्मिकता, नैतिकता र आचरण मापन विपरित हुने विद्रोही क्रियाकलाप ।

शोलोमन— दाऊदका एकजना छोरा । दाऊदको मृत्युपछि शोलोनले दाऊदको सिंहासनको उत्तराधिकार पाएका थिए ।

पुत्र— बाइबलमा पुत्रको एउटा मुख्य अर्थ चाही त्रिएकताको दोस्रो व्यक्तित्व, पुत्र परमेश्वर भन्ने बुझिन्छ, जो मानिस येशू भएर आउनुभयो ।

परमेश्वरका पुत्रहरू— पुरानो करारमा परमेश्वरको सेवामा लागेका वा परमेश्वरको विद्रोहमा उत्रिएका अलौकिक प्राणीहरू । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति "अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश"लाई हेर्नुहोस् ।

परमेश्वरको आत्मा— पवित्र आत्मा, त्रिएक परमेश्वरको तेस्रो व्यक्तित्वको निम्ति प्रयोग गरिने शब्द ।

आत्मिक युद्ध— महान् आज्ञाको काममा बाधादिने अलौकिक शत्रूहरू र त्यसैगरी पापसँगको संघर्ष । यसको विस्तृत विवरणको निम्ति "अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश"लाई हेर्नुहोस् ।

अलौकिक— प्राकृतिक (भौतिक) संसारभन्दा बाहिर हुने अदृश्य थोकहरूलाई जनाउँदछ । "अलौकिक प्राणी"ले आत्मिक प्राणीलाई जनाउँदछ, जसको शरीर विहिन अस्तित्व हुँदछ ।

दश आज्ञा— परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई मिश्र देशबाट निस्केर आउँदा दिनुभएको सुरुका दश नैतिक व्यवस्थाहरू ।

त्रिएकता— परमेश्वरमा भएका तीन व्यक्तित्वहरू, बाइबलीय सिद्धान्त अनुसार परमेश्वर एक हुनुहुन्छ तर अनन्ततादेखि तीन भिन्न समान व्यक्तित्वमा हुनुहुन्छ ।

अलौकिक शब्दावलीहरूको सारांश

आत्मिकी संसारमा वासगर्ने प्राणीहरूको विषयमा बाइबलमा विभिन्न शब्दावलीहरूको प्रयोग गरिएको छ । ख्रीष्टियान परम्पराले प्रायः यी शब्दहरूलाई एकैठाउँमा मिसाएको छ र यसले कतिपटक द्विविधामा पाछ । मेरो प्रायः प्राज्ञिक समय यी कुराहरूमा लगानी गरेको छु । म तपाईं जोपनि इच्छुक हुनुहुन्छ तपाईंलाई स्वर्गदूतहरू, शैतान र दुष्ट आत्माहरूको विषयमा यो क्रम अनुसार हेर्नुहोस् भनि आग्रह गर्दछु :

- अलौकिक: अदृश्य संसारको बारेमा बाइबलले के भन्छ र यो किन महत्वपूर्ण छ
- अदृश्य क्षेत्र: बाइबलको अलौकिक विश्व दृष्टिलाई पुर्ण: प्राप्ति गर्नु
- स्वर्गदूतहरू: परमेश्वरको स्वर्गीय दलको विषयमा वास्तवमा बाइबलले के सिकाउँछ
- दुष्टहरू: अन्धकारका शक्तिहरूका विषयमा बाइबलले वास्तवमा के सिकाउँछ

यी मध्येको पहिलो पुस्तक पनि यस्तै छ, जुन प्राज्ञिक छलफलको निम्ति तयार पारिएको होइन । अन्य तीनवटा पुस्तकहरूमा चाहिँ प्रशस्त फुटनोट र विस्तृत विवरणहरू छन् । विषयवस्तुलाई समर्थन गर्नको निम्ति विद्वानहरूका हजारौं स्रोतहरू उल्लेख गरिएकाछन् ।

अहिलेको निम्ति, हामीले उल्लेख गरेको बाइबलका कथामा भएका अलौकिक संसारको केही स्रोत सामग्रीहरूलाई मूल्याङ्कन गरौं ।

बाइबलले सिकाउँदछ कि अदृश्य संसार छ— जुन आत्मिक प्राणीको संसार हो । यी प्राणीहरूको स्वभाविक रूपमा शरीर हुँदैन, तर उनीहरूले शारीरिक अस्तित्व लिन सक्छन् । आत्मिक संसार अलौकिक छ— त्यस संसारको स्वरूप भौतिक संसार भन्दा फरक, र बाहिर छ ।

परमेश्वर आत्मिक संसारको सदस्य हुनुहुन्छ, तर उहाँ सर्वोच्च सृष्टिकर्ता पनि हुनुहुन्छ । केवल परमेश्वरमात्र सृष्टि नगरिएको र अनन्त हुनुहुन्छ । हामीलाई थाहा भएको यस भौतिक संसारका थोकहरूलाई झैं परमेश्वरले आत्मिक संसारमा वासगर्ने हरेक आत्मिक प्राणीहरूलाई पनि उहाँले नै सृजनुभयो ।

बाइबलले आत्मिक संसारका सदस्यहरूको बारेमा विविध शब्दावलीहरूको प्रयोग गरेको छ (उदाहरण: रोम. ८:३८, १ पत्र. ३:२२) । मैले ति मध्ये केहीलाई यस पुस्तकमा पनि छोएको छु । यी मध्येका केही शब्दावलीहरू चाहिँ कार्यविवरणहरू हुन्— जसले आत्मिक प्राणीहरूका कामको विषयमा बताउँछन् । "स्वर्गदूत" त्यसको एउटा उदाहरण हो । यसो भनिरहँदा, *ग्रेको—रोमन* संसारमा स्वर्गदूत भन्नाले स्वर्गीय दललाई पनि जनाउँदथ्यो, जसले परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गरेका थिएनन् । दुष्ट वा दियावलस शब्दले चाहिँ त्यस्ता प्राचिन प्राणीहरूलाई जनाउँथ्यो जसले परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गरेका थिए ।

"परमेश्वरका छोराहरू" भन्ने वर्णनात्मक शब्दले हामीलाई सम्झाउँछ कि परमेश्वर आत्मिक प्राणीहरूको पिता (सृष्टिकर्ता) हुनुहुन्छ । यस शब्दावलीको अर्थ त्यसभन्दा पनि बढी नै हुन्छ । मैले यो शब्दको बारेमा *अलौकिक र अदृश्य क्षेत्रमा* पुस्तकहरूमा विस्तृत कुरा गरेको छु । "परमेश्वरका छोराहरू" परमेश्वरको "कार्य शक्तिको समूह"मा उच्च ओहदालाई पनि जनाउँछ । यसले प्राचिन संसारमा राजाको सन्तानहरूको भूमिका

सहितको अधिकार स्थान जनाउने भाषा सम्झाउँछ । बाइबलको कथामा "परमेश्वरका छोराहरू" बाबेलको घटनापछि जातिहरूको निम्ति अधिकारीहरू तोकिएकाथिए— यो काम केवल संदेश दिने संदेशवाहकहरूको (स्वर्गदूतहरू) भन्दा निश्चयनै महत्वपूर्ण थियो ।

सुरुमा आत्मिक संसारका सबै सदस्यहरू परमेश्वर प्रति वफादार थिए । तर सधैं त्यस्तै अवस्था रहेन । हामीले यो पुस्तक पढ्दै गर्दा, जब परमेश्वरले आत्मिक संसारका प्राणीहरू सृजनुभयो तिनीहरूसँग आफ्ना गुणहरू पनि बाँड्नुभयो । ति गुणहरूमध्येको एक चाहिँ स्वतन्त्र इच्छा थियो । ति आत्मिक सदस्यहरू मध्येका केही सदस्यहरूले स्वतन्त्र इच्छा शक्तिको प्रयोग गरे र परमेश्वर र परमेश्वरको मानव परिवारको विरुद्धमा विद्रोह गरे । समग्रमा भन्नुपर्दा परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गर्ने सबै आत्मिक प्राणीहरू "अन्धकारका शक्तिहरू" हुन् ।

बाइबलले यस्ता तीनवटा विद्रोहको विषयमा कुरा गर्दछ । सबैभन्दा पहिलो अदनको बगैचामा घटेको थियो । आत्मिक संसारको एउटा सदस्यले परमेश्वरको मानवीय परिवारको चाहनलाई रुचाएन । बाइबलको कथामा त्यो पत्र हव्वाकहाँ सर्पको रूपमा आयो र उनलाई छल गऱ्यो । पछि बाइबलले त्यस पात्रलाई शैतानको दर्जा दिएको छ । "शैतान" शब्दले "विरोधी" भन्ने अर्थ दिन्छ र "दुष्ट" वा "दियावलस" पनि भनिएको छ यसको अर्थ चाहिँ "दोषलगाउन" भन्ने हुन्छ ।

पछि बाइबलीय कथामा स्वर्गमा परमेश्वरका छोराहरूले विद्रोह गरे । उनीहरूले आत्मिकी र संसारीक सिमारेखालाई नाघेर अपराध गरे । बाइबलमा भएको छोटो पुस्तक यहूदाले उनीहरूको पापबारे यसरी बताउँछ, "उनीहरूले आफ्नो अधिकारको वासस्थान त्यागे" । मण्डली इतिहासले यसलाई परमेश्वरको छोराहरूको विद्रोह, स्वर्गदूतहरूको पतन पनि भन्दछ । उनीहरू दुष्टतामा पतन भए । पुरानो करारले चाहिँ कहिले पनि स्वर्गदूतहरूको पतन वा दुष्ट्याईको विषयमा सिधै उल्लेख गरेको छैन (उत्त. ६:१-४) ।

अन्तिममा चाहिँ, परमेश्वरका छोराहरूलाई बाबेलको धरहरामा जातिहरूको जिम्मा दिइयो । यो दृश्यमा चाहिँ उनीहरूलाई कामको जिम्मा लगाइएको थियो । भजनसंग्रह ८२ ले त्यस न्यायको विषयमा बताउँदछ । यी जातिय अलौकिक "राजकुमारहरू"लाई दानियल १० अध्यायमा बताइएको झैं पावलले पनि उनीहरूलाई शासकहरू, अधिकारहरू, सिंहाशनहरू, शक्तिहरू आदि रूपमा व्याख्या गरेका छन् (उदाहरणको लागि एफिसी ६:११-१२) । यी शब्दावलीहरूले भौगोलिक प्रभुत्वलाई जनाउँदछ । यही कुरा बाइबलमा उत्पत्ति ११ अध्यायमा बाबेलको धरहराको विषयवस्तु हो ।